

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ธันวาคม 2559

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาสาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทคัดย่อ
ของ
สุภาวดี กระแสสินธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ธันวาคม 2559

สุภาวดี กระแสสินธุ์. (2559). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินทิฟิกันท์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนา ศักยภาพมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น 3) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 (จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี) ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 720 คน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน จำนวน 180 คน และส่วนที่ 2 สำหรับวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวม จำนวน 540 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.31-0.68 มีค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้าน ตั้งแต่ 0.74-0.80 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 ส่วนแบบวัดชนิดสถานการณ์ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.35-0.72 มีค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านตั้งแต่ 0.65-0.84 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 2) ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ที่ตรวจสอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 1.35$, $df = 3$ ($p = 0.7$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.99 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.00 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00 ส่วนแบบวัดชนิดสถานการณ์ มีค่าไค - สแควร์ $\chi^2 = 1.87$, $df = 1$ ($p = 0.1$) ค่า GFI = 1.00 , ค่า AGFI = 0.98 , ค่า RMSEA = 0.04 SRMR = 0.03 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00

THE CONSTRUCTION OF THE CHARACTERISTIC ASSESSMENT
OF GOOD CITIZENSHIP IN THE TWENTY FIRST CENTURY
FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Research and Development on Human Potentials
at Srinakharinwirot University

December 2016

Suphawadee Krasaasin. (2016). The Construction of the Characteristic Assessment of Good Citizenship in the Twenty First century for High School Students. Master's Thesis , M.Ed. (Research and Development on Human Potentials). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Orn-uma Charoensuk.

The main aims of the research were 1) to create an evaluation for characteristics which demonstrate good twenty first century citizenship for senior high school students ; 2) to check the qualities of good citizenship for the evaluation of characteristics. ; 3) to check the construction validity of the twenty first century good citizenship characteristics evaluation for senior high school students by confirmatory factor analysis. The sample used in this study were high school students in Secondary Educational Service Office Area 42 in 2016 consisted of seven hundred and twenty. Divided into two parts: one for the analysis of construct validity of the test cases, of one hundred and eighty and the second for analyzing the validity of the measure in the overall of five hundred forty and selected by stage random sampling. The instruments used for the research included a five-point rating scale and a situation form. The construct validity was analyzed by confirmatory factor analysis.

The results of the found the following :

1.The discrimination index (r) of the five-point rating scale items were 0.31 to 0.68. The reliability in each part was 0.74 to 0.80 and the overall scale was 0.94. As for the situation form, the discrimination index (r) were 0.35 to 0.72 The reliability in each part was 0.65 to 0.84 and the overall scale was 0.92.

2.The construct validity of both the five point rating scale and the situation form, which was analyzed by CFA found that the model fit well with the empirical data. In terms of the five point rating scale, it was found that the goodness of fit measured for the model were $\chi^2 = 1.35$, $df = 3$ ($p = 0.7$) , $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.99$, $RMSEA = 0.00$, $SRMR = 0.00$, $CFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$. For the situation form, it was found that the goodness of fit measured for the model were $\chi^2 = 1.87$, $df = 1$ ($p = 0.1$) $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.98$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.03$, $CFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ของ
สุภาวดี กระแสสินธุ์

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน..... พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข)

(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง ประธานสอบปริญญานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าและได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในการศึกษาสาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ขอขอบพระคุณท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาและอ้างอิงในการทำปริญญานิพนธ์ ขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับความร่วมมือในการทำแบบวัดเป็นอย่างดี

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ที่ให้ชีวิตและให้การอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและความพยายามจนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ

สุภาวดี กระแสสินธุ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
สมมติฐานการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี	12
การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21	12
ทักษะในศตวรรษที่ 21	13
คุณลักษณะจำเป็น 8 ประการสำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21	16
คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	18
เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี	20
ความสำคัญของพลเมือง	20
ความหมายของคุณลักษณะของพลเมืองดี	24
องค์ประกอบของคุณลักษณะของพลเมืองดี	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี	71
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	74
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	74
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด	78
ความหมายแบบวัด	78
ลักษณะของแบบวัด	79
คุณภาพของแบบวัด	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	89

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3 วิธีดำเนินการ.....	93
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	93
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	97
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	103
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	104
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	146
สรุปผลการวิจัย.....	146
อภิปรายผล.....	149
ข้อเสนอแนะ.....	150
บรรณานุกรม.....	155
ภาคผนวก.....	165
ภาคผนวก ก.....	166
ภาคผนวก ข.....	172
ภาคผนวก ค.....	185
ประวัติย่อผู้วิจัย	186

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 วัดชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 3 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม.....	39
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคุณลักษณะของพลเมืองดี.....	44
3 ระดับคุณธรรม จริยธรรมและการแสดงพฤติกรรมตามวัย.....	77
4 แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดรายด้าน	94
5 แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัด ในภาพรวม.....	95
6 การกำหนดโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21.....	98
7 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด คุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดมาตราส่วนประมาณค่า	107
8 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด คุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดสถานการณ์	108
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	110
10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	111
11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมายของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	113
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	114
13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	115
14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	116

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ของแบบวัดชนิดสถานการณ.....	118
16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ.....	119
17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น ของแบบวัดชนิดสถานการณ.....	120
18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ.....	121
19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบของแบบวัด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	123
20 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	124
21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพกฎหมายของแบบวัด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	126
22 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพกฎหมายของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	127
23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	129
24 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	130

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	132
26 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	133
27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด คุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	135
28 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	136
29 ค่าสถิติเบื้องต้นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดสถานการณ์	137
30 ค่าสถิติเบื้องต้นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	138
31 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่าและชนิดสถานการณ์	139
32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดสถานการณ์.....	141
33 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดสถานการณ์.....	142
34 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	144
35 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	145
36 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ชนิดสถานการณ์.....	166
37 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	168

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
2 กรอบแนวคิดในศตวรรษที่ 21.....	13
3 การแสดงขั้นตอนในการสร้างแบบวัด.....	97
4 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ ของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	111
5 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย ของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	113
6 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม ของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	116
7 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	118
8 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์.....	121
9 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ ของแบบวัดชนิดมาตราส่วน	124
10 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย ของแบบวัดชนิดมาตราส่วน	127
11 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม ของแบบวัดชนิดมาตราส่วน	130
12 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ของแบบวัดชนิดมาตราส่วน.....	133
13 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วน.....	135
14 โมเดลการวัดแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดสถานการณ์.....	142
15 โมเดลการวัดแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีชนิดมาตราส่วนประมาณค่า.....	144

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

โลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลานอกจากนี้ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และค่านิยมต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแต่ละประเทศจึง มุ่งเน้นที่จะปรับเปลี่ยนพัฒนาประเทศตามไปด้วย โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวรองรับและเป็นเงื่อนไข ผลักดันความก้าวหน้าก็คือพลเมืองของประเทศ หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะต่างๆ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเทศนั้นย่อมมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับ ประเทศอื่นอย่างเข้มแข็ง จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าพื้นฐานของการพัฒนาประเทศย่อมขึ้นอยู่กับ การจัดการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้รับการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาและเป็นปัจจัยที่ทำให้การศึกษามีความสำคัญและ มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2548: 12) กล่าวว่ารัฐบาลของประเทศต่างๆ ล้วนแล้วแต่พยายามลงทุนในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับ คุณภาพและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น โดยคาดหวังว่าผลตอบแทน ที่จะได้เพิ่มขึ้นก็คือ คุณภาพของประชากรในประเทศของตน เราจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนแนว ทางการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น ปลุกจิตสำนึกและ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย การพัฒนาคนเพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะ การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามเวลาและ สถานการณ์ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญและช่วย เสริมสร้างพลเมืองในชาติให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีก็เป็นอีกสิ่งที่สำคัญเพราะถือว่าพลเมืองเป็น กำลังของชาตินั่นเอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555–2559) ได้ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศไว้ซึ่งเป็น แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลักการ ปฏิบัติตาม“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยเน้นคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและ

การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่น สถาบันทางสังคมและประเทศชาติมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554: 7-8) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4)

การศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนและการปรับตัวที่ไม่ทันกับการสอนของผู้สอน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความรู้และทักษะที่ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ในสถานศึกษากับความรู้และทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ เนื้อหาหลักสูตรรวมทั้งวิธีการเรียนการสอนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ ปรับตัวไม่ทันกับศาสตร์หรือองค์ความรู้

สมัยใหม่ รวมทั้งเครื่องมือและเทคโนโลยีการเรียนรู้อันหลากหลายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องรวมถึงความต้องการของทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคมและชุมชนยุคใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือ Learning in the 21st Century เป็นแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนที่ต้องการเชื่อมโยงและลดช่องว่างระหว่างความรู้ทักษะที่ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ในสถานศึกษา กับความรู้ทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ส่งผลให้วงการการศึกษาของประเทศไทยต้องตื่นตัว และกระตุ้นให้สถาบันการศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาสืบหาการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อรองรับต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นี้มากขึ้น นักเรียนจึงเป็นเป้าหมายหลักในการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนหรือเยาวชนถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ ต้องปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี ทั้งต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 โดยสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น Cogan and Derricott (1998) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540) เป็นต้น ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองเพื่อให้รองรับต่อสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้ซึ่งทักษะที่จำเป็นแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตไว้ว่าสาระวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา

(content หรือ subjectmatter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าจากตัวนักเรียนเอง โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยวิชาแกนหลักนี้มาช่วยเพื่อนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ซึ่งการมีความรู้ด้านพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและถูกกำหนดไว้ในกรอบแนวคิดของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่ได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพของความเป็นพลโลก (Global Citizen) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองที่ดี มีทั้งความรู้และคุณธรรมมาพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับการจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN : The Association of South East Asian Nations) โดยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับในต่างประเทศนั้นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องพลเมืองเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้กำหนดในหลักสูตรการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ให้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพลเมือง เพราะเชื่อว่าหากนักเรียนเยาวชนของชาติมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีแล้วก็จะสามารถเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีได้ (James E. Davis & Phyllis Maxey. 2005: 10) นอกจากนี้ยังได้มีการรวมตัวกันของ 6 ประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา กำหนดนโยบายการศึกษา เรื่องการพัฒนาเด็กเรียนของแต่ละประเทศให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะพลเมือง และในอีกหลายประเทศต้องมีการพัฒนาหลักสูตรใหม่โดยการบูรณาการเรื่องพลเมืองดีเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรด้วย (Fernando M. Reimers. 2008: 4) รวมถึงกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป เช่น เบลเยียม ฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ สโลวีเนีย สหราชอาณาจักร

และสเปน เป็นต้น ได้มีส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีผ่านระบบการศึกษาของประเทศ เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมืองดี (Perry R. Gemmill. 2007: 7; อ้างอิงจาก Deuchar. 2004: 238)

แต่สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เราจะพบว่าสังคมเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาของเด็กในสังคม นับวันจะมีความซับซ้อน วิกฤต และรุนแรงมากขึ้น การแข่งขันแบบเสรี การเร่งรีบและการกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมไทยอ่อนแอ ศาสนา วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถูกปฏิเสธจากเด็ก และเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ การใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เสี่ยงต่อการประสบปัญหาคือเป็นห่วงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น พฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดต่างๆ ของวัยรุ่น ในสังคมปัจจุบันที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดมีข้อมูลการสำรวจสุขภาพของคนไทยในปี พ.ศ. 2550 พบว่าเยาวชนไทยประมาณ 1.60 ล้านคนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ควบคู่กัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2551: ออนไลน์) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้บริโภคแอลกอฮอล์ที่นับวันจะเริ่มดื่มในวัยที่อายุน้อยลง สำหรับการเสพยาเสพติดสะท้อนให้เห็นด้วยข้อมูลจำนวนคดีของสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปี พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 9,733 คดี โดยเฉพาะยาบ้าเป็นสารเสพติดที่เยาวชนใช้ในการกระทำผิดมากที่สุด (บุญสม วราเอกศิริ. 2554: 83-84; อ้างอิงจาก สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ม.ป.ป.) จากปัญหาดังกล่าวสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาครอบครัว เป็นต้น และอีกปัญหาหนึ่งที่พบในสังคมไทยมากในปัจจุบัน คือ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียน สภาพสังคมที่ครอบครัวมีความใกล้ชิดกันน้อยลง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น รวมถึงการยอมรับว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา ในประชากรกลุ่มนักเรียน พบว่า เด็กไทยมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นในปี 2554 เด็กเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกตอนอายุเฉลี่ย 12 ปีและส่วนใหญ่เป็นความสมัครใจ แต่กว่าร้อยละ 50 ไม่มีการป้องกัน การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2554 มีค่าสูงกว่าร้อยละ 10 ซึ่งเป็นเกณฑ์เฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดทั้งในกลุ่มแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยในปี 2554 มีแม่อายุต่ำกว่า

20 ปี จำนวน 114,001 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.32 ของแม่ทุกอายุ แบ่งเป็นแม่อายุ 15-19 ปี จำนวน 110,325 คน และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,676 คน ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า มีแม่อายุน้อยที่สุด 8 ปี ในขณะที่พ่ออายุน้อยที่สุด 10 ปี ซึ่งจะไปสู่การทำแท้งและการทอดทิ้ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556: 12-13) จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการขาดคุณภาพของคนนั่นเอง การวางแผนพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากเยาวชนที่ขาดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งการวัดความรู้สึกหรือความคิดเห็นนั้นเป็นการวัดสิ่งที่เป็นพื้นฐานอันหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรม เพราะการที่คนเราจะตัดสินใจลงมือกระทำสิ่งใดได้นั้นแสดงว่าต้องมีพื้นฐานความรู้สึกมาก่อน ซึ่งหากเราสามารถวัดความรู้สึกของบุคคลออกมาได้อย่างแท้จริงก็จะสามารถนำผลของความรู้สึกไปพยากรณ์การแสดงออกของบุคคลนั้นได้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 189) ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองดีนั้น เราไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงเนื่องจากสิ่งนี้เป็นคุณลักษณะภายใน ต้องวัดผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกโดยผ่านการกระตุ้นจากเครื่องมือวัดและกระบวนการวัดที่ถูกต้อง (กรรณชลิศา ชัยสุวรรณ. 2555: 1) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีนี้จะเป็ประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางและวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีให้กับนักเรียนเพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น
3. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้เครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีคุณภาพและทำให้ทราบว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณลักษณะของพลเมืองดีมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะมีประโยชน์แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการนำผลการวิจัยไปส่งเสริม ปลุกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 59 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 22,855 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 720 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบของ (Hair; et al. 2010: 117) โดยมีอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรเป็น 10-20 :1 โดยยึดจากจำนวนข้อคำถามจากการวิจัย ซึ่งในงานวิจัยนี้มีจำนวนข้อคำถามจำนวน 50 ข้อและกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ คุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบได้ด้วย 5 คุณลักษณะ ดังนี้

- 1.1 ความรับผิดชอบ
- 1.2 เคารพกฎหมาย
- 1.3 คุณธรรม จริยธรรม
- 1.4 รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
- 1.5 เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

2. ตัวแปรตาม คือ คุณภาพของของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

- 2.1 ค่าความเที่ยงตรง (Validity)
 - 2.1.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)
 - 2.1.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)
- 2.2 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)
- 2.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีทัศนคติ ค่านิยม และความประพฤติที่เหมาะสมพร้อมทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ในทางที่ดีต่อตนเองและสังคม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีจิตสำนึกและความปรารถนาให้ประชาชนในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อชุมชน ท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและต่อประเทศชาติ

2. คุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ปฏิบัติตนอย่างความเหมาะสมยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันในตนเองพร้อมรับมือกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างดีที่สุด หมั่นแสวงหาความรู้และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองและสังคมได้ ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 นั้นประกอบไปด้วย

2.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น พยายาม ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็พร้อมยอมรับผลของการกระทำนั้นและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพฤติกรรมของความรับผิดชอบแบ่งออกเป็น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 เคารพกฎหมาย หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนภายใต้คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือสังคม ชุมชนที่อยู่อาศัย ใต้บัญญัติขึ้น

2.3 คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำอันดีงามของมนุษย์ โดยยึดหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ถูกต้อง มีความเหมาะสมตามหลักคำสอนต่างๆ ที่ศาสนา กำหนดขึ้น โดยการแสดงออกทางกาย เช่น การช่วยเหลือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น ทางวาจา เช่น ไม่พูดจาให้ร้าย โกหก หลอกลวง เป็นต้น และทางจิตใจ เช่น ไม่คิดร้าย ริษยาผู้อื่น มีความปรารถนาให้ผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

2.4 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงการยอมรับ การเคารพ ให้เกียรติในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นด้วยความเป็นกลาง มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ด้วยเหตุและผลของแต่ละฝ่ายอย่างยุติธรรมเพื่อนำข้อตกลงหรือข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

2.5 เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้อำนาจอันชอบธรรมของตนที่ได้รับตามกฎหมาย สามารถกระทำการต่างๆได้อย่างอิสระตามความต้องการของตน โดยไม่ขัดต่อกฎหมายที่กำหนด และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่แสดงถึงการยอมรับ ไม่ละเมิดการกระทำของบุคคลนั้นที่พึงได้รับตามกฎหมายกำหนด

3.คุณภาพของแบบวัด หมายถึง ประสิทธิภาพของแบบวัดในด้านต่างๆ โดยพิจารณา ดังนี้

3.1 ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้องครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะวัดทั้งหมด โดยมีวิธีในการหาค่าความเที่ยงตรง ดังนี้

3.1.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามลักษณะที่นิยามไว้หรือไม่ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจ

จำนวน 5 คนเพื่อคัดเลือกข้อคำถามในแต่ละด้านที่มีคุณภาพซึ่งข้อคำถามจะต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

3.1.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของข้อคำถามในแต่ละด้านว่าสามารถวัดนักเรียนได้ตรงตามคุณลักษณะที่นิยามไว้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis)

1) วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์มีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ไม่เกิน 2 ดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปมาตรฐาน (Standardized RMR) มีค่าต่ำกว่า 0.05 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าต่ำกว่า 0.08 (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 45-52 ; อ้างอิงจาก Joreskog; Sorbom. 1989: 23-28; Long. 1983: 61-64; & Bollen, 1989: 256-281, 335-338)

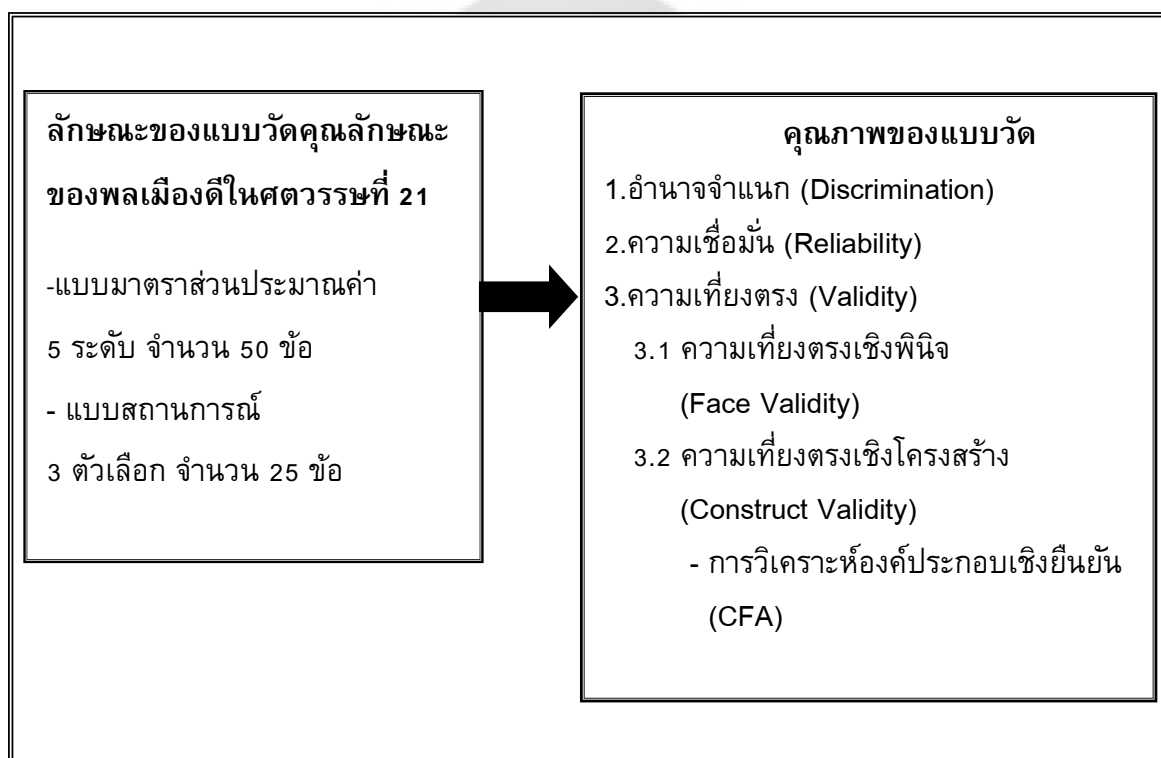
3.2 อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่สามารถจำแนกหรือแยกกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำออกจากกันได้ซึ่ง ค่าอำนาจจำแนกจะมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

3.3 ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่สามารถวัดเจตคติของผู้ตอบได้คงที่แน่นอนซึ่งคำนวณหาความเชื่อมั่นได้จากสูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นจะมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร หนังสือเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆพบว่า มีงานวิจัย เอกสารและหนังสือเรียนที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของพลเมืองดีในยุคศตวรรษที่ 21 ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงจากคุณลักษณะของพลเมืองดีที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้วอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการวางแผนสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตโดยผู้วิจัยเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี 3 วิธี คือ 1) การรวบรวม

จากเอกสารต่างๆ และหนังสือเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) การสังเคราะห์จากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี เพื่อนำมาสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก โดยในการสร้างแบบวัดผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มาใช้ในการสร้างตัวเลือกเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการพัฒนาการตามช่วงวัยของนักเรียน ส่วนการคุณภาพของแบบวัดโดยการหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และค่าความเที่ยงตรง ดังกรอบแนวคิดที่นำเสนอภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1.โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งข้อมูลจากแบบวัดชนิดมาตราส่วนและชนิดสถานการณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 และได้นำเสนอในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 1.1 การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
 - 1.2 ทักษะในศตวรรษที่ 21
 - 1.3 คุณลักษณะจำเป็น 8 ประการสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21
 - 1.4 คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
2. เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี
 - 2.1 ความสำคัญของพลเมือง
 - 2.2 ความหมายของคุณลักษณะของพลเมืองดี
 - 2.2.1 ความหมายของพลเมือง (Citizen)
 - 2.2.2 ความหมายของพลเมืองดี (Good citizen)
 - 2.2.3 คุณลักษณะของพลเมืองดี (Characteristic of Good Citizen)
 - 2.3 องค์ประกอบของคุณลักษณะของพลเมืองดี
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี
 - 2.4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development)
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด
 - 4.1 ความหมายของแบบวัด
 - 4.2 ลักษณะของแบบวัด
 - 4.3 การหาคุณภาพแบบวัด
 - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 2

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) เป็นสังคมที่ใช้ฐานความรู้ (knowledge based society) ทุกคนสามารถนำความรู้จากข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในงานอาชีพของตนและสังคม ซึ่งผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้ถึงกันทั่วโลก ปัจจุบันจึงเป็นโลกไร้พรมแดนแห่งการค้าและการหลั่งไหลของข่าวสารข้อมูลต่างๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตทำให้สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมรับมือกับปัญหาที่จะตามมาในอนาคต อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของคนในสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.1 การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

สุนันท์ สังข์อ่อง (2555: 22) ได้อธิบายว่า สังคมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่งและมีข้อสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงของยุคต่อๆ มามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นมนุษย์ได้เป็น 4 ยุค ได้แก่

1.1.1 ยุคเกษตรกรรม (Agriculture Age) เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์จากการเลี้ยงสัตว์และเร่ร่อนมาสู่การลงหลักปักฐานสู่สังคมเกษตรกรรมอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18

1.1.2 ยุคอุตสาหกรรม (Industrial Age) เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

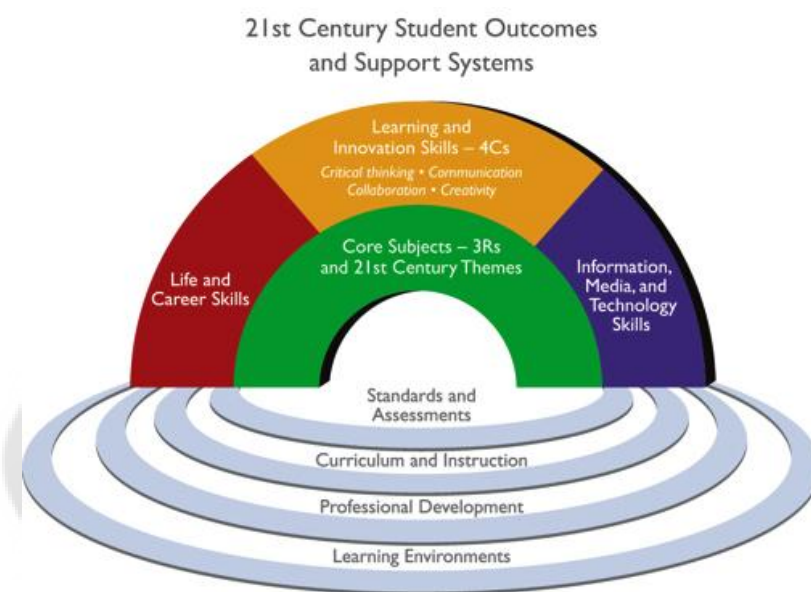
1.1.3 ยุคสารสนเทศ (Information Age) เป็นยุคของข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20

1.1.4 ยุคแห่งการสร้างความคิด (Conceptual Age) เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมข้อมูลข่าวสารมาเป็นสังคมแห่งการสร้างความคิดอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของยุคสังคมกำลังจะเปลี่ยนผ่านจากยุคฐานความรู้ (Knowledge Based Society) ไปสู่ยุคการสร้างความคิด (Conceptual Age) ซึ่งในยุคนี้เป็นยุคของการสร้างนวัตกรรมความเข้าใจผู้บริโภคใช้สุนทรียศาสตร์เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรโดยปรับองค์กรเพื่อมุ่งสู่นวัตกรรมใหม่ๆ

1.2 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เรียกว่าสังคมฐานความรู้ (knowledge based society) อันมีผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารได้ถึงกันทั่วโลกทำให้เกิดการแข่งขันด้านเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สังคมได้รับผลกระทบการจัดการศึกษาจึงต้องปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและต้องเตรียมผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณภาพโดยมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ในสังคมฐานความรู้

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา: www.21stcenturyskillsmn.org

สุนันท์ สังข์อ่อง (2555) ธันยวิษ วิเชียรพันธ์, และปวีณา จันทรสุข (2556) ได้กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้คล้ายคลึงกัน โดยได้อธิบายถึงภาพประกอบ 2 ไว้ดังนี้

1.2.1 สารวิชาแกน (Core Subjects)

ภาพด้านบนที่เป็นส่วนโค้งนั้นเปรียบเหมือนสะพานพาผู้เรียนข้ามไปสู่จุดหมายปลายทางประกอบด้วยสองส่วนย่อยได้แก่วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (theme) และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยทักษะต่างๆจะต้องมีการบูรณาการไว้ในวิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 สารวิชาแกนสามารถเรียกอย่างย่อๆว่า 3R ซึ่งประกอบไปด้วย Reading คือ ความสามารถในการอ่าน (W) Riting คือ ความสามารถในการเขียนและ

(A) Rithmetic คือ ความสามารถในการคิดคำนวณทั้งสามด้านต้องบูรณาการกับเนื้อหาเพื่อ การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Themes) ได้แก่

1.2.1.1 ความตระหนักเรื่องโลก (Global Awareness) ครอบคลุมเรื่อง

1) การใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อทำความเข้าใจและชี้ประเด็นที่ เกี่ยวกับโลก

2) การเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรมศาสนาและรูปแบบ การใช้ชีวิตที่หลากหลายด้วยความเคารพและการสื่อสารที่เปิดกว้าง

3) เข้าใจในเรื่องเชื้อชาติและวัฒนธรรมของชาติต่างๆ

1.2.1.2 ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ

(Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy)

1) สามารถเลือกแผนการเงินที่เหมาะสมกับตนเอง

2) เข้าใจผลกระทบของเศรษฐกิจมหภาคกับชุมชนของตน

3) ใช้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเพื่อยกระดับผลิตผลในที่ทำงาน และทักษะด้านอาชีพ

1.2.1.3 ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)

1) ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองและเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง

2) ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในฐานะพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น เขต ระดับชาติและระดับโลก

3) เข้าใจถึงการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

1.2.1.4 ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)

1) การรับข้อมูลพื้นฐานการดีความและเข้าใจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สุขภาพและการบริการและใช้ข้อมูลและบริการในทางที่ส่งเสริมสุขภาพ

2) การเข้าใจถึงเกณฑ์การวัดสมรรถภาพทางกายและสุขภาพจิต ตลอดจนการบริโภคที่ถูกต้องโภชนาการการออกกำลังกายการป้องกันและลดความเครียด

3) ใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

4) ตั้งเป้าหมายในการดูแลสุขภาพทั้งของตนเองและครอบครัว

5) เข้าใจถึงข้อถกเถียงที่เป็นเรื่องทางสุขภาพทั้งในระดับชาติและ ระดับโลก

1.2.1.5 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

- 1) แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและผลกระทบในเรื่อง อากาศภูมิอากาศ ผืนดิน อาหาร พลังงานน้ำและระบบทางชีวภาพ
- 2) แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมโลกในด้านธรรมชาติซึ่งได้แก่จำนวนการเติบโตของประชากรการพัฒนาประชากรอัตราการใช้ทรัพยากร
- 3) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและลงข้อสรุปที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา
- 4) มีส่วนร่วมในการช่วยเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในระดับโลกช่วยเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นที่สนใจ

1.2.2 ด้านทักษะสามารถแบ่งออกมาเป็นทักษะ 7C ได้แก่

1.2.2.1 Critical thinking and problem solving คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา

1.2.2.2 Creativity and innovation คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม

1.2.2.3 Collaboration, teamwork and leadership คือ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมภาวะผู้นำ

1.2.2.4 Cross-cultural understanding คือ ทักษะในด้านของความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.2.2.5 Communication, information and media literacy คือ ทักษะด้าน การสื่อสารสารสนเทศรู้เท่าทันสื่อ

1.2.2.6 Computing and ICT literacy คือ ทักษะในด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.2.2.7 Career and learning self-reliance คือ ทักษะอาชีพและทักษะการ เรียนรู้ด้วยตนเอง

ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่อยากให้เกิดกับผู้เรียนคือ 3R x 7C และต้องเรียนรู้ ตลอดชีวิตทักษะชีวิต 3 อย่าง ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีรวมทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ผ่าน PBL – Problem Based Learning (กระบวนการเรียนรู้จากปมปัญหาสู่ปัญญา) และพัฒนาครูผู้สอนผ่านกระบวนการ PLC เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเกิดทักษะต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน การเตรียม ประชากรให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

การศึกษา คือ สร้างพลังปัญญาแก่ประชากรเพื่อพร้อมรับมือกับปัญหาต่างๆ ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจสังคม การเมือง

1.2.3 ระบบสนับสนุน

ภาพด้านล่างที่เปรียบเหมือนเป็นส่วนฐานของสะพานช่วยให้สะพานคงอยู่ได้ คือระบบสนับสนุนอันประกอบด้วยมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอนการพัฒนาทางวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น และจบการศึกษาออกไปพร้อมที่จะประสบความสำเร็จในเศรษฐกิจโลกทุกวันนี้

จากข้อความข้างต้นเป็นการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียน ดังนั้นการศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับพัฒนาประชากรเพื่อเตรียมความพร้อมในยุคศตวรรษที่ 21 แต่ทั้งนี้การศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าที่แท้จริงในความเป็นมนุษย์ในฐานะเป็นหลักความคิดเชิงคุณภาพ

1.3 คุณลักษณะจำเป็น 8 ประการสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (ม.ป.ป.: 10-14) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะจำเป็นของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ไว้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ (Autonomous Learning) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของตน รู้จักวิธีการในการไปถึงเป้าหมายนั้นๆ อย่างยืดหยุ่นตลอดจนการมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเองโดยที่ไม่ต้องให้มีผู้ใดมาบังคับรวมทั้งการมีความเป็นผู้ใหญ่ภายในตนเองทักษะประการแรกนี้ถือว่ามีความสำคัญมากเป็นอันดับแรกและเป็นทักษะที่ต้องการการปลูกฝังไม่เพียงแต่จากครูผู้สอนจากระบบการศึกษาหรือจากสังคมเท่านั้น หากยังต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังจากครอบครัวเป็นสำคัญ

1.3.2 ทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาหรือได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีระบบส่งผลให้สามารถคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนทักษะด้านการคิดนั้นประกอบไปด้วยการคิดในหลายลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดอย่าง

สร้างสรรค์ (Creative Learners) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinkers) การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) รวมทั้งทักษะในการคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers)

1.3.3 ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความสามารถในการประสานงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีทักษะของการเป็นผู้นำ รวมทั้งการเป็นผู้ตามที่ดี สามารถสื่อสารกับผู้อื่นในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การมอบหมายงาน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เป้าหมายร่วมกันให้กับผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้ รวมทั้งการเป็นผู้ฟังและผู้ร่วมปฏิบัติงานที่ดี โดยผู้เรียนควรได้รับการฝึกให้มีทักษะในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Collaborative Learning) โดยทักษะที่ ต้องมุ่งเน้น ได้แก่ ทักษะพื้นฐานด้านการสื่อสาร (Communication Skill) อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.4 ทักษะในการสืบเสาะค้นหา (Enquirers) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นนักสำรวจที่ดี ชอบที่จะศึกษาค้นคว้าสิ่งต่างๆ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานของตน โดยสังเกต เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่าง รวมทั้งสืบค้นเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศที่มีอยู่อย่างมหาศาลทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทักษะสำหรับการสืบเสาะค้นหานี้ ครอบคลุมการที่ผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการเลือกสรร/คัดกรองสารสนเทศที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างเที่ยงตรง รวดเร็ว อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.5 ความกระตือรือร้น (Active Learners) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เรียนในลักษณะเชิงรุกกล่าวคือไม่เป็นเพียงผู้ฟัง (นิ่งๆ) ที่ดีในชั้นเรียนหรือในการเรียนออนไลน์ผู้เรียนเชิงรุก หมายถึง การที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ร่วมมือที่ดีของผู้เชี่ยวชาญในการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญนั้นผู้เรียนควรให้ความสนใจในการเรียนรู้ (Attentive) ศึกษาเนื้อหา รู้จักถาม/ตอบคำถามในบริบทที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งการฝึกฝน ทักษะในด้านการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ

1.3.6 ทักษะพื้นฐานด้านไอซีที (ICT Skills) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการหรือโปรแกรมสำนักงานเท่านั้น หากหมายรวมถึง การที่ผู้เรียนสามารถดูแลรักษาเครื่องมือและ/หรือระบบต่างๆ ได้ในระดับพื้นฐานนอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถของผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อสารโทรคมนาคมในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทักษะต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทักษะในการสืบค้น (Search Skills) ทักษะในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารผ่าน ICT และ/หรือทักษะในการเลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม เป็นต้น

1.3.7 ทักษะในการใช้ภาษาสากล (Second Language Skills) หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาที่สอง เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่หรือภาษาหลักของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ภาษาสากลสำหรับสังคมไทยที่ถือได้ว่าสำคัญมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษเพราะถือเป็นภาษาสากลที่ได้รับการนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดในโลกอินเทอร์เน็ต ดังนั้นในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ในยุคสมัยนี้นั้นควรมีการเตรียมพร้อมผู้เรียนในด้านภาษาอังกฤษ

1.3.8 ความสนใจในวัฒนธรรม (Engaged with Cultures) และความตระหนักถึงความเป็นไปในโลก (World Awareness) หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ใส่ใจและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเองอย่างน้อยในระดับที่เพียงพอที่จะทำให้รู้จักตนเองรู้จัก “ราก” หรือประวัติศาสตร์ของตนเองและสังคมที่อาศัยอยู่ (Self-Identity) เพื่อจะได้สามารถเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกับสังคม/โลกรอบตนเองได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งการเชื่อมต่อกันบนโลกสามารถเกิดขึ้นได้ภายในพริบตาความแตกต่างทางวัฒนธรรมนับวันจะน้อยลงทุกทีการที่พลเมืองในสังคมใดสามารถจะคงไว้ในวัฒนธรรมที่ดีของตนเองไว้ได้ในขณะเดียวกันก็สามารถเปิดรับวัฒนธรรมและความเป็นไปในทางที่ดีของโลกภายนอกได้ก็จะทำให้สังคมนั้นมีความได้เปรียบเหนือสังคมที่ไม่รู้จักเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเองและคอยที่จะรับเอาวัฒนธรรมของคนอื่นๆเข้ามาเพียงทางเดียว

จากแนวคิดของถนอมพร เลาหจรัสแสง สามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะจำเป็น 8 ประการของผู้เรียน ในอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมของศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งนอกจากตัวผู้เรียนเองแล้วนั้นผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเรียนรู้เช่น ครอบครัวสถาบันการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรหันมาให้ความสำคัญกับคุณลักษณะดังกล่าวเพื่อร่วมกันเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนต่อไป

1.4 คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learners)

การเป็นพลเมืองของสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ในการดำเนินชีวิตประจำวันต้องมีหลักของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วเกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลาต่อเนื่องในลักษณะทวีคูณดังนั้นในฐานะของพลเมืองในประเทศ ทุกคนจึงต้องพัฒนาความรู้ของตน พัฒนา เปิดรับความรู้ใหม่ พัฒนาความสามารถในการใช้และเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อสารโทรคมนาคม (ICT) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน/เยาวชนให้สามารถเติบโตและเป็นพลเมืองที่พร้อมในการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ ในการให้ความรู้ พัฒนาและเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของผู้เรียน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนและการอบรมโดยส่วนหนึ่งก็คือ ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของดำเนินชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของเยาวชน (สสค.) ได้อธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ดังนี้

- 1) มีความรู้เชิงการประยุกต์ใช้และการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเชี่ยวชาญในสายการเรียนรู้ของตน
- 2) วางแผนและคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม เชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ได้อย่างชำนาญ
- 3) การมีคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้องค์ความรู้
- 4) สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจทั้งในภูมิภาคและต่างภูมิภาค ที่มีความซับซ้อนทางความคิด ประเพณีและวัฒนธรรม
- 5) เคารพและเข้าใจความต่างของผู้อื่น
- 6) นำความรู้ไปพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อตนเองและผู้อื่น
- 7) คิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีวิจารณญาณ
- 8) นำทักษะต่างๆ ไปต่อยอดองค์ความรู้ในระดับสูง
- 9) มีวิจารณญาณในเรื่องราวต่างๆ ที่เข้ามา และตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม
- 10) ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขต่อสถานการณ์และบริบทต่างๆ ในชีวิต
- 11) ความเป็นไทย

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.) ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ยึดอย่างไทย มีน้ำใจ ใฝ่สันติ รักความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นมิตรกับทุกคน รักธรรมชาติ
- 2) มีความมั่นใจในตนเองแบบสากลแต่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรม
- 3) ใฝ่ศึกษาความรู้ มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global Literacy)
- 4) รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบจิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย

- 5) ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักพึ่งตนเองได้
- 6) การเป็นผู้มีความอดทน สู้งาน รู้จักประหยัด อดออม มีทักษะการจัดการและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
- 8) การเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข รู้จักการปรับตัวเองในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุลแบบยลและรู้เท่าทัน
- 9) การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธกับภัยอันตรายต่างๆที่กระตุ้นยั่วให้หลงผิดได้
- 10) มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

จากข้อความความต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของเยาวชน/ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่เสมอ มีทักษะในการใช้ภาษาโดยเฉพาะภาษาสากล อย่างเช่น ภาษาอังกฤษ มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี สื่อ ICT ต่างๆรวมทั้งเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันในตัวเอง สามารถคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยสติและความรอบคอบตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและร่วมถึงการร่วมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของชาติสืบไป

2. เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี

2.1 ความสำคัญของพลเมือง

กิตติศักดิ์ ปรกติ (2547: 6) ได้กล่าวว่าคำว่า “พลเมือง” มีความหมายทำนองเดียวกับคำว่า Citizen ในภาษาอังกฤษหรือ citoyen หรือ bourgeois ในภาษาฝรั่งเศสหรือ Bürger ในภาษาเยอรมัน นั้นมีความหมายและความเป็นมายาวนานตามที่เข้าใจกันมา ในยุโรป หมายถึงชนชั้นพ่อค้า ช่างฝีมือ และผู้ทำมาหากินอยู่ในเขตเมือง ซึ่งเป็นเขตอยู่อาศัยและประกอบกิจการ อันมีกำแพงล้อมรอบอย่างมั่นคงและเป็นผู้มีวิถีชีวิตที่เป็นอิสระ จากอำนาจปกครองของมูลนาย และขุนนางซึ่งครอบครองดินแดนหรือแคว้นแคว้นอันเป็นที่ตั้งของเมืองเหล่านั้น

สำหรับประเทศไทยความสนใจต่อคำว่าของ “พลเมือง” ในหมูชนชั้นนำของไทยมีขึ้นในบริบทของการพัฒนาทางการเมืองและการปฏิรูปการเมืองในราว 20 ปี ซึ่งในช่วงนั้นมีเหตุการณ์ที่สำคัญทางการเมืองเกิดขึ้นมากมาย จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปีพ.ศ. 2540 และเกิด

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น บ่งบอกให้เห็นว่าประชาชนเริ่มเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนที่พึงมีตามหลักประชาธิปไตย อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543: 26 – 27) ก็ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างพลเมือง (Citizen) ประชาชน (People) ราษฎร (subject) ไว้ โดยกล่าวว่าคำว่า ประชาชนเป็นคำที่มีมาทุกยุคทุกสมัย หมายถึง คนที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง (non – ruler) ซึ่งในสมัยโบราณนั้นประชาชนจะเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด หมายถึง มีสถานะที่ต่ำเป็นลูกน้องเป็นข้ารับใช้ของขุนนางหรือเจ้าที่ดิน ต่อมาการเมืองสมัยใหม่ได้ปลดปล่อยประชาชนจากการเป็นไพร่หรือทาสให้กลายเป็นเสรีชนที่มีสถานะทางกฎหมายเท่าเทียมกัน รวมเรียกอดีตไพร่อดีตทาส ขุนนางและเจ้าที่ดินรวมทั้งชนชั้นใหม่ๆ ทั้งหมดนี้ว่าราษฎรซึ่งหมายถึง ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องยึดถือปฏิบัติตัวตามกฎหมายบ้านเมืองเหมือนกันหมด

ปี พ.ศ. 2554 คำว่า “พลเมือง” เป็นคำสำคัญที่ได้รับการบันทึกไว้ในยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย “ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อันเป็นช่วงเวลาของปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างสูงในเรื่องของปัญหาประชาธิปไตย ที่ได้สร้างความแตกแยกในสังคมไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้องค์กรของภาครัฐก็ได้มีการทำงานด้านการสร้าง “พลเมือง” อย่างเข้มข้นหลายองค์กร อาทิ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถาบันพระปกเกล้าและสภาพัฒนาการเมือง เป็นต้น รวมทั้งภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองก็ได้มีการเคลื่อนไหวด้านการ “สร้างพลเมือง” โดยกลุ่มองค์กรสมาคมและนักวิชาการอิสระทำการศึกษาเพื่อหารูปแบบ “การสร้างพลเมือง” ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างต่อเนื่องมาาก่อนหน้านี้หลายปีแล้วเช่นกัน

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (กนป). ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี พ.ศ. 2553-2561 (2553: 6-7) ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไว้ในนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสถาน ศึกษาถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัด “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทยให้เป็นพลเมือง โดยจะต้องดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบด้วยมาตรการ ดังต่อไปนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา

1.เร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา ตั้งแต่ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา ทุกคนโดยเน้นการเป็นผู้สอนและการเป็นผู้ปฏิบัติ “ความเป็นพลเมือง” เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนแทนการสอนให้รู้ให้จำแบบดั้งเดิม

2.ปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองที่เน้น “ความรู้” ในเรื่องรัฐธรรมนูญและการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เหลือเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน สำหรับเนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันให้นำมาสอนเฉพาะมาตราสำคัญที่เป็นพื้นฐานเท่านั้น

3.พัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองและความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน โดยจัดให้เหมาะสมกับระดับชั้นและช่วงวัยของนักเรียนเน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะ ที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง คือ การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่นว่าเสมอกับตนเอง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตนเองกับปัญหา สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นโดยแยกแยะ “ข้อเท็จจริง” ที่เป็นวัตถุวิสัย (objective) กับ “ความคิดเห็น” ที่เป็นอัตวิสัย (subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคมผ่าน การลงมือทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง ซึ่งสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับชั้นและช่วงวัยของนักเรียนได้ ดังต่อไปนี้

- **ชั้นอนุบาล :** ฝึกฝนการเคารพกติกาแบบง่ายๆ ที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องเรียนอนุบาล เช่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การแบ่งปัน รอคอย ขอโทษ ให้อภัยรวมถึงไม่ใช้ความรุนแรง เมื่อเกิดความขัดใจ ความขัดแย้งและเริ่มฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อเพื่อนๆ ต่อห้องเรียนแบบง่ายๆ สนุกสนานเพื่อสร้างต้นทุนการเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนตัวน้อยโดยครูและผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่สะท้อนทัศนคติ วิธีคิดการแสดงออกทางพฤติกรรมและการพูดคุยนับเป็นหลักหรือไม่เน้นการอบรมสั่งสอนแต่เน้นเรื่องวิถีชีวิตและการถ่ายทอดทางจิตวิญญาณ

- **ชั้นประถมศึกษา :** ฝึกฝนในเชิงต่อยอดจากระดับอนุบาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม การเคารพกติกาเคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่างทั้งมิติที่เห็นด้วยตาและมิติความคิด เคารพหลักความเสมอภาคและการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลังและช่วงนี้เป็นช่วงที่ก้าวสู่การฝึกฝนนักเรียนให้เป็น “พลเมืองของโรงเรียน” ได้ดี

โดยเฉพาะการฝึกให้นักเรียนมีความคิดเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสังคม รวมถึงการไม่สร้างภาระสร้างปัญหาให้โรงเรียนและสังคมขณะเดียวกันก็ให้เห็นมิติที่เป็นพลังด้วย

- **ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** : ฝึกฝนให้เป็น “พลเมืองของโรงเรียน” ในระดับสูงขึ้นเป็นรูปธรรมขึ้นเช่นคิดถึงส่วนรวมมีจิตสาธารณะด้วยการให้ทำ “โครงการ” เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนซึ่งเป็นปฏิบัติการที่เริ่มต้นจากตนเอง สำหรับเนื้อหาและกระบวนการที่ต้องต่อยอดต่อไปนั่นคือฝึกฝนการเคารพกฎหมายการใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28

- **ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)** : ให้ทำโครงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งนอกจากจะทำในโรงเรียนแล้วให้นักเรียนได้ออกมาสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยเริ่มจากชุมชนที่อยู่รอบๆ โรงเรียนโดยให้มีการลงมือทำและเชื่อมโยงกับกิจกรรมจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ของโรงเรียนให้ฝึกฝน “การปกครองตนเอง” ตามระบอบประชาธิปไตยโดยเชื่อมโยงสภาพนักเรียนและการเลือกตั้งสภาพนักเรียนกับการเรียนและทำให้ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน

กรมล ทอธรรมนูญชาติและคณะ (2551: 60) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของพลเมืองที่ดีที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยแยกกล่าวถึงความสำคัญของพลเมืองได้ 3 ประการ คือ

1. **ด้านสังคม** การเป็นพลเมืองดีจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสันติสุข เพราะคนในสังคมจะช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย และร่วมกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า หลีกเลี่ยงความขัดแย้งในสังคม พลเมืองที่ดีจะต้องเป็นตัวอย่างแก่พลเมืองที่ประพฤติไม่ดี ในด้านการเสียสละต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ

2. **ด้านเศรษฐกิจ** พลเมืองดีจะประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด และออมทรัพย์ไว้ใช้ในยามจำเป็น เช่น ยามป่วยไข้ จุกเงิน เป็นต้น และอาจนำทรัพย์ที่ออมไว้มาลงทุนทำธุรกิจเพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมทั้งนำทรัพย์ที่ออมไว้มาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

3. **ด้านการเมืองการปกครอง** พลเมืองดีจะเป็นผู้เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น พลเมืองดีนั้นจะรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

จากข้อความต้นสามารถสรุปได้ว่า สังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับคำว่า “พลเมือง” ซึ่งจะเติบโตไปเป็นกำลังหลักในการพัฒนาชาติบ้านเมือง ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคม

เป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป ส่งผลให้มีการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย “ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” โดยมุ่งเน้น การสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่สนับสนุน ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ฝึกสรรพความคิดและเครื่องมือที่สามารถยกระดับเด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศสู่ “ความเป็นพลเมือง” และเพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลของประเทศ ในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี และเป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพถาวรรวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

2.2 ความหมายของคุณลักษณะของพลเมืองดี

คุณลักษณะของพลเมืองดี เป็นคุณสมบัติที่สำคัญในฐานะที่เป็นรากฐานของความเป็นพลเมืองในสังคม โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของพลเมือง (Citizen)

นักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” (Citizen) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2548: 2-3) กล่าวว่า พลเมือง หมายถึง พลกำลังของคนทั้งหลายในประเทศของประเทศนั้นซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศโดยย่อ หมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้นๆ ตามกฎหมายแต่ละประเทศจัดเป็นสังคมขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยสังคมย่อยๆ หลากหลายสังคมซึ่งแต่ละสังคมอาจมีกฎระเบียบวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันไปเนื่องจากในแต่ละสังคมมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน แต่ในทุกสังคมต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของประเทศนั้นๆ ซึ่งได้กำหนดไว้เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติเดียวกัน

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543: 16) ได้กล่าวว่า พลเมือง คือ ผู้มีศักดิ์ศรีคือผู้ที่เท่าเทียมหรือค่อนข้างจะเท่าเทียมกันผู้อื่น พลเมือง คือ ผู้ที่ไม่ปรารถนาจะไปครอบงำใครแต่ก็ไม่ต้องการให้ใครมาครอบงำบางการหรืออุปถัมภ์ค้ำจุนตน

สุชาติ วราหพันธ์ (2556: 181) กล่าวว่า พลเมือง หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่อย่างถาวรในดินแดนใดดินแดนหนึ่งที่มีขอบเขตหรือพรมแดนที่แน่นอน โดยมีพันธะหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อรัฐของตน

แพรวภัทร ยอดแก้ว (2555) และพัชร มาศมุสิก (2551) ได้ให้ความหมาย คำว่า พลเมือง ไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง พลหรือกำลังคนของประเทศซึ่งอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศหรืออาจเรียกว่า “ชาวเมือง” หรือ “ชาวประเทศ” นั้นเอง ต่างจากชาวต่างด้าวเข้าเมืองซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศเพียงชั่วคราว เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศใด ย่อมหมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้นๆ ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศไทยย่อมหมายถึงคนทั้งหลายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายไทย พลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศนั้น บุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับพลเมืองและมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษี หรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้น ๆ

ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2551: 3) ได้ให้ความหมายของพลเมือง โดยกำหนดไว้ 2 ระดับ คือ

1.ระดับของการเป็นพลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมือง ซึ่งเป็นความหมายพื้นฐานที่ว่าพลเมือง คือ ฐานะสมาชิกของรัฐและชุมชน มีสิทธิและความรับผิดชอบตามกำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย การออกเสียงเลือกตั้ง การชำระภาษี และการเป็นทหาร

2.ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะหรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองและชีวิตสาธารณะซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง การยื่นหยัดทางการเมืองในประเด็นต่างๆ หรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 10-12) ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” อาจจะเป็นคำที่ไม่คุ้นหูมากนักสำหรับคนส่วนใหญ่ซึ่งต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ที่มักจะใช้หรือได้ยินกันโดยทั่วไปซึ่งในความเป็นจริงแล้วคำว่า พลเมือง ใช้เพื่อสื่อให้เห็นถึงคนที่มีสำนึกไปกว่าการเป็นเพียงประชาชนผู้รอรับประโยชน์จากภาครัฐเท่านั้นก่อนอื่นเราคงจะต้องมาทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า “พลเมือง” (Citizen) “ประชาชน” (People) และ “ราษฎร” (Subject) ว่ามีความหมายแตกต่างกันอย่างไร

ประชาชน หมายถึง คนทั่วไปคนของประเทศเช่นเราเป็นประชาชนคนธรรมดาไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

พลเมือง หมายถึง หมู่คนที่ เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่งเช่นปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพลเมือง 60 ล้านคน คำว่า พลเมือง แปลว่า กำลังของเมืองหมายถึงคนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศทั้งในทางเศรษฐกิจการทหารและอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น

ราษฎร หมายถึง คนธรรมดาหมู่คนที่มิใช่ข้าราชการหรือทหารตำรวจ มีความหมายคล้ายกับคำว่าประชาชนแต่มีความหมายเป็นทางการน้อยกว่า

จากข้อความข้างต้นสำนักเลขาธิการจึงให้ความหมายคำว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสีตติต่างๆ ของตนรวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นความเป็นพลเมือง (Citizen) มีความหมาย ที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐ ต่างจากคำว่าประชาชนที่กลายเป็นผู้รับคำสั่งทำตามผู้อื่นดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้นอกจากนี้ Sarah Michaelis (2007: Online) ได้ให้ความหมายของพลเมืองที่แตกต่างออกไปอีกว่า พลเมืองยังหมายถึงความสัมพันธ์ของคนกับชุมชนที่ได้อยู่อาศัย พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกไม่ใช่เป็นไปตามสิทธิ หน้าที่ตามกฎหมายกำหนดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมและตามหลักศีลธรรมที่สังคมคาดหวัง

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า พลเมือง หมายถึง พลกำลังของประเทศ ซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของประเทศ ต่างจากชาวต่างด้าวเข้าเมือง ชาวต่างประเทศนี้เข้ามาอยู่ชั่วคราว เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศใด ย่อมหมายถึงบุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้นๆ ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดพลเมืองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมไทยเช่นเดียวกับสังคมอื่นๆ ทุกสังคมย่อมต้องการพลเมืองดีที่มีคุณภาพ หากประเทศใดมีพลเมืองดีอาศัยอยู่นั้นย่อมหมายความว่าประเทศนั้นจะมีความเจริญและสงบสุข เนื่องจากคนที่เป็นพลเมืองดีจะใช้ชีวิตตามกฎหมายกติกาของสังคม ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมที่ดี ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงให้กับประเทศชาติต่อไป

2.2.2 ความหมายของพลเมืองดี

จากการศึกษางานวิจัย และมีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมืองดี” (Good Citizen) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2545) ได้ให้ความหมายพลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วนทั้งกิจที่ต้องทำและกิจที่ควรทำ

ฉันทนา มฤต (2540: 25) กล่าวว่าพลเมืองดี หมายถึง ประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

ทศพร มณีศรีขำ (2542: 4) ได้ให้ความหมายของว่า พลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี

ศิริกาญจน์ โกสุม (2542: 17) ได้ให้ความหมายของคำว่า พลเมืองดี หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543: 3) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดีว่า พลเมืองดี หมายถึง พลเมืองที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แบ่งปันความคิดเห็นและมีการพบปะ ชุมชนของตน

ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา (2546: 70-73) ได้กล่าวถึงคำว่า พลเมืองดี หมายถึง ประชาชนหรือราษฎรผู้ที่มีคุณความดี หรือหมายถึงประชาชนหรือราษฎรผู้ที่มีคุณธรรมปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นหลักในการดำเนินชีวิต

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2547: 214) กล่าวว่าคำว่า“พลเมืองดี” คือ พลเมืองดีจะต้องปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวอย่างของสมาชิกอื่นๆ ด้วยการที่จะปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องรู้จักหลักการอยู่ร่วมกัน รู้จักกติกาของสังคม ตลอดจนเข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณลักษณะของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ดังนั้นสรุปได้ว่า พลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีทัศนคติ ค่านิยม และความประพฤติที่เหมาะสมพร้อมทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ในทางที่ดีต่อตนเองและสังคม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีจิตสำนึกและความปรารถนาให้ประชาชนในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อชุมชน ท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและต่อประเทศชาติ

2.2.3 คุณลักษณะของพลเมืองดี (Characteristic of Good Citizen)

สำหรับคุณลักษณะของพลเมืองดีนั้น จากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยต่างๆ รวมถึงจากหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีไว้แตกต่างกัน ดังนี้

จันทนา บุญญานุวัตร (2549: 55) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะของพลเมืองดีว่าหมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในทางที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2551: 60) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น ช่วยจรรโลงให้สังคม ประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า มีดังนี้

- 1) ต้องเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย
- 2) ต้องเป็นบุคคลที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น
- 3) ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว
- 4) ต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ
- 5) ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 6) ต้องเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ดีขึ้น เป็นต้น
- 7) ต้องเป็นบุคคลที่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง เช่น การใช้สิทธิไปเลือกตั้ง เป็นต้น

ณัฏฐนัท เลี้ยวไพโรจน์ (2554: 136-149) กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ประกอบไปด้วย

1) การเคารพกฎหมายและกติกาสังคม

กฎหมายเป็นข้อบังคับที่รัฐหนึ่งๆ ตราขึ้นเพื่อใช้กำหนดความประพฤติและระเบียบแบบแผนของพลเมืองที่อยู่ร่วมกันภายในรัฐนั้นและรวมไปถึงข้อบังคับที่รัฐแต่ละรัฐผูกพันต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและความร่วมมือที่ให้ไว้ระหว่างกัน เนื่องจากสังคมมีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว่าในอดีตมาก การควบคุมดูแลโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีกฎหมายขึ้นมาเพื่อช่วยในการกำหนดการปฏิบัติจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมทุกระดับ การเรียนรู้กฎหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะนอกจากจะทำให้รู้ว่าจะถูกละเมิดสิทธิได้จากผู้อื่นแล้ว ยังจะทำให้ตนไม่ไปกระทำความผิดตามกฎหมาย อันจะนำไปสู่ความสงบสุขในสังคมด้วย

ดังนั้น พลเมืองจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้กฎหมายที่สำคัญ กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น เมื่อเราต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับกฎหมายใดก็ต้องพึงปฏิบัติตามกฎหมายนั้นอย่างเคร่งครัด จึงเป็นหน้าที่ของชาวไทย รวมถึงพลเมืองแต่ละสังคมในโลกที่จะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคมนั้นๆ เพื่อให้ทุกคนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้สังคมมีความสงบสุข ดังนั้นการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคมจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยและสังคมโลก

2) การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่บุคคลหนึ่งๆ พึงได้รับตามกฎหมาย เช่น การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การรักษาพยาบาลจากรัฐ เป็นต้น

เสรีภาพ หมายถึง ความเป็นอิสระของบุคคลที่กระทำการใดๆ ภายในขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้ เช่น การแสดงออก การนับถือศาสนา การเดินทาง เป็นต้น

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญได้ให้ความสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย สามารถพิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ใน หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญที่พลเมืองของสังคมควรศึกษาถึงขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของตนเอง และการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นอันพึงปฏิบัติตามกฎหมาย พลเมืองดีของสังคมควรให้การเคารพเสรีภาพในการแสดงออก เช่น การเคารพความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อยู่ในรูปการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อ สถานที่สาธารณะ ฯลฯ เสรีภาพในการนับถือศาสนา กล่าวคือ บุคคลสามารถนับถือศาสนาใดๆ ก็ได้และสามารถจะปฏิบัติพิธีกรรมใดๆ ตามที่ศาสนาบัญญัติไว้ได้ แต่การนับถือและการปฏิบัติตามที่ศาสนากำหนดนั้น จะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของสังคม

กล่าวได้ว่าการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศไทยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น นับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศไทยและสังคมโลก

3) การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก

ประเทศไทยหรือสังคมในระดับต่างๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าไปได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมของทุก

ระดับ ประชากรหรือพลเมืองในสังคมย่อมมีบทบาท หน้าทีและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตาม คุณวุฒิและวัยวุฒิ ดังนั้นหากพลเมืองสามารถปฏิบัติตนโดยมีความรับผิดชอบต่อนอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกแล้ว สังคมในทุกระดับก็จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วย

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อนอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

ก. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในฐานะบุตรต่อบิดามารดา

- มีความกตัญญู ดูแลบิดามารดา เลี้ยงดู ประนินบิตท่านให้ได้รับความสุขสบาย เพื่อตอบแทนบุญคุณที่ท่านเลี้ยงเรามา

- ช่วยทำกิจธุระของบิดามารดา ให้ท่านประสบผลสำเร็จ

- ดำรงวงศ์สกุลไม่ให้เสื่อมเสีย

- ประพฤติตนเป็นคนดี ไม่ให้บิดามารดาเศร้าเสียใจ

- ทำบุญอุทิศให้บิดามารดาเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว

ข. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในฐานะลูกศิษย์ต่อครู

- มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ว่านอนสอนง่าย ไม่อวดดีถือดี ไม่ยโสโอหัง

- ปรีกษาหรือ ซักถาม และรับคำแนะนำที่ถูกต้อง ไม่ยึดมั่นในความเห็น

ของตน

- ขยัน ตั้งใจเรียนและค้นหาความจริงจนเข้าใจอย่างถ่องแท้

- ไม่ยกตนข่มครู

- ไม่ผูกใจเจ็บเมื่อถูกตำหนิ ตั้งใจเรียนด้วยศรัทธา เพื่อต้องการให้เกิดปัญญา

อย่างแท้จริง

- ไม่ดูแคลนวิชาความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ว่าไร้สาระ หรือไม่มีประโยชน์

- ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นบุญคุณครู ให้ความเคารพยกย่องครู ไม่ติฉินนินทา หรือดู

ถูกเหยียดหยาม

ค. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในฐานะเพื่อนกับเพื่อน

- มีน้ำใจเผื่อแผ่ แบ่งปัน ไม่เห็นแก่ตัว

- ช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อนไม่ใช่แบบล้างผลาญ

- มีความรักใคร่ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

- แนะนำและตักเตือนเพื่อนให้คบคนดี ไม่คบคนพาลและคนที่ทำผิด

กฎหมายและศีลธรรม

- ชื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ไม่ตลบตะแลงปลิ้นปล้อน หรือหน้าไหว้หลังหลอก
- ตักเตือนไม่ให้อยู่ในความประมาทเพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายต่างๆ
- ยามเพื่อนมีสุขก็ยินดี ยามเพื่อนทุกข์ก็ไม่สบายใจ
- ไม่พาเพื่อนไปกระทำความชั่วหรือหลงมัวเมาในอบายมุข และห้ามปรามให้

ห่างไกลจากยาเสพติด

- ยกย่องให้เกียรติเพื่อนทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ง. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในท้องถิ่น

- ร่วมมือกันรักษาความสะอาดและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เช่น ไม่ขีดเขียนตามกำแพง ทิ้งขยะในที่จัดไว้ให้ ไม่ทิ้งลงบนถนนหรือลำคลอง เป็นต้น
- ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณูปโภคที่เป็นของส่วนรวมของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถใช้การได้ เช่น ไม่ทุบกระจกหรือทำลายโทรศัพท์สาธารณะ ไม่ใช้รถบรรทุกสิ่งของที่มีน้ำหนักเกินกว่าถนนจะรับได้ เป็นต้น
- ช่วยกันอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป
- ร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติไม่ให้สูญพันธุ์
- ร่วมมือกันป้องกัน ปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่น และช่วยแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ทราบเบาะแสต่างๆ

จ. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศ

- ไม่กล่าวหาหรือให้ข่าวแพร่หลายซึ่งเป็นข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น
- ในการชุมนุมต่างๆ พลเมืองดีควรชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ
- ไม่รวมตัวกันในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน หรือรวมตัวกันเพื่อผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ
- รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นการคัดเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

- ป้องกันประเทศ โดยช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีศัตรูเข้ามาแทรกแซงหรือทำลายเอกราชของชาติ

- เสียภาษีอากร การเสียภาษีจะทำให้คนในประเทศได้มีสาธารณูปโภคไว้ใช้ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับต่างๆ ของสังคมนั้นเท่ากับการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติสังคมโลก ซึ่งจะนำมาสู่ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าในสังคมทุกระดับ

ฉ. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

หัวใจสำคัญของประชาธิปไตย คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน การไปเลือกตั้งก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการคัดเลือกบุคคลไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายและกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน ประเทศจะพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และประเทศจะปราศจากการโกงกินหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือไม่ อยู่ที่การไปเลือกตั้งของประชาชน ดังนั้นหน้าที่สำคัญยิ่งของพลเมืองที่ดี คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่งเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารประเทศ

ข. การมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม ปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมต้องเผชิญร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกในสังคมจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน เช่น การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดพลังงาน ช่วยกันอุดหนุนสินค้าภายในประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ หรือดำเนินเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีด้วยการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น นับเป็นการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม

ช. การมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

หลักคุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนควรนำไปปฏิบัติ มีดังนี้

- ความมีน้ำใจ การปฏิบัติตนตามหลักนี้ จะทำให้เข้าถึงจิตใจคนอื่น ทำให้คนอื่นรู้สึกสนิทสนมและจะทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

- ความน่าเคารพ การปฏิบัติตนตามหลักนี้ จะทำให้บุคคลอื่นรู้สึกอบอุ่นใจ มองเห็นความสามารถเป็นที่พึ่งได้และรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้

- ความนอบน้อมถ่อมตน การปฏิบัติตนตามหลักนี้ จะทำให้บุคคลอื่นยกย่องนับถือ

- ความรู้จักกาลเทศะ

- การเป็นผู้รับฟังที่ดี การปฏิบัติตนตามหลักนี้ จะฝึกให้บุคคลมีความใจเย็นและทำให้เป็นที่ปรึกษาที่ดีพร้อมที่จะรับฟังในประเด็นต่างๆ

- การยอมรับผิดและการให้อภัย บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะทำความผิดได้ ดังนั้นเมื่อเราทำความผิดเราก็ควรขอโทษและสัญญาว่าจะไม่ทำสิ่งนั้นอีกต่อไป

- การให้เกียรติผู้อื่น เมื่ออยู่ในสังคมหรือมีผู้อื่นอยู่ด้วย ควรแสดงกิริยามารยาทที่ดี

- ความกตัญญู การตอบแทนบุญคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิด และบุคคลต่างๆ ที่ช่วยเหลือเราให้เป็นคนดีและประสบผลสำเร็จในการเรียน การงานและการดำรงชีวิตในสังคม

- เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อความสมานฉันท์ในสังคม

- มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง เพื่อความเป็นระเบียบในสังคม

- ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณธรรมพื้นฐานหนึ่งของมนุษย์

- มีความสามัคคี เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในสังคม

ฅ. การมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ในสังคมจะมีปัญหาและความขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งปัญหาและความขัดแย้งนี้อาจเกิดมาจากบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร และการแก้ไขปัญหาก็มีหลายวิธีในประเด็นต่างๆ ย่อมจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เช่นกัน เนื่องจากบุคคลมีภูมิหลังของครอบครัว การศึกษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน การใช้อารมณ์หรือใช้ความคิดของตนเป็นหลัก จะทำให้เกิดความไร้ระเบียบและรุนแรงได้ง่าย

ดังนั้น การแก้ไขปัญหานั้น จึงจำเป็นต้องให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ต้องเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ยึดตนเองเป็นใหญ่ มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด และร่วมกันอภิปรายและใช้ข้อมูลอย่างรอบด้านในการตัดสินใจ เพื่อให้สถานการณ์หรือปัญหาต่างๆ สงบลงได้โดยไม่มีความรุนแรงหรือความแตกแยกเกิดขึ้นในสังคม

จากแนวคิดของณัฏฐนัท เลี้ยวไพโรจน์ข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกที่สำคัญ คือ การเคารพกฎหมายและกติกาสังคม

การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องาน ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต หากประเทศชาติและสังคมโลกของเรา มีพลเมืองที่มีคุณลักษณะเช่นนี้ ก็จะทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมทุกระดับ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555: 31-35) ได้อธิบายว่า “คุณลักษณะของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย” ประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ คือ

1) รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ระบบประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศเมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเองทำนองเดียวกับเจ้าของบ้าน มีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตนระบบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพและทำให้ประชาชนมีอิสระภาพ คือ เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตยจึงเป็นไทย คือ เป็นอิสระชนที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบได้และไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใดเด็ดจะเป็น “ผู้ใหญ่” และเป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริงเมื่อสามารถรับผิดชอบตนเองได้

2) เคารพหลักความเสมอภาคประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้นในระบบประชาธิปไตยไม่ว่าประชาชนจะแตกต่างหรือสูงต่ำกันอย่างไรไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนจะมีอาชีพอะไรจะเป็นเจ้านายหรือเป็นลูกน้อง ทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ “พลเมือง” จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาคและจะต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน คือเห็นคนในแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่นและเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน ไม่ว่าจะยากดีมีจนทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกันถึงแม้จะมีการพึ่งพาอาศัยแต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากสังคมแบบอำนาจนิยมในระบบเผด็จการหรือสังคมระบบอุปถัมภ์ซึ่งโครงสร้างสังคมจะเป็นแนวตั้ง (vertical) ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่อิสระชนและมองเห็นคนเป็นแนวตั้งมีคนที่อยู่สูงกว่าและมีคนที่อยู่ต่ำกว่าโดยจะยอมคนที่อยู่สูงกว่าแต่จะเหยียดคนที่อยู่ต่ำกว่าซึ่งมีใช้ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตย

3) เคารพความแตกต่าง เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพในประเทศของตนเองระบบประชาธิปไตย จึงให้เสรีภาพและยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทาง

ศาสนาหรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้นเพื่อให้มีความแตกต่างนำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ถึงแม้จะแตกต่างกันและจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยแต่จะต้องยอมรับว่าคนอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้และต้องยอมรับโดยไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าใจว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา “พลเมือง” จึงคุยเรื่องการเมืองกันในบ้านได้ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรคหรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกัน

4) เคารพสิทธิผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศทุกคนมีสิทธิเสรีภาพแต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้อื่นหรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบกระทั่งกันจนไม่อาจจะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ประชาธิปไตยก็จะกลายเป็นอนาธิปไตย เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิของตนเองเป็นใหญ่สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะไม่รอดสิทธิในระบอบประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องมีขอบเขตคือมีสิทธิและใช้สิทธิได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

5) เคารพกติกาประชาธิปไตย ต้องใช้กติกาหรือกฎหมายในการปกครองไม่ใช่อำเภอใจหรือใช้กำลังโดยทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กติกานั้น แต่ถึงแม้จะมีกฎหมายหรือมีกติกาแต่หากว่าประชาชนไม่เคารพหรือไม่ปฏิบัติตามกติกาก็หาประโยชน์อันใดไม่ระบอบประชาธิปไตย จึงจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา “พลเมือง” จึงต้องเคารพ “กติกา” ถ้ามีปัญหาหรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตยและใช้กติกาในการแก้ไขไม่เล่นนอกกติกาและไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมประชาธิปไตย มิใช่ระบอบการปกครองตามอำเภอใจหรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำ โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวมดังนั้นนอกจากจะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและรับผิดชอบต่อผู้อื่นแล้ว “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยยังจะต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยเหตุที่สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวเอง หากสังคมจะดีขึ้นได้ก็ด้วยการกระทำของคนในสังคมและที่สังคมแย่ลงไปก็เป็นเพราะการกระทำของคนในสังคม “พลเมือง” จึงต้องตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน “พลเมือง” จึงไม่ใช่คนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจแล้วทำให้สังคมเสื่อมลงหรือเลวร้ายลงไป หากเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยต้องตระหนักอยู่เสมอว่าการกระทำ

ใดๆ ของตนเอง ย่อมมีผลต่อสังคมและส่วนรวม “พลเมือง” ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและมองตนเองเชื่อมโยงกับสังคมเห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มต้นที่ตนเองหรือร่วมแก้ปัญหาด้วยการไม่ก่อปัญหาและลงมือทำด้วยตนเองไม่ใช่เอาแต่เรียกร้องคนอื่นหรือเรียกร้องแต่รัฐบาลให้แก้ปัญหาแล้วตนเองก็ก่อปัญหานั้นต่อไป

คุณสมบัติของ “พลเมือง” ทั้ง 6 ประการนี้ เราสามารถสรุปให้สั้นลงได้เหลือ 3 ประการ คือ 1) เคารพผู้อื่น-เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค 2) เคารพกติกา 3) มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและพึ่งตนเอง เมื่อประชาชนเป็น “พลเมือง” ก็จะเปลี่ยนจาก ภาวะ หรือ ปัญหา กลายเป็นผลของเมือง หรือ กำลังของเมือง ปัญหาทุกอย่างของสังคมก็จะแก้ไขได้ สังคมก็จะเข้มแข็ง และประชาธิปไตยก็จะประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรากรณ์ สามโกเศศ (2554: ออนไลน์) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ว่ามีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) มีอิสรภาพ (liberty) และพึ่งตนเองได้(independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์

2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า "บุคคลย่อมใช้...สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น"

3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง

4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคนเท่าเทียมกันมองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง

5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย

6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

วิชัย ภูโยธิน (2554: 21-23) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะพลเมืองที่ดีของประเทศไทย และสังคมโลกว่ามีดังต่อไปนี้

1) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคมเมื่อพลเมืองทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดก็จะทำให้รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณใน

การป้องกัน ปรามปรามและจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบสงบสุขทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ไม่หวาดระแวงคิดร้ายต่อกัน

2) เป็นผู้ที่มีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทุกคนย่อมมีอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งการรู้จักการใช้เหตุผลในการดำเนินงาน จะทำให้ช่วยประสานความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกัน

3) ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อมีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินใจปัญหาด้วยการใช้เสียงข้างมากเข้าช่วย และมติส่วนใหญ่ตกลงว่าอย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับความคิดของเรา เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่

4) เป็นผู้นำมีน้ำใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีความเสียสละ ในเรื่องที่เป็น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย เป็นการส่งผลต่อความมั่นคง และความก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งสุดท้ายแล้วผลประโยชน์ดังกล่าวก็ย้อนกลับมาสู่สมาชิกของสังคม เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าเราจะมีอาชีพบางอย่างที่มีรายได้ตลอดเวลา เช่นค้าขาย แต่ก็ยอมเสียเวลาค้าขายเพื่อไปลงสิทธิเลือกตั้ง บางครั้งเราต้องมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมส่วนร่วม เช่น การสมัครเป็นกรรมการเลือกตั้ง หรือสมาคมบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

5) เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ควรรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด แต่ต้องไม่เป็นการพูดแสดงความคิดเห็นที่ใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย

6) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมต้องมีการทำงานเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในงานนั้นๆ ให้สมาชิกแต่ละคนนำไปปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างเต็มที่

7) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น

8) มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ช่วยสอดส่องพฤติกรรมชั่วร้ายของเยาวชนในสถานบันเทิงต่าง ไม่หลงเชื่อข่าวลือคำกล่าวร้ายโจมตี ไม่มองผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเราเป็นศัตรู รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ด้วยสันติวิธี

9) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามหลักธรรม ทุกคนควรมีศีลธรรมไว้เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะไม่มีบทลงโทษใดๆก็ตาม นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 4-6) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มด้วยกัน สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นองค์ความรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การพัฒนาทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นับเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญในหลักสูตร โดยออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการ และด้านเจตคติและค่านิยม สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่

- สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
- สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
- สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
- สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
- สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สำหรับสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม นับเป็นสาระหนึ่งในหลักสูตรที่กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในทุกช่วงชั้น ซึ่งสาระนั้นเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดีตามหลักประชาธิปไตย โดยกำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตาราง 1 ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 3 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต
ในสังคม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	3.ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ และสังคมโลก	คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติ และ สังคมโลก เช่น - เคารพกฎหมาย และกติกาสังคม - เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและ บุคคลอื่น - มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม - เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง - มีคุณธรรม จริยธรรม

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดสาระการเรียนรู้
ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม บ่งบอกถึงความจำเป็นและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ต้องปลูกฝังให้
ผู้เรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีนอกจากนี้ เซอร์วูด (จันทนา บุญญานุวัตร. 2549: 14; อ้างอิง
จาก Sherwood. 1947: 24-28) กล่าวว่า การเป็นพลเมืองดี คือ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
กล่าวคือ ต้องมีความนับถือซึ่งกันและกัน มีความเมตตากรุณา ทำงานในส่วนที่เป็นหน้าที่ของตน
มีความตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ มีความซื่อสัตย์ ยอมรับนับถือสิทธิของผู้อื่น เชื่อฟังผู้อื่น มีความ
รับผิดชอบในทรัพย์สินและชื่อเสียงของโรงเรียน

ฮิวส์ (จันทนา บุญญานุวัตร. 2549: 13; อ้างอิงจาก Huahes. 1959: 21) กล่าวว่า
ผู้ที่มีคุณสมบัติของพลเมืองดีจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เชื่อฟังกฎหมาย
- 2) ช่วยเหลือรัฐบาลและเพื่อนร่วมชาติ
- 3) รับผิดชอบในการเสียภาษีอากร

- 4) ให้การช่วยเหลือผู้รักษากฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีอำนาจใช้บังคับ
- 5) ไม่ละเมิดอำนาจศาล
- 6) ต้องไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
- 7) ต้องมีความสัมพันธ์กับรัฐอย่างน้อย 3 ประการ คือ
- 8) ต้องฝึกฝนตนเองให้มีส่วนร่วม การออกกฎหมายข้อบังคับขององค์การและสมาคมที่ตนเป็นสมาชิกและเชื่อฟังกฎข้อบังคับนั้นๆ

9) ต้องทำงานของตนเองให้ดีที่สุด ซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพ

10) ใช้ความสามารถและสติปัญญาของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ฮาร์วิกเฮิร์ส (จันทนา บุญญานวัตร. 2549: 13; อ้างอิงจาก Harvighurst. 1961: 358-360) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ไว้ในบทความเรื่อง “เด็กในวันนี้กับโลกในวันข้างหน้า” ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีลักษณะน่าคบและมองโลกในแง่ดี
- 2) เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปกครองตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับเหตุการณ์ในอนาคตได้เป็นอย่างดี
- 3) เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆเสมอ
- 4) มีความสามารถในการควบคุมตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบทางศีลธรรม
- 5) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีต้องอาศัยการกระตุ้นจากผู้อื่น
- 6) เป็นผู้มีเหตุผลและมองการณ์ไกล
- 7) เป็นผู้มีใจกว้างและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 8) เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
- 9) เป็นผู้มองโลกในแง่วิทยาศาสตร์และศาสนาอย่างเข้าใจ

เฟนตัน (จันทนา บุญญานวัตร. 2549: 13; อ้างอิงจาก Fenton. 1967: 25) กล่าวว่า ผู้เป็นพลเมืองดีต้องมีทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม นั่นคือ เป็นผู้ที่ต้องการจะมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำทางการเมือง มีความเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของบุคคล ยอมรับฟังความโต้แย้งจากผู้อื่น มีทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ สามารถวิเคราะห์เรื่องต่างๆ เพื่อสามารถที่จะแยกแยะสาระที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสี ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลกว่าควรมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุและผล มีวิจรรณญาณในการแยกแยะความผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ เคารพกฎหมายและกติกายของสังคม รู้จักสิ่งไม่ควรกระทำ และไม่ควรกระทำบนพื้นฐานของความเป็นจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ปราศจากอคติ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย รู้คุณค่าของภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทย รู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมภายนอกท่ามกลางความสับสนวุ่นวายของสภาพการแข่งขันของสังคม และเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างชาญฉลาด

2) คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ยึดหลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีสมาธิ และมีความอดทน หนักแน่น ไม่เอนเอียงไปสู่ทางแห่งอบายมุข

3) คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกัน โดยไม่เห็นแก่ตัว ตระหนักและเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น สังคม และมวลมนุษยชาติ แก้ปัญหาโดยสันติวิธี เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกและมุ่งมั่นพัฒนา มีความพร้อมที่จะร่วมมือสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข

4) คุณลักษณะด้านร่างกาย ได้แก่ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบกิจการงานและอาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพของบุคคล คุณลักษณะของพลเมืองที่ดีดังกล่าว หากมีในสังคมชาติใด ย่อมส่งผลดีต่อสังคมของชาตินั้น และมีผลสืบเนื่องไปสู่สังคมโลกด้วย เพราะสังคมของแต่ละประเทศเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญยิ่งของสังคมโลก การที่แต่ละชาติมีพลเมืองดี สังคมโลกย่อมมีแต่คนที่มีคุณภาพ การอยู่ร่วมกันย่อมเป็นไปอย่างสันติสุข ปราศจากการเบียดเบียนทำร้ายบุคคลอื่น รวมทั้งการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

มาร์ค คลาร์ก (Marc Clark. 2012 : ออนไลน์) ได้อธิบายว่า พลเมืองที่มีคุณภาพ ควรจะเสริมสร้างให้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) มีความรับผิดชอบส่วนบุคคล
- 2) ความไว้วางใจได้
- 3) เคารพกฎหมาย
- 4) มีส่วนร่วมกับชุมชน
- 5) มีอุดมการณ์ ต่อสู้เพื่อผู้ที่ด้อยกว่า

- 6) มีความเห็นอกเห็นใจกับคนยากจน
- 7) สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง
- 8) มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมของสังคม
- 9) การปกป้องสิทธิของผู้อื่น
- 10) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 11) มีความอดทน อดกลั้น
- 12) รู้จักการควบคุมตนเอง
- 13) มีความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย
- 14) มีมารยาทต่อผู้อื่น
- 15) ให้ความเคารพกับผู้ที่อาวุโสกว่า
- 16) มีความกล้าหาญ
- 17) มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

กระทรวงศึกษาธิการ ของประเทศสิงคโปร์ (Ministry of education , Singapore .2014) ได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาพลเมืองให้กลายเป็นพลเมืองดี ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการกำหนดในหลักสูตรการศึกษาให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจรวมถึงการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะของพลเมืองดีและสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติได้ ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองดีตามหลักสูตรการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น
- 2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ
- 3) สามารถควบคุมตนเองได้
- 4) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักของศาสนา มีจิตสาธารณะและยึดหลักความถูกต้อง
- 5) มีน้ำใจต่อผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ
- 6) มีความสามัคคีต่อสังคมที่มีความหลากหลาย

จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์นั้นให้ความสำคัญกับการฝึกฝนพลเมืองของตนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป

จากความหมายความสำคัญของคุณลักษณะของพลเมืองดีข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะของพลเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21 ควรปฏิบัติตนเป็นคนดี ปฏิบัติตนตามความเหมาะสม

พร้อมทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ให้แก่ตนเองและสังคม เป็นผู้ยึดมั่นในหลักของศาสนา รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีจิตสำนึกและความปรารถนาให้ประชาชนในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อชุมชน ท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและต่อประเทศชาติ ดังนั้นการปลูกฝัง พัฒนาทรัพยากรเยาวชนให้เป็นคนดีและคนเก่ง จึงเป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาอย่างรวดเร็วเกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลาต่อเนื่องในลักษณะทวีคูณการพัฒนาของเทคโนโลยียังทำให้เกิดเครื่องมือที่หลากหลายในการเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศหรือเนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงบันเทิงการพัฒนาเครื่องมือการเข้าถึงเนื้อหาดังกล่าวส่งผลให้เยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตและการเรียนในแต่ละวันการสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญมุ่งเน้นให้เยาวชนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการมีทักษะการคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงาน เกิดจากการสร้างจิตใน 2 ลักษณะคือ สร้างให้รู้จักคิด และสร้างให้เป็นมนุษย์ที่มีความเข้าใจในวิถีชีวิตของแต่ละปัจเจกและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งจะทำให้มีการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม มีเมตตาและรู้จักการให้นักเรียนจึงต้องรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะนี้เกิดจากการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องโดยการเฝ้ามองอย่างพินิจพิเคราะห์ สืบหาสิ่งรอบตัว ค้นคว้าหาเหตุผล แยกแยะและจัดประเภทข้อมูลที่มี และสามารถนำมาผสมผสานกันอย่างมีเหตุผลสำหรับตนเองและผู้อื่น จนในที่สุดกลายเป็นความสามารถในการสังเคราะห์และนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีรูปแบบซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนตลอดชีวิต

ดังนั้น คุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ปฏิบัติตนอย่างความเหมาะสมยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันในตนเองพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างดีที่สุด หมั่นแสวงหาความรู้และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองและสังคมได้ จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีของนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านผู้วิจัยได้แสดงตารางสรุป ดังในตาราง 2

ตาราง 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี

คุณลักษณะของ พลเมืองดี	แนวคิด / งานวิจัย																		รวม	
	วีระพงษ์ นกน้อย (2546)	ยุพรัตน์ พันธุ์รา (546)	จินทนา บุญญานุวัตร (2549)	กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรแกนกลาง 51	กรมพล ท่องธรรมชาติ (2551)	ประภัสสร ไพบุลย์ดิษฐ์ (2553)	โรงเรียนมาตรฐาน สากล (2553)	หลักสูตรอาเซียน สพฐ. (2554)	ฉันทนาห์ เลี้ยวไพโรจน์ (2554)	วราภรณ์ สามโกเศศ (2554)	วิชัย ภูโยธิน (2554)	ประเวศ วะสี (2549)	ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555)	Sherwood (1947)	Huahcs (1959)	Harvighurst (1961)	Fenton (1967)	Marc Clark (2012)		Ministry of education Singapore (2014)
1. เคารพกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓		✓		✓			✓		12
2. เคารพสิทธิและเสรีภาพของ ผู้อื่น				✓	✓				✓	✓	✓			✓				✓	✓	8
3. มีความรับผิดชอบ		✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	14
4. มีคุณธรรม จริยธรรม	✓	✓	✓	✓	✓				✓		✓	✓		✓		✓		✓	✓	12
5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา สังคมและชุมชน				✓	✓		✓	✓	✓		✓						✓	✓		8
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น		✓		✓	✓				✓	✓	✓				✓	✓	✓			9
7. เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	✓				✓				✓		✓									4
8. มีเหตุผล					✓				✓		✓	✓				✓				5
9. ความเสมอภาค							✓						✓							2
10. ยอมรับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม							✓	✓					✓	✓						4

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะของ พลเมืองดี	แนวคิด / งานวิจัย																	รวม		
	วีระพงษ์ นกน้อย (2546)	ยุพารัตน์ พันธุ์ยุรา (546)	จันทนา บุญญานันต์ (2549)	กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรแกนกลาง 51	กรมล ท่องธรรมชาติ (2551)	ประภัสสร ไพบุณย์ดิพัทธ์ (2553)	โรงเรียนมาตรฐาน สากล (2553)	หลักสูตรอาเซียน สพฐ. (2554)	ณัฏฐา เลี้ยวไฟโรจน์ (2554)	วราภรณ์ สามโกเศศ (2554)	วิชัย ภูโยธิน (2554)	ประเวศ วะสี (2549)	ปริญญา เทวานมิตรกุล (2555)	Sherwood (1947)	Huahcs(1959)	Harvighurst (1961)	Fenton (1967)		Marc Clark (2012)	Ministry of education Singapore (2014)
11. มีอิสรภาพ										✓										1
12. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม			✓								✓	✓				✓				4
13. มีภูมิคุ้มกัน															✓	✓		✓		2
14. คิดริเริ่ม สร้างสรรค์																✓				1
15. หมั่นแสวงหาความรู้																	✓			1
16. อนุรักษ์ธรรมชาติ						✓						✓								2
17. อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย												✓								1
18. มีวินัย			✓			✓														2
19. มีภาวะผู้นำ								✓												1
20. น่าเชื่อถือ																		✓		1

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี พบว่ามีคำที่เกี่ยวข้องหลายคำ เช่น พลเมือง พลเมืองดี ความเป็นพลเมืองดี เมื่อพิจารณาแนวคิดและงานวิจัยที่มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองดี และมีความสอดคล้องตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้นผู้วิจัยสามารถสรุปคุณลักษณะของพลเมืองดีได้ 5 คุณลักษณะซึ่งประกอบไปด้วย

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น พยายาม ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็พร้อมยอมรับผลของการกระทำนั้นและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เคารพกฎหมาย หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนภายใต้คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือสังคม ชุมชนที่อยู่อาศัย ได้บัญญัติขึ้น

3. คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำอันดีงามของมนุษย์ โดยยึดหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ถูกต้อง มีความเหมาะสมตามหลักคำสอนต่างๆ ที่ศาสนา กำหนดขึ้น โดยการแสดงออกทางกาย เช่น การช่วยเหลือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น ทางวาจา เช่น ไม่พูดจาให้ร้าย โกหก หลอกลวง เป็นต้น และทางจิตใจ เช่น ไม่คิดร้าย ริษยาผู้อื่น มีความปรารถนาให้ผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

4. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงการยอมรับ การเคารพ ให้เกียรติในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นด้วยความเป็นกลาง มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ด้วยเหตุและผลของแต่ละฝ่ายอย่างยุติธรรมเพื่อนำข้อตกลงหรือข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

5. เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้อำนาจอันชอบธรรมของตนที่ได้รับตามกฎหมาย สามารถกระทำการต่างๆได้อย่างอิสระตามความต้องการของตน โดยไม่ขัดต่อกฎหมายที่กำหนด และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่แสดงถึงการยอมรับ ไม่ละเมิดการกระทำของบุคคลนั้นที่พึงได้รับตามกฎหมายกำหนด

ในงานวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 โดยได้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือเรียนและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในเบื้องต้นผู้วิจัยสามารถสรุปคุณลักษณะดังเนื้อหาข้างต้นได้ทั้งหมด 5 คุณลักษณะ ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบ

2) เคารพกฎหมาย 3) คุณธรรม จริยธรรม 4) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5) เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น หลังจากนั้นผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับพลเมืองด้วย เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เกิดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ขึ้นมา

2.3 องค์ประกอบของคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี

2.3.1 ความรับผิดชอบ(Responsibility)

2.3.1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2542: 8) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

อมรรณ แก้วผ่อง (2542: 7) ให้ความหมายของ ความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง ความสนใจความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จไปด้วยดียอมรับสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งด้านที่เป็นผลดีและผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมายเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามที่ใฝ่ใจมา

อรรณ พานิชปฐมพงศ์ (2542: 21) กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลงด้วยดียอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งด้านที่เป็นผลดีและผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

ศรินทร์ วรรณกิจ (2545: 13) ได้กล่าวไว้ว่าความรับผิดชอบ คือ การที่บุคคลประพฤติและปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจเอาใจใส่ระมัดระวังที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลงด้วยดียอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งด้านที่เป็นผลดีและเป็นผลเสียอีกทั้งยังไม่ปัดภาระหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

พัฒน์ชาติ อนุสรณ์เทวินทร์ (2544: 26) ได้สรุปความหมายของ คำว่า ความรับผิดชอบว่า หมายถึง พฤติกรรมความตั้งใจเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานตามที่

ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วยความมานะพยายามเอาใจใส่และตรงต่อเวลาเพื่อให้งานนั้นสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ประนอม สุขนาคะ (2545 :21) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่าหมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ยอมรับผลการกระทำและพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 21) ได้ให้คำอธิบายความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นการแสดงออกของนักเรียนในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความเอาใจใส่และเต็มความสามารถติดตามผลงานที่ได้ทำแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดีตลอดจนตรงต่อเวลา

โสภภาพร เสนีย์โสตร (2551: 25) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบหมายถึง ตระหนักในหน้าที่ของสังคมการปฏิบัติงานได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนดมีความละเอียดรอบคอบเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ยอมรับในสิ่งที่ตนทำทั้งดีและไม่ดีหากมีข้อผิดพลาดก็พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

จากความหมายข้างต้น พบว่าส่วนมากมีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น พยายาม ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็พร้อมยอมรับผลของการกระทำนั้นและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพฤติกรรมของความรับผิดชอบแบ่งออกเป็น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.3.1.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

นิภา วิจิตรศิริ (2525: 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

- 1) เอาใจใส่การทำงานเพื่อผลงานนั้น
- 2) มีความเพียรพยายาม
- 3) ใช้ความสามารถเต็มที่

- 4) กล้าเผชิญความจริงยอมรับการกระทำของตน
 - 5) ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
 - 6) รู้จักหน้าที่และกระทำหน้าที่อย่างดี
 - 7) ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
 - 8) มีความไว้วางใจได้
 - 9) มีความตรงต่อเวลา
 - 10) เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
 - 11) มีความละเอียดรอบคอบ
 - 12) ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
 - 13) ชอบปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและที่มีต่อสังคมให้ดีขึ้น
- สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2527: 15-22) ได้จัดกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงถึงความ

รับผิดชอบไว้ 7 ประการ คือ

- 1) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ
- 2) กล้าเผชิญกับความจริง
- 3) รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง
- 4) ปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด
- 5) คอยติดตามผลงานเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น
- 6) มีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
- 7) รักษาทรัพย์สินส่วนรวมเหมือนของตนเอง

อรทัย โสภา (2533: 51-52) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ

ว่ามีพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) ตรงเวลา
- 2) มีความละเอียดรอบคอบ
- 3) รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
- 4) มีความเพียรพยายาม ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่
- 5) เคารพระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง
- 6) มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
- 7) ยอมรับความผิดที่เกิดขึ้น
- 8) มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญปัญหา

- 9) ไม่ปัดงานที่ตนได้รับมอบหมายไปให้คนอื่น
 - 10) ช่วยเหลือกลุ่มในการทำงาน
 - 11) ต้องหาข้อมูลยืนยันหรือสนับสนุนก่อนที่จะตัดสินใจสรุปสิ่งใด
 - 12) เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา
 - 13) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 14) วิพากษ์ วิचारณโดยใช้เหตุผล
 - 15) ริเริ่มทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม
 - 16) ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องคอยคำสั่งบังคับจากผู้อื่น
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 83-95) กล่าวว่าบุคคลที่มีความ

รับผิดชอบ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และสุดกำลังความสามารถ
ไม่ว่าจะเผชิญอุปสรรคมากน้อยเพียงใด

- 2) ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนดโดยไม่มีการควบคุม
- 3) กล้ารับในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตน
- 4) เอาใจจริงเอาใจและขยันขันแข็งในการทำงาน
- 5) ไม่ท้อถอยไปกลางคัน ถึงแม้ว่าจะเป็นงานที่ตนไม่ชอบ
- 6) ไม่ผัดวันประกันพรุ่งหรือทิ้งปัญหาไว้
- 7) โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่สำเร็จ หรือเกิดความเสียหาย
- 8) ตรงต่อเวลาในการทำงานหรือนัดหมาย

วิชรี ฐวธรรม (2539: 38-43) กล่าวว่าองค์ประกอบของคนที่มีความ

รับผิดชอบ มีดังนี้

- 1) การยอมรับตน ได้แก่ การรู้คุณค่าความฉลาด
- 2) การรู้จักนำตน ได้แก่ มีความมั่นใจในตนเอง
- 3) ไม่มั่งง่าย
- 4) รู้จักยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
- 5) ไม่ชอบตัดสินวิจารณ์ผู้อื่น
- 6) ทำงานตามเป้าหมาย

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ 4 ลักษณะได้แก่

- 1) มีวินัยในตนเอง
- 2) มีความกระตือรือร้น
- 3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 4) มีความขยันหมั่นเพียรอดทนอดกลั้น

เกษรา เจียงาม (2546: 47) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้ บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องเป็นบุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียรกระทำหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่จนประสบผลสำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำนั้นพร้อมกับการแก้ไขและปรับปรุงอยู่เสมอ

รุ่งรัตน์ สนธิพันธ์ (2551: 38-39) ได้กล่าวสรุปว่าประเภทและพฤติกรรมของความรับผิดชอบแบ่งได้ดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบต่อตนเองได้แก่
 - ระวังรักษาสุขภาพและสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 - ตั้งใจเล่าเรียนหมั่นหาความรู้ย่นชั้นแข็งและอดทนต่ออุปสรรค
 - ประพฤติตนเหมาะสมปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้และมีความสามารถควบคุมตนเอง
 - มีความเชื่อมั่นในตนเองตรงต่อเวลาพึ่งตนเองและมีลักษณะเป็นผู้นำ
 - ยอมรับการกระทำของตัวเองตลอดจนรักษาสีทิตของตัวเอง
 - มีความประหยัดและรอบคอบ
- 2) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมได้แก่
 - ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมช่วยรักษาสัมบัติส่วนรวม
 - ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมเมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตราย ช่วยแก้ตามความสามารถ
 - ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองดี
 - มีความซื่อสัตย์
 - เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครอง
 - ช่วยเหลือภารกิจตามสมควรแก่โอกาส

- ไม่นำความเดือดร้อนมาให้ช่วยรักษาเขตชุมชนเสี่ยงของครอบครัว
- สนใจบทเรียนเคารพเชื่อฟังปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎข้อบังคับของโรงเรียน
- ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาสช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความสามารถช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนถนนของใช้ในโรงเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน

- รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิดช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้อง

- ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดไม่เอาเปรียบและรังแกซึ่งกันและกัน
- เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

2.3.1.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

วิวัฒน์ รักษาเคน (2531: 37-38) ได้สรุปความหมายของความสำนึกในความรับผิดชอบไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้มีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติในการรักษาสุขภาพ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติตนอย่างเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย และยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย

2) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้มีความรู้ความเข้าใจ และตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมให้การช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ละเลยหน้าที่ของพลเมืองดี มีความซื่อสัตย์

3) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง ความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติตามคำแนะนำ สั่งสอนของบิดา มารดา เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ช่วยเหลือการทำงานในบ้านตามโอกาสอันสมควร รักษาและเชิดชูเกียรติของวงศ์ตระกูล ไม่นำพาความเดือดร้อนไปสู่ครอบครัว มีความสุภาพอ่อนน้อมต่อบิดา มารดา

4) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การรับรู้เข้าใจและตั้งใจ ปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ช่วยเหลืองานของโรงเรียนตามความเหมาะสม ไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน รักษาและเชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน

5) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ เต็มใจปฏิบัติ และช่วยเหลือเพื่อนตามความเหมาะสม แนะนำให้เพื่อนกระทำความดี คอยตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด รักและจริงใจต่อกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

บุญเตือน ปั่นแสง (2535: 30) ได้แบ่งความรับผิดชอบ ออกเป็น ดังนี้

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในสถานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งของตนกระทำลงไปนั้นจะมีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

2) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคล ที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ บุคคลทุกคนจะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเริ่มตั้งแต่สังคมเล็กที่สุด คือ ครอบครัว จนถึงสังคมระดับใหญ่ คือ ประเทศชาติ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไทยไม่มากนักน้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ บุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม ดังต่อไปนี้

ก. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่

- ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม
- รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม
- ช่วยเหลือผู้อื่น
- มีความร่วมมือกับคนอื่น

ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่

- เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- ช่วยเหลืองานบ้าน
- รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของครอบครัว

ค. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่

- ตั้งใจเล่าเรียน
- เชื่อฟังครู อาจารย์
- ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

ง.ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่

- ช่วยตักเตือน แนะนำ เมื่อเพื่อนกระทำผิด
- ช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเพื่อนเดือดร้อน
- ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด
- ไม่ทะเลาะกัน ไม่เอาเปรียบ
- เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540: 96) ได้กล่าวถึงประเภทของความรับผิดชอบไว้

4 ประเภท คือ

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ให้สมบูรณ์ และปลอดภัยจากอันตราย รู้จักประพฤติปฏิบัติงานให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณในการใช้จ่ายและมีความประหยัด สำนึกในหน้าที่บทบาทของตน ตั้งใจเล่าเรียน ใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเอง ให้มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2) ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่นพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบครอบว่าสิ่งที่ทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญความจริง

3) ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความเอาใจใส่ ไม่ต้องมีใครบังคับ ใช้ความสามารถเต็มที่ ขยันหมั่นเพียร อดทน ต่ออุปสรรค ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงจนกว่างานจะสำเร็จ พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพงาน รู้จักวางแผน ปฏิบัติงานอย่างมีจุดหมายด้วยความระมัดระวัง เพื่อป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็น อย่างดี

4) ความรับผิดชอบส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามระเบียบ ข้อบังคับของสังคม ช่วยรักษาสมบัติส่วนรวม ให้ความร่วมมือในการทำงาน ช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหาชุมชนตามความสามารถ รู้จักหน้าที่ของตน ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ถาบัน การศึกษาหรือสถาบันต่างๆ ในชุมชน รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถาบันต่างๆ ในสังคมและสร้างความเจริญให้เกิดขึ้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 15) ได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบไว้ 2 ประเภทคือ

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์เช่นการรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายโรคภัยไข้เจ็บรักษาร่างกายให้แข็งแรงรวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปและมีประสิทธิภาพทันเวลากำหนดตรงต่อเวลา

2) ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมอันได้แก่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวโรงเรียนชุมชนประเทศชาติและบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

จริญญา เฉลาประโคน(2546: 23) ได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภทคือความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมโดยความรับผิดชอบต่อตนเองนั้นจะเป็นเรื่องที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเองการดูแลสุขภาพความปลอดภัยของตนเองรวมถึงหน้าที่การงานและการกระทำผลการกระทำของตนเองด้วยสำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นจะเป็นสังคมตั้งแต่กลุ่มเล็กๆเช่นเพื่อนนักเรียนห้องเรียนโรงเรียนไปจนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่กว้างขึ้นเช่นชุมชนสังคมจนกระทั่งถึงความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ภาวิณี โสธายะเพชร (2549: 65) สรุปประเภทของความรับผิดชอบได้ว่าความรับผิดชอบแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อบทบาทที่ตนได้รับไม่ละเลยประพฤติดุปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างจริงจังและเต็มที่ไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตามเช่นการเรียนการทำงานการเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นต้น

2) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนเองไม่ให้อื่นและสังคมเดือดร้อนจากการกระทำของตนในทางกลับกันต้องรู้จักหน้าที่ความเอาใจใส่ในบทบาท หรือภารกิจที่ได้รับจากกลุ่มหรือสังคมที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์ด้วยโดยการปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติ เช่น การรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การรู้จัก

ประมาณตนในการใช้จ่าย การประพฤติคนเป็นคนดี มีวินัยในตนเอง ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ตรงต่อเวลา เป็นต้น

2) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกในครอบครัว เช่น เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถ ช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม

3) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกในสังคม เช่น การมีส่วนร่วมต่างๆ ในกิจกรรมของสังคมตามความสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามความเหมาะสม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

2.3.1.4 งานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

วิภา ทาโบราณ (2541) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลของการได้รับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำ เพื่อปรับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 21 ข้อ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน จำนวน 19 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .0910

จริญญา เฉลาประโคน (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประโคนชัยวิทยาสภาเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 43 คน ได้สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการสำหรับสังเกตพฤติกรรมรับผิดชอบที่นักเรียนแสดงออก 19 องค์ประกอบจำนวน 143 ข้อ เครื่องมือได้รับการตรวจสอบคุณภาพและความเชื่อถือได้และความถูกต้องของข้อมูลโดยมีความตรงเชิงโครงสร้างจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและมีความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้า ด้านบุคคลพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลจากนักเรียน ครูและผู้วิจัยและตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและการรายงานตนเอง

กัญญา พลาลัย (2553) ได้พัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นชุดคำถามที่ใช้ถามการรับรู้การกระทำของตนเองของนักเรียนซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมความรับผิดชอบ 3 ประเภทคือความรับผิดชอบต่อตนเองความรับผิดชอบต่อผู้อื่นความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 70 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.95

อรอุมา ขำขันมะลี (2553) ได้ทำการพัฒนาแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณาและความยุติธรรมของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชัยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 90 ข้อ ในเวลา 60 นาที ในการสร้างเครื่องมือวัดอรอุมา ขำขันมะลีได้ใช้ทฤษฎีทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) และจรรยาบรรณวิชาชีพครูเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างคุณลักษณะจริยธรรมของครูที่ต้องการวัด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยในการวิจัยมีการนำเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบทั้งเป็นแบบวัดความรับผิดชอบแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือกและแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ

2.3.2 เคารพกฎหมาย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้คำว่า

พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2547: 42) กล่าวว่า ให้ความเคารพ หมายถึง ให้ความตระหนัก ซาบซึ้ง รู้ถึงคุณความดีที่มี อยู่จริงของบุคคลอื่น ยอมรับนับถือความดีของเขาด้วยใจจริงแล้วแสดงความนับถือต่อผู้นั้นด้วยการแสดงความอ่อนน้อม อ่อนโยน อย่างเหมาะสม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

นัยนา เกิดวิชัย (2545: 8) ได้สรุปความหมายของกฎหมาย คือ คำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐบาลปัติย์ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดความประพฤติของมนุษย์ มีลักษณะที่ใช้ได้ทั่วไป และใช้บังคับได้เสมอถ้าผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ

โกเมศ ขวัญเมือง; และ สิทธิกร ศักดิ์แสง (2549: 18) ได้กล่าวสรุปว่ากฎหมาย คือ บรรดากฎเกณฑ์ที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมกำหนดแบบแผนความประพฤติของบุคคลในความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันโดยมุ่งหมายให้คนในสังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและยุติธรรมโดยมุ่งกระบวนกรบังคับอย่างเป็นกิจจะลักษณะกฎหมายเป็นเรื่องของกฎระเบียบแบบแผน

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2544: 1) กล่าวว่ากฎหมาย คือ บรรดาข้อบังคับของรัฐหรือประเทศที่ใช้บังคับความประพฤติของบุคคลอันเกี่ยวข้องด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกันผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดและต้องถูกลงโทษ

จากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเคาเรพกฎหมาย คือ การปฏิบัติตามคำสั่งข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมบัญญัติขึ้น เพื่อกำหนดความประพฤติของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคมโดยมุ่งหมายให้คนในสังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย กฎหมายมีลักษณะที่ใช้ได้ทั่วไปและใช้บังคับได้เสมอ ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อบัญญัติของกฎหมายจะต้องถูกลงโทษตามที่บัญญัติไว้เพื่อบังคับใช้ความประพฤติของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม

2.3.2.2 ลักษณะของกฎหมาย

เมธา วาดีเจริญ (2546: 6-8) ได้แยกลักษณะของกฎหมายไว้ดังนี้

- 1) กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่เกิดขึ้นจากรัฐาธิปไตย คือ บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐหรือประเทศโดยใช้อำนาจนิติบัญญัติสร้างกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร
- 2) กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ได้ทั่วไปในเขตประเทศหรือรัฐ
- 3) กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้เสมอไปเมื่อมีประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้วใช้ได้ไปตลอดทุกยุคทุกสมัย
- 4) กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตามเมื่อประกาศบังคับใช้แล้วประชาชนในรัฐหรือประเทศจะต้องปฏิบัติตามหรือดเว้นปฏิบัติตามที่บังคับไว้ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อบัญญัติของกฎหมายจะต้องถูกลงโทษตามที่บัญญัติไว้
- 5) กฎหมายต้องมีสภาพบังคับคือต้องกำหนดโทษไว้

นัยนา เกิดวิชัย (2545: 8-10) ได้กล่าวว่า กฎหมายจะต้องประกอบด้วยลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

- 1) กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐาธิปไตยคำสั่งหรือข้อบังคับ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความประสงค์ของผู้มีอำนาจในลักษณะเป็นการบังคับเพื่อให้บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำหรือดเว้นกระทำการคำสั่งและข้อบังคับนี้ต้องเป็นของรัฐาธิปไตย
- 2) กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ คือ กฎหมายต้องเป็นเรื่องของการกำหนดความประพฤติของมนุษย์เท่านั้น

3) กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ได้ทั่วไปหมายความว่า กฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้วจะมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไปไม่ระบุเฉพาะเจาะจงว่าเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกำหนดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องปฏิบัติตามเท่านั้น

4) กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ได้เสมอไป (Continuity) หมายความว่า กฎหมายเมื่อประกาศมีผลบังคับใช้แล้วก็ใช้ได้ตลอดไปจนกว่าจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกโดยกระบวนการที่ถูกต้องตามขั้นตอนในภายหลัง

5) กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ (Sanction) กฎหมายนั้นเมื่อประกาศใช้แล้วถ้ามีผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามและถือว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายแล้วผู้นั้นจะต้องได้รับผลตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

นอกจากนี้ ภูมิชัย สุวรรณดีและคณะ (2546: 17-20) ได้จำแนกลักษณะของกฎหมายไว้ 4 ประการซึ่งสอดคล้องกับเมธา วาตีเจริญ (2546) และนัยนา เกิดวิชัย (2545) ดังนี้

1) กฎหมายต้องมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ คือต้องเป็นข้อบังคับที่เป็นมาตรฐานที่ใช้วัดและใช้กำหนดความประพฤติของสมาชิกของสังคมว่าถูกหรือผิดทำได้หรือทำไม่ได้

2) กฎหมายต้องกำหนดความประพฤติของบุคคล คือการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายภายใต้การควบคุมของจิตใจ

3) กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์จึงจำเป็นต้องมีสภาพบังคับในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายกฎเกณฑ์ข้อบังคับใดไม่มีสภาพบังคับไม่เรียกว่าเป็นกฎหมาย

4) กฎหมายต้องมีกระบวนการที่แน่นอนกฎหมายนั้นมีสภาพบังคับแต่สภาพบังคับของกฎหมายนั้นจะต้องมีกระบวนการที่แน่นอนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับการให้เป็นไปตามสภาพบังคับ

2.3.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเคารพกฎหมาย

ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์ (2525) ได้ศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานครเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน ชนิดสถานการณ์ 5 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยวิธีการกำหนดสถานการณ์จะเป็นสถานการณ์ทั่วไปที่นักเรียนมีโอกาสประสบในชีวิตของตน เป็นสถานการณ์ที่ต้องอาศัยการคิดและการตัดสินใจของผู้ตอบ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนอยู่ในระดับที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์

ศรีสุตา ลิขิตวงศ์ (2529) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามประกอบด้วยแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามปลายเปิด

2.3.3 คุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ซึ่งบางคนจะใช้ควบคู่กันไปจนเข้าใจว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน คือเข้าใจว่าคนที่มีคุณธรรมก็คือคนที่มีจริยธรรม จากคำดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของคุณธรรมจริยธรรมซึ่งนักการศึกษานักจิตวิทยา ฯลฯ ได้ให้ความหมายไว้มากมายดังนี้

2.3.3.1 ความหมายของคุณธรรม (Morality/Virtue)

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ) (2527: 90) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดีโดยส่วนเดียว เป็นที่ตั้งหรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพหรือสันติสุขจึงเป็นที่ต้องการของมนุษย์ คุณธรรมเป็นสิ่งที่ต้องอบรมโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นเหมาะสมกับที่เราต้องการนอกจากนี้พระธรรมปิฎก (2546: 24) กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งลึกซึ้งเป็นสุขที่แท้จริงเห็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์และรู้จักปฏิบัติตนต่อสิ่งทั้งหลาย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 115) คุณธรรมหมายถึง สิ่งที่คุณคณยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมีประโยชน์และมีโทษน้อยสิ่งที่เป็นคุณธรรมในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกันเพราะการเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมเศรษฐกิจศาสนา และการศึกษาของคนในสังคมนั้น

ทิศนา ขัมมณี (2546: 4) และกิริติกันต์ พุทธอร่าม (2549: 10) ได้อธิบายไว้สอดคล้องกันว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือภาวะภายในจิตใจของมนุษย์เป็นความดีอันสูงสุด ที่ปลูกฝังอยู่ในนิสัยอันดีงามของคนทั่วไป ซึ่งอาจอยู่ในจิตใต้สำนึก ความรู้สึกผิดชอบของบุคคลนั้นอันเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของบุคคลให้แสดงออกมาตามที่ตนปรารถนา

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2525: 55) ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของ คำว่าคุณธรรมจริยธรรมว่าคุณธรรมหมายถึงคุณงามความดีซึ่งเป็นคำที่ถึงคุณภาพของจิตใจ เช่นเดียวกับจริยธรรมแต่ละด้านก็แสดงถึงควมมีตัวตนของมันเป็นของตัวเองอีกด้วยโดยที่จริยธรรมมีความหมายที่ใช้หนักไปในการประพฤติดีงามหรือถูกต้องกับมติของสังคมมากกว่าส่วนคุณธรรมเป็นเรื่องภายในอย่างแท้จริง

จากแนวคิดที่ได้ศึกษาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นคุณลักษณะ อันดีงามภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการอบรมสั่งสอน การปลูกฝังคุณลักษณะนิสัย จนกลายเป็นคุณงามความดีที่สร้างสมอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งคุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล ต่อสังคม ต่อประเทศชาติบ้านเมือง ถ้าในสังคมมีพลเมืองที่ให้คุณธรรมสังคมก็จะสงบสุข

2.3.3.2 ความหมายของจริยธรรม (Ethics)

อนุวัติ คุณแก้ว (2538: 15) ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมหมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมรวมทั้งความนึกคิดในสิ่งที่เหมาะสมต่อตนเองและสังคมซึ่ง ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาตนเองและสังคม

พระธรรมปิฎก (2543: 4) กล่าวถึง ความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐซึ่งประกอบด้วยศีลสมาธิปัญญา

สุนน อมรวิวัฒน์ (2543: 19) ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรม หมายถึง แบบแผนของความประพฤติและการปฏิบัติซึ่งยึดหลักของศีลธรรม : สอดคล้องกับแนวคิดของล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543: 164-165) ที่กล่าวว่าจริยธรรม คือการตัดสินใจประพฤติหรือ กระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรม ซึ่งแต่ละคนจะมีการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่าง กันออกไป

สมบุญ ชิตพงศ์ (2544: 6-7) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดความดีความงามความสวยเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องและซ้อนทับกับคุณธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นจริยธรรมจะเน้นในสิ่งที่เหนือกว่า คุณประโยชน์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 9) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งพึงประพฤติปฏิบัติ มีพฤติกรรมที่ดีงามต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือ กรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรักสามัคคี เกิดความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม เป็นต้น

บุญมี แทนแก้ว (2547: 169) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ 2 ลักษณะ คือ จริยธรรมในความหมายกว้างๆ อาจจะรวมไปถึงค่านิยม (Value) คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อถ้อยึดมั่นถือมั่น เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมีวินัยเป็นต้น และจริยธรรมในความหมายแคบๆ หมายถึง “ศีลธรรม คุณธรรม” อันเป็นธรรมที่ควรประพฤติ เช่น เบญจศีล เบญจธรรม อิทธิบาท 4 มรรค 8 เป็นต้น

เกียรติสุตา นาคุณ (2552: 9) ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรม หมายถึง เป็นลักษณะของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือการจัดเตรียมทางสังคมความสัมพันธ์ในรูปของการกระทำร่วมกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำอันดีงามของมนุษย์ โดยยึดหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ถูกต้อง มีความเหมาะสมตามหลักคำสอนต่างๆ ที่ศาสนากำหนดขึ้น โดยการแสดงออกทางกาย เช่น การช่วยเหลือ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น ทางวาจา เช่น ไม่พูดจาให้ร้าย โกหก หลอกลวง เป็นต้น และทางจิตใจ เช่น ไม่คิดร้าย ริษยาผู้อื่น มีความปรารถนาให้ผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

2.3.3.3 องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม

จากการศึกษามีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมไว้หลากหลายด้าน ดังนี้

ชนเศรษฐี จำปางาม (2543: 2 – 5) ได้แบ่งลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม คือ

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำและการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้นลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใดปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วยทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นแต่อาจจะแตกต่างกันไปได้ทัศนคติเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าเชิงจริยธรรมเพราะรวมเอาความรู้ทางจริยธรรมและความรู้สึกในเรื่องนั้นไปด้วย

2) ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆเพียงใดทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นแต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ทัศนคติเชิงจริยธรรมนั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นในช่วงเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์นั้นๆ เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำบางอย่างอาจขัดกับความรู้สึกของบุคคลส่วนใหญ่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลและสถานการณ์เป็นลำดับ

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทานการเสียสละการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งอาจเรียกว่า คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ส่วน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสภาพที่บุคคลถูกยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น การโกงการกล่าวเท็จซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่จะไม่เกิดขึ้นในผู้มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าจริยธรรมประเภทอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลย่อมส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น

พิบูลย์ กระแสสุข (2541: 11) ได้อธิบายว่าองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม มี 3 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบทางด้านความคิดหรือทางปัญญา เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมและเป็นส่วนหนึ่งที่จะประเมินหรือตัดสินว่าพฤติกรรมใดดี ที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ มโนทัศน์อื่นๆ ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม ค่านิยมทางจริยธรรม ความเชื่อทางจริยธรรม การตัดสินใจทางจริยธรรม และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม

2) องค์ประกอบทางอารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่ามีความพอใจหรือไม่ ชอบหรือไม่ชอบ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความรู้สึกทางจริยธรรม ทศนคติทางจริยธรรมและเป็นปฏิกิริยาทางจริยธรรม

3) องค์ประกอบทางพฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกไม่ถูกควรหรือไม่ควร ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม การกระทำทางจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรม

ธีระพร อูวรรณโณ (2530: 54) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของ จริยธรรมของบุคคล ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องจึงสามารถตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด
- 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจศรัทธา เลื่อมใสเกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ
- 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่บุคคล ตัดสินใจที่จะทำถูกหรือในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

วัลลภา จันทรพิชญ (2544: 35) สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมว่า “จริยธรรม” แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทางด้านความรู้ความคิดซึ่งได้นำความรู้เจตคติและเหตุผลเชิง จริยธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของบุคคล ไม่สามารถมองเห็นต้องใช้เครื่องมือวัด ส่วนอีกด้าน หนึ่งเป็นพฤติกรรมซึ่งสามารถสังเกตเห็นการกระทำเหล่านั้นได้โดยตรงและลักษณะต่างๆ ของ มนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบคือองค์ประกอบด้านปัญญาองค์ประกอบ ด้านอารมณ์ความรู้สึกและองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมและเมื่อพิจารณาองค์ประกอบ ด้านต่างๆ ของจริยธรรมองค์ประกอบด้านพฤติกรรมจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับ การใช้ชีวิตร่วมกันของคนในสังคมโดยสังคมมุ่งหวังให้บุคคลมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดี

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม ของบุคคล นั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความคิด 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่พลเมืองพึงมีและพึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม

2.3.3.4 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

มัลลย์พร นนท์แก้ว (2551) ได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลเชิง สาเหตุความมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 3 ตัว คือ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ตัวแปรแฝงทั้งหมดวัดจากตัวแปร สังเกตได้ 10 ตัว ผลจากการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสาเหตุความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติและโมเดลเชิงสาเหตุความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

พรพรรณ วีระปรียากร (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคุณลักษณะของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นหลักช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 28 ราย ผลจากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่จะก่อให้เกิดคุณลักษณะของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การมีวินัยในตนซึ่งเป็นการปฏิบัติตนถูกต้องตามบรรทัดฐานของชุมชน/สังคม เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ยึดมั่นในหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ที่จัดเป็นอุดมการณ์ของความเป็นประชาธิปไตยที่จะนำพาชุมชน/สังคมให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง

เกียรติสุดา นาดูน (2551) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความมีเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต 3 จำนวน 720 คน วิจัยดำเนินการทดลอง 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เป็นการตรวจสอบด้านค่าอำนาจจำแนก ครั้งที่ 3 เป็นการหาค่าความเชื่อมั่นและการความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ จากนั้นจึงสร้างเกณฑ์ปกติ

2.3.4 การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

คำว่า “ความคิดเห็น” (opinion) ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้อย่างต่างกัน เช่น

วัตรภู อาจหาญ (2542: 8) ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีผลมาจากความเชื่อ ความคิดและทัศนคติ ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกมา การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้น ประกอบขึ้นด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542: 141) ได้สรุปไว้ว่าความคิดเห็นหมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อทัศนคติการวินิจฉัยการพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบโดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริงความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่ง

ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

จากแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีพื้นฐานจากส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

ดังนั้น คำว่า “รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น” จึงหมายถึง การยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อรับฟังความคิดของคนอื่น ก็จะสามารถคัดกรองเอาความคิดเห็นที่ดีที่สุดมาปฏิบัติซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากทั้งกับตัวเองและสังคมการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ประชาชนในสังคมจะต้องเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ยึดตัวเองเป็นใหญ่ มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด และร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน มีการพิจารณาเหตุผลของแต่ละฝ่ายด้วยใจเป็นธรรม ข้อเสนอของฝ่ายใดที่มีเหตุผลและมีความเป็นไปได้มากกว่าก็จะถูกนำไปปฏิบัติต่อไป

2.3.4.1 ประเภทของความคิดเห็น

เรมเมอร์ (ดวงอุมา โสภา. 2551: 20; อ้างอิงจาก Lemmer. 2000) ได้แบ่งประเภทของความคิดเห็นเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ทิศทางบวกสุดได้แก่ความรักจนหลงทิศทางลบสุดได้แก่ความรังเกียจความคิดเห็นนั้นรุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้นเช่นความรู้ความเข้าใจในทางที่ดีชอบยอมรับเห็นด้วยความรู้สึกความเข้าใจในทางที่ดีไม่ดีได้แก่ไม่ชอบไม่ยอมรับไม่เห็นด้วย

2.3.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ดวงอุมา โสภา (2551: 21) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันไว้ ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่

- ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกายคือเพศอวัยวะความครบถ้วน

สมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง

- ระดับการศึกษาการศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้นและคนที่มีความรู้มากก็จะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

- ความเชื่อค่านิยมและเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้จากกลุ่มบุคคลในสังคมหรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

- ประสบการณ์เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่

- สื่อมวลชนได้แก่วิทยุโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคลเป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

- กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

- ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับทั้งนี้ เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละบุคคลได้รับแตกต่างกันก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของ คำว่า รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ว่าหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงการยอมรับ การเคารพ ให้เกียรติในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นด้วยความเป็นกลาง มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ด้วยเหตุและผลของแต่ละฝ่ายอย่างยุติธรรม เพื่อนำข้อตกลงหรือข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.3.5 เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

2.3.5.1 ความหมายของสิทธิ เสรีภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์ของบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์มีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎหมายมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (2550: 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่าหมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2556 : 9) ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง มิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย

จากความหมายของสิทธิที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สิทธิหมายถึง อำนาจ หรือผลประโยชน์ที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองให้กับบุคคลเป็นการเฉพาะเจาะจง

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวว่า เสรีภาพ ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (2550: 13) ได้ให้ความหมายของเสรีภาพว่า หมายถึง อำนาจตัดสินใจของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555 : 10) ได้ให้ความหมายของเสรีภาพ ไว้ว่า หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้นและเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

จากความหมายของเสรีภาพดังกล่าว สรุปได้ว่า เสรีภาพ หมายถึง อำนาจการตัดสินใจของบุคคลที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างอิสระ แต่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นจะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น

2.3.5.2 สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองไทยไว้ดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ห้ามทรมาน ทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม

2) สิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว รัฐธรรมนูญห้ามกล่าวหรือเผยแพร่ข้อความหรือภาพไปสู่สาธารณชน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว เช่น แอบถ่ายภาพผู้อื่นขณะอยู่ในบ้านแล้วนำไปพิมพ์จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต

3) เสรีภาพในเคหสถาน บ้านเป็นสถานที่อยู่อาศัยสามารถอยู่อย่างสงบสุข ปราศจากสิ่งใด ๆ มารบกวน แม้แต่อำนาจของรัฐ ผู้อื่นจะเข้าไปภายในบ้าน โดยผู้อาศัยในบ้านไม่ยินยอมไม่ได้

4) เสรีภาพในการเดินทาง และเลือกถิ่นที่อยู่ ประชาชนมีสิทธิเดินทางไปที่ใด หรือตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใดในราชอาณาจักรก็ได้ และจะเนรเทศผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ได้ อย่างไรก็ตามก็ได้อาจออกกฎหมายเฉพาะจำกัดเสรีภาพนี้

5) เสรีภาพในการสื่อสาร รัฐธรรมนูญคุ้มครองการติดต่อสื่อสารถึงกัน โดยที่คนอื่นไม่อาจล่วงรู้ข้อความได้ ดังนั้น จึงห้ามตรวจ กัก เปิดเผยสิ่งสื่อสารที่มีผู้ติดต่อถึงกัน หรือทำวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้รู้ข้อความ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะอ่านจดหมายที่ประชาชนส่งถึงกัน หรือดักฟังโทรศัพท์ไม่ได้ เว้นแต่มีกฎหมายเฉพาะอนุญาตให้ทำได้

6) เสรีภาพในการถือศาสนา พลเมืองไทยมีเสรีภาพที่จะนับถือศาสนาใดก็ได้ แม้เป็นเพียงนิกาย หรือลัทธินิยมในทางศาสนา

7) สิทธิในการไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน รัฐธรรมนูญห้ามเกณฑ์แรงงานประชาชนไปขุดคลอง หรือก่อสร้าง เว้นแต่มีกฎหมายเฉพาะอำนาจไว้ เช่น ป้องกันภัยพิบัติสาธารณะที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน หรือประเทศอยู่ในภาวะสงคราม

8) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าโดยการพูด หรือการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

9) เสรีภาพในทางวิชาการ รัฐธรรมนูญส่งเสริมการทำงานวิชาการ โดยคุ้มครองการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย หรือการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองดีหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

10) เสรีภาพในการชุมนุม การชุมนุมที่กระทำได้ต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ

11) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม ประชาชนสามารถรวมกลุ่มกันได้ ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามที่ต้องการเช่น รวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชนหรือหมู่คณะอื่นๆ

12) เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง การรวมกลุ่มของประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน อาจออกมาในรูปของการจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองร่วมกัน และดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น

13) สิทธิต่อต้านการยึดอำนาจ การชำระรักษาไว้ซึ่งประชาธิปไตย อาจต้องใช้วิธีต่อต้าน การยึดอำนาจในการปกครองประเทศด้วยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ เช่น การใช้กำลังปฏิวัติรัฐประหาร

14) สิทธิในทรัพย์สิน มนุษย์จำเป็นต้องหาทรัพย์สินเงินทอง และเก็บไว้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของตน หากทรัพย์สินที่อุตสาหกรรมได้ด้วยความเหนื่อยยาก ต้องถูกผู้อื่นฉกฉวยเอาไป ย่อมไม่เป็นธรรมต่อเขา รัฐธรรมนูญจึงต้องคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน และการตกทอดของทรัพย์สินไปยังทายาท

15) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ บุคคลสามารถประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพใดก็ได้โดยมีกติกาคือให้แข่งขันโดยเสรีภาพและเป็นธรรม เสรีภาพดังกล่าวอาจถูกจำกัดหากมีกฎหมายเฉพาะให้ทำได้ เช่น ไปประกอบอาชีพที่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือความมั่นคง หรือเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

16) สิทธิในการได้รับการศึกษา ประชาชนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐบาลต้องจัดให้มีโรงเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เรียนนอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนมีส่วนร่วมด้วย

17) สิทธิที่จะได้รับบริการทางสาธารณสุข ประชาชนมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐาน การบริการสาธารณสุขของรัฐต้องทั่วถึง มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คนยากจนมีสิทธิได้รับบริการรักษาพยาบาลจากรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

18) สิทธิในการมีส่วนร่วมคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การดูแลสิ่งแวดล้อมให้ได้ผลจำต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชน รัฐธรรมนูญให้ออกาสประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

19) สิทธิในฐานะเป็นผู้บริโภค เพื่อให้ประชาชนได้บริโภค หรือใช้สินค้าที่ปลอดภัยมีคุณภาพ และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า รัฐธรรมนูญจึงคุ้มครองประชาชนในฐานะผู้บริโภค รวมทั้งให้สร้างองค์กรอิสระที่เป็นตัวแทนผู้บริโภค

20) สิทธิในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การที่ประชาชนจะติดตามตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างได้ผลนั้นประชาชนต้องมีข้อมูลที่ครบถ้วนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้

21) สิทธิเกี่ยวกับการกระทำทางการปกครอง ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การออกคำสั่งหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้บุคคลนั้นมีสิทธิ มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีการปฏิบัติราชการทางปกครอง มีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อนิติและเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของคำว่า เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น คือ พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้อำนาจอันชอบธรรมของตนที่ได้รับตามกฎหมาย สามารถกระทำการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระตามความต้องการของตน โดยไม่ขัดต่อกฎหมายที่กำหนด และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่แสดงถึงการยอมรับ ไม่ละเมิดการกระทำของบุคคลอื่นที่พึงได้รับตามกฎหมายกำหนด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดี ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีงานวิจัยที่แตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

จันทนา บุญญานวัตร (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ได้ใช้แนวคิดของนักวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีมาอ้างอิง ประกอบไปด้วย แนวคิดของ ฮาร์วิกเฮิร์ก (Harvighurst: 1961) เฟนตัน (Fenton: 1967) ฮิวส์ (Huahcs: 1959) เซอร์วูด (Sherwood: 1947) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) กระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2546) เป็นแนวคิดในการวัด วัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล และความสามารถในการควบคุมตนเองกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสร้างสมการพยากรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบ จำนวน 6 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบสเต็ปไวส์ ผลที่ได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล และความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .28 .66 .62 .58 และ .44 ตามลำดับ โดยมีตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ ตัวแปรพยากรณ์ด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (x2) ด้านความวิตกกังวล (x4) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (x3) ด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง (x5) และด้านการอบรมเลี้ยงดู (x1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .72 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 52

ประภัสสร ไพบุญยัฐดิพรชัย (2553) ได้ทำการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีวัดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นพลเมืองดีกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 และเสนอแนะแนวทางในความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test One-way Anova และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลที่ได้พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูงและมีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3

รัชต์ แสงมหะหมัด (2555) ได้ทำการศึกษาการวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship) วัดอุปสงค์เพื่อจัดทำตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทยศึกษาประเด็นความสำคัญที่แสดงถึงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยและศึกษาการมีอยู่ของความเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงวิเคราะห์โดยการใช้วิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร (Anova) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

นางพศิ์ สุขสบาย (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของกลุ่มอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ให้นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป 2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 28 คนรูปแบบการวิจัยเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติได้แก่แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนและแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร 3. เครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ได้แก่แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้านเจตคติ เป็นแบบวัดที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.30-0.75 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.21-0.79

ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.76 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ผลของการวิจัยพบว่า ผลจากการใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนร้อยละ 78.40 ของคะแนนเต็มซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 82.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และผลจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 79.28 ของคะแนนเต็มซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ซาร่า รีเวลลี (Sara Rivelli. 2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความสนใจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเมืองโบโลซาโนกับเมืองปาโดวา ประเทศอิตาลี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย จำนวน 819 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งมี 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาเยอรมันและภาษาอิตาลี เนื่องจากมีโรงเรียนเยอรมันที่ตั้งอยู่ในอิตาลี การศึกษาในโรงเรียน จึงใช้ 2 ภาษา แบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ Sara Rivelliลงมือเก็บข้อมูล จากแบบสอบถามในชั้นเรียน เพื่อที่จะควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้น ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสนใจและระดับความรู้ทางประวัติศาสตร์และทางการเมืองการปกครอง ของนักเรียนมี คุณภาพสูง สอดคล้องกับหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเรื่องของ พลเมืองให้แก่นักเรียน

อับดอราฮิม นาเวฮิบราฮิม (Abdolrahim Navehebrahim. 2011) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างของเพศหญิงและเพศชาย ในเรื่องพฤติกรรมเกี่ยวกับพลเมือง ในโรงเรียน ประถมศึกษา ประเทศอิหร่าน วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อกำหนดระดับของทักษะการเป็น พลเมืองในหมู่นักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยนักเรียนเพศหญิงและเพศ ชาย จำนวน 770 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่วัด 4 องค์ประกอบของทักษะการเป็น พลเมือง คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านองค์ความรู้ ด้านคุณค่า และด้านประชาธิปไตย แบบสอบถามมีจำนวน 50 ข้อ 2 ระดับ ผลจากการวิจัยพบที่มีความแตกต่างกันของทักษะพลเมือง ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เพศชายจะมีระดับของทักษะพลเมืองที่สูงกว่าเพศหญิง และ เมื่อมองในภาพรวมร่วมกันทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะ พลเมืองในระดับที่น่าพึงพอใจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองดี คุณลักษณะของพลเมืองดี พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพลเมืองอย่างหลากหลายรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) การศึกษาปัจจัยต่างๆ กับลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เช่น การอบรมเลี้ยงดู ภูมิหลัง เป็นต้น 2) งานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองดีโดยใช้แนวคิดต่างๆ เช่น การใช้แนวคิดจิตตปัญญา กิจกรรมในการเรียนการสอน เป็นต้น 3) งานวิจัยที่มุ่งศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของประชาชนในแต่ละกลุ่มแต่ละช่วงวัย เช่น นักเรียน นักเรียนพณิชย นักศึกษาระดับอุดมศึกษา และประชาชน เป็นต้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยพบว่าเป็นแบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี แบบวัดความเป็นพลเมือง โดยมีทั้งแบบวัดชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก และแบบวัดชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับและ 6 ระดับ

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี และกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาคือนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งตามแนวคิดพัฒนาการทางจริยธรรมพบว่าแต่ละช่วงวัยอายุนั้นจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเอาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มาประกอบสำหรับสร้างตัวเลือกเพื่อจะได้วัดได้เหมาะสมตามพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก(Kohlberg's Moral envelopment)

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล.(2553: 68-75)ได้อธิบายถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวยุติธรรมและให้คำจำกัดความของจริยธรรม ว่าเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องและเกิดขึ้นจากกระบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญาพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้นยังได้กล่าวอีกว่าส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปีแต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปีการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคลการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะแต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญาโคลเบอร์กได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกันอายุ 10-16 ปีและได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) ซึ่งทั้ง 3 ระดับนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 6 ขั้น คือมีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงอายุแรกเกิดถึง 7 ปีขั้นนี้เด็กชอบใช้การหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เลือกกระทำในทางที่เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากกว่า เด็กมักเข้าใจว่าความดีหมายถึง สิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ หรือถูกตำหนิเช่น เด็กทำการบ้านเด็กทำเวรเพราะกลัวครูถูกลงโทษ เป็นต้น การตัดสินใจอะไรถูกหรือผิด เด็กจะมองที่ผลของการกระทำ ว่าถ้าทำเสียหายมากก็ตัดสินใจว่าการกระทำนั้นผิด ไม่ได้มองที่สาเหตุของการกระทำ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) เกิดกับเด็กในช่วงอายุ 7-10 ปีขั้นนี้เด็กจะค่อย ๆ เน้นความสำคัญของการได้รับรางวัลและคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เด็กกระทำความดีได้มากกว่าการดูว่าหรือรู้ว่าอะไรจะลงโทษ เช่น เด็กจะช่วยบิดามารดาทำงานเพื่อต้องการได้รับคำชมเชย สรุปว่า จริยธรรมขั้นนี้จะเน้นการต้องการได้รับคำชมเชยและรางวัลมากกว่าการได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good-boy Orientation) เกิดกับบุคคลในช่วงอายุ 10-13 ปีขั้นนี้ตรงกับวัยที่เด็กย่างเข้าวัยรุ่น เด็กจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก จะกระทำเพื่อต้องการให้กลุ่มยอมรับจึงมีการเลียนแบบตัวแบบที่ตนเห็นว่าดีงาม คือ เอาอย่างเด็กดี เด็กวัยนี้ส่วนใหญ่จะทำตามในสิ่งที่ตนตัดสินใจคนอื่นจะเห็นด้วยหรือยอมรับ เพื่อให้เป็นที่ชอบพอและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน สรุปจริยธรรมขั้นนี้เน้นหนักในด้านการทำตามคนอื่นมากกว่า การคำนึงเรื่องการถูกลงโทษ และการต้องการรางวัล

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation) เกิดกับบุคคลในช่วงอายุ 13-16 ปีขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้และประสบการณ์ว่า แต่ละกลุ่มจะมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ มีความเข้าใจในหน้าที่ของตนในกลุ่ม มีศรัทธาในกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร เข้าใจในบทบาทของผู้อื่น การกระทำที่ถูกต้องจะต้องพิจารณาเพื่อกลุ่มหรือส่วนรวมสรุปว่า จริยธรรมขั้นนี้ในเรื่องการกระทำตามหน้าที่ในหมู่คณะ ทำตามขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมมากกว่า กลัวการถูกลงโทษ หรือทำเพื่อต้องการรางวัลหรือทำตามกลุ่มเพื่อน

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) เกิดกับบุคคลอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ขั้นนี้บุคคลพยายามกระทำเพื่อหลบหนีไม่ให้ถูกตราหน้าว่าเป็นขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน คำว่า หน้าที่ของบุคคลในที่นี้หมายถึง การกระทำตามที่ตกลงมีความเคารพตนเองและต้องการให้ผู้อื่นเคารพตน ขั้นนี้บุคคลจะมีอุดมคติหรือ

คุณธรรมประจำใจตนเองหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น ไม่พยายามลิดรอนสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวด้วย

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience Orientation) เช่น หิริโอตตปปะ คือ ความละอายใจตนเองในการกระทำชั่วและเกรงกลัวบาป เป็นบุคคลที่มีการเสียสละเพื่อสังคมอย่างแท้จริง เช่น มหาบุรุษของอินเดีย คือ คานธี เป็นต้น

จากขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นเหล่านี้โคลเบอร์ก ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - Conventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดาครูหรือเด็กโตและมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ

- พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล
- พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โดยบุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้นจะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นจะพบในเด็ก 2-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครองบิดามารดากลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติเป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือหาความผิดเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองถือว่าความซื่อสัตย์ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรมโดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคมโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตามจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่นจะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจรรย์ญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม(Post - Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 16 ปีขึ้นไปผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจรรย์ญาณก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจรรย์ญาณของตนเองปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกกฎเกณฑ์”กฎหมายควรจะต้องบนหลักความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรอง

อาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเองซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป

ตาราง 3 แสดงระดับคุณธรรมจริยธรรมและการแสดงพฤติกรรมตามวัย

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี) ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่คุณอื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม(13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level)
ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) (16 ปีขึ้นไป-ผู้ใหญ่) ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience Orientation)	3. คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional level)

ที่มา: ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจำนำ. 2538; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1976

โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้น โคลเบอร์กยังพบว่าส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปว่า บุคคลทุกคนนั้นล้วนแต่มีพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นไปตามขั้นซึ่งเป็นพัฒนาการที่มีความต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไปและเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะและพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาจึงมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีวุฒิภาวะที่สูงขึ้นพฤติกรรมก็จะแสดงออกในลักษณะของการตัดสินใจตามวิจารณญาณของตนเอง สังคมจึงต้องปลูกฝัง

นักเรียนให้รู้จักการคิด การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีเพื่อนำไปพัฒนาชาติบ้านเมืองในอนาคต จากทฤษฎีของโคลเบอร์กที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาการของเด็กนั้นจะมีการพัฒนาการตามช่วงอายุ ซึ่งจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปตามช่วงวัยนั้นๆ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กเพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งจะตรงกับขั้นการใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม และขั้นที่ 5 ใช้หลักอุดมคติสากล ผู้วิจัยจึงได้ยึดเป็นแนวทางในการใช้ทฤษฎีเหล่านี้ ในการสร้างตัวเลือกของแบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 โดยสร้างให้สอดคล้องตามพัฒนาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ทำการศึกษามากที่สุด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด

การประเมินและตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ต้องการเน้นมากน้อย ในระดับใด ควรตัดสินจากข้อมูลที่ผ่านวัดโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่ได้จากการวัดนั้นมีความครอบคลุม และมีความยุติธรรมกับผู้เรียนทุกคน เครื่องมือวัด ผู้เรียนมีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการวัดและระดับอายุของผู้ถูกวัด จึงขอสรุปรายละเอียด เกี่ยวกับแบบวัดไว้ดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของแบบวัด

ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม(2015. ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของแบบวัดไว้ว่าเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นต่าง ๆ หรือวัดความจริงที่ไม่ทราบ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุดๆ เพื่อวัดสิ่งที่ต้องการวัด โดยมีคำถามเป็นตัวกระตุ้นแรงเร้า ให้บุคคลตอบออกมา นับว่าเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้วัดทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542) อธิบายว่าหมายถึง คำถามชุดหนึ่งซึ่งเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างมีมาตรฐานเพื่อให้ผู้ถูกวิจัยตอบ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า แบบวัด หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นหรือคุณลักษณะต่างๆ โดยใช้คำถามที่ได้มาจากการพิจารณาและถูกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้วัดในสิ่งที่ต้องการวัดทำให้ได้ข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

4.2 ลักษณะของแบบวัด

บุญชม ศรีสะอาด (2535) ได้อธิบายไว้ดังนี้ ข้อคำถามในแบบวัดอาจมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด หรือแบบปลายปิด แบบสอบถามฉบับหนึ่งอาจเป็นแบบปลายเปิดทั้งหมด เป็นแบบปลายปิดทั้งหมด หรือเป็นแบบผสมก็ได้

1) ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form or Unstructured Questionnaire) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบ โดยใช้คำพูดของตนเอง

2) ข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed Form or Structured Questionnaire) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความ หรือตรงช่องที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตน มีหลายรูปแบบ

ในงานวิจัยมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสิ่งที่ต้องการที่จะศึกษาโดยวิธีการวัดหรือแนวทางในการวัดนั้นมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกันซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวัดที่เหมาะสมที่จะใช้ในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ คือ

1. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) บุญชม ศรีสะอาด (2535) ได้อธิบายว่ามีหลายรูปแบบในการจัดทำแบบวัด โดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบ ระดับความคิดเห็นของตน ซึ่งสอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์บุญ. (2552: 66-69) ที่กล่าวว่าการวัดคุณลักษณะนิสัยหรือลักษณะทางจิตวิทยาเช่นความถนัดความสนใจค่านิยมการปรับตัวความคิดเห็นเป็นต้นสามารถวัดได้หลายรูปแบบดังนี้

1) มาตราส่วนประมาณค่าแบบบรรยาย (Descriptive Rating Scales) เป็นการใช้อธิบายความบอกระดับที่ผู้ตอบจะพิจารณาเลือกตอบเช่น

(1) การเรียนรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีประโยชน์ต่อครู

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2) มาตรฐานส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numerical Rating Scales) เป็นการใชัตัวเลขบอกระดับที่ผู้ตอบจะพิจารณาเลือกตอบเช่น

(1) การเรียนรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อครู				
5	4	3	2	1
เมื่อ	5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
	4 หมายถึง เห็นด้วย			
	3 หมายถึง ไม่แน่ใจ			
	2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย			
	1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			

3) มาตรฐานการประมาณค่าแบบเส้นกราฟ (Graphic rating scales) เป็นการใช้เส้นตรงแบ่งเขตช่องบอกระดับการเลือกตอบเช่น

(1) การเรียนรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อครู	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4) มาตรฐานส่วนประมาณค่าแบบใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Rating Scales) เป็นการใช้สัญลักษณ์บอกระดับที่ผู้ตอบจะพิจารณาเลือกตอบสัญลักษณ์ที่ใช้อาจเป็นตัวอักษรหรือเป็นรูปภาพเช่น

(1) การเรียนรู้หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อครู	
เห็นด้วย	😊😐😞 ไม่เห็นด้วย

การสร้างแบบวัดมาตรฐานส่วนประมาณค่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัดหรือตรวจสอบ
- 2) กำหนดพฤติกรรมที่จะบ่งชี้หรือแสดงคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัด
- 3) เลือกรูปแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า

- 4) เขียนข้อความที่แสดงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด
- 5) ตรวจสอบข้อความที่เขียนว่าชัดเจนหรือไม่ซ้ำซ้อนกับรายการอื่นหรือไม่แล้ว

จัดเรียงข้อความตามลำดับการกระทำหรือพฤติกรรม

2.แบบวัดชนิดสถานการณ์ นิยมใช้แบบเลือกตอบ เป็นการจำลองหรือสร้างเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นแล้วให้บุคคลแสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำหรือมีความเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นพิชิต ฤทธิ์จรูญ(2552: 69-70) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การตอบอาจจะให้ผู้เขียนตอบหรือบอกข้อความคิดเห็นของตนเองหรืออาจจะให้เลือกตัวเลือกที่กำหนดให้ตอบก็ได้ดังตัวอย่าง

(1) วิภาเป็นคนชอบนินทาคนอื่นอยู่เรื่อย วันหนึ่งวิภาบังเอิญเอาเรื่องของจิตรา มาเล่าในทางเสียหายแต่ลืมไปว่ามีตรุณี ซึ่งเป็นเพื่อนรักของจิตรานั่งอยู่ด้วย ถ้าท่านเป็นตรุณีท่านจะทำอย่างไร

- ก. บอกจิตราให้รู้เรื่องที่ถูกนินทา
- ข. ไม่บอกจิตราในเรื่องที่ตนได้ยินได้ฟังมา
- ค. บอกจิตราให้เลิกคบวิภา เพราะเขาชอบนินทาในทางเสียหายบ่อย ๆ

(2) จิ้ง : สถาบันเขาเชิญชวนให้ไปอบรมปฏิบัติธรรมในช่วงเปิดเทอมเธอจะไปไหม?

ฉาบ :

คำถาม ถ้านักเรียนเป็นฉาบนักเรียนจะตอบว่าอย่างไร

- ก. แนนอนไปอยู่แล้ว
- ข. อบรมปฏิบัติธรรมเหวอ
- ค. น่าสนใจนะแต่ไม่แน่ใจว่าจะได้ไหม
- ง. ไปก็วันขอคิดดูก่อน
- จ. ไปแน่ๆแล้วจะชวนเพื่อนๆไปอีก

หลักและวิธีสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2552: 70-71) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมหรือลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน
- 2) เลือกข้อความหรือสถานการณ์ที่มีความยากพอเหมาะกับระดับชั้นของผู้เรียนและเนื้อเรื่องหรือสถานการณ์ที่ใช้ถามจะต้องไม่ละเอียดถึงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
- 3) พยายามเขียนคำถามเพื่อถามตามใจความในเนื้อหาหรือสถานการณ์นั้นตามพฤติกรรม นอกจากนี้ ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2015. ออนไลน์) ได้อธิบายถึงลักษณะของข้อคำถามที่ดี ว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ไม่ควรสั้นหรือยาวเกินไป ควรใช้ข้อความเหมาะสมกะทัดรัด และตรงจุดประสงค์
 2) ข้อความหรือภาษาที่ใช้ต้องแจ่มชัด เข้าใจง่าย ผู้สร้างแบบสอบถามจะต้องระมัดระวังในเรื่องเหล่านี้ คือ

- หลีกเลี่ยงคำถามที่เป็นปฏิเสธ หรือปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ
- ชัดเส้นใต้คำที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้ตอบตีความได้ถูกต้อง ตรงจุด
- ไม่ควรใช้คำเน้น เช่น บ่อยๆ เสมอ ทันที ฯลฯ
- ไม่ควรใช้คำที่มีความหมายหลายนัย เพราะผู้ตอบอาจจะตีความได้ไม่เหมือนกัน

3) ไม่ใช้คำถามถามนำ หรือเสนอแนะคำตอบ

4) ไม่ถามในเรื่องที่รู้แล้ว หรือถามในสิ่งที่วัดได้ด้วยวิธีอื่น เช่น จากการสังเกต จากเอกสารรายงาน เป็นต้น

5) ไม่ถามในเรื่องที่เป็นความลับ หรือค่อนข้างเป็นเรื่องส่วนตัวมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ตอบตอบไม่ตรงกับความจริง

6) ข้อคำถามต้องเหมาะสมกับผู้ตอบ คือ ต้องคำนึงถึงระดับการศึกษา ความสามารถ สติปัญญา อายุ ความสนใจ ฯลฯ

7) ข้อคำถามข้อหนึ่ง ๆ ควรถามเพียงปัญหาเดียว เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน

8) คำตอบ หรือตัวเลือกในข้อคำถามแบบปลายปิดควรมีมากพอ หรือให้เหมาะสมกับข้อคำถามนั้น

9) คำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม ควรจะสามารถแปลงออกมาในรูปของปริมาณ และใช้สถิติอธิบายข้อเท็จจริงได้

นอกจากนี้ ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ (2543: 250) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะ ไว้ดังนี้

1) โดยยึดทฤษฎีเป็นฐาน โดยเริ่มจากการนิยามบุคลิกภาพให้ชัดตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ที่ยึดถือหรือเป็นแนวคิดที่เกิดจากการสังเคราะห์ของตนเองก็ได้ ซึ่งแนวคิดนี้อาจมาจากแหล่งต่างๆ ก็ได้ เช่น สามัญสำนึก ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ผลของงานวิจัย จากทฤษฎีบุคลิกภาพต่างๆ ผสมผสานกัน เมื่อนิยามบุคลิกภาพที่จะวัดชัดเจนแล้วก็สามารถเขียนข้อคำถามหรือตัวเร้าตามนิยาม ซึ่งอาจจะเป็นสถานการณ์หรือรูปภาพก็ได้แล้วแต่ผู้พิจารณาเห็นว่าเหมาะสม

2) โดยยึดตามเกณฑ์จำแนกสิ่งที่ได้รู้ได้ การสร้างแบบวัดวิธีนี้ก่อนอื่นต้องใช้หลักการของวิธีที่ 1 ก่อนว่าจะวัดอะไร อิงทฤษฎีหรือความเชื่อใด และรูปแบบจะเป็นลักษณะไหน เมื่อได้ข้อคำถามหรือตัวเร้าเป็นข้อๆ แล้ว หลักการสำคัญของวิธีการนี้คือ แบบวัดที่สร้างขึ้นรู้ได้อย่างไรว่าวัดจำแนกสิ่งนั้นได้จริง คือ คนทำแบบวัดนี้ได้คะแนนสูงจะมีคุณลักษณะในด้านนี้สูงด้วย วิธีการที่จะตรวจสอบเกณฑ์ในข้อนี้คือการใช้กลุ่มที่รู้ชัด

3) โดยยึดการวิเคราะห์องค์ประกอบ การสร้างเครื่องมือโดยวิธีนี้เริ่มแรกต้องสร้างข้อความหรือข้อคำถามวัดพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยตามที่ได้นิยามไว้ในหลายๆ ด้าน หรือหลายๆ กลุ่ม สิ่งที่จะต้องทำการตรวจสอบคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์องค์ประกอบจะบอก

ให้เราว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีการจับกลุ่มกันก็กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยข้อคำถามอะไรบ้าง การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบช่วยให้แบบวัดมีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นพบว่าการวัดด้านจิตพิสัยซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในตัวบุคคลนั้น เราสามารถวัดสิ่งเหล่านั้นได้โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่ได้จากการวัดนั้นมีความครอบคลุม และมีความยุติธรรมกับผู้เรียนทุกคน เพราะผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยเลือกศึกษาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีโดยใช้แบบวัด 2 รูปแบบ คือ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก

4.3 คุณภาพของแบบวัด

4.3.1 ค่าความเที่ยงตรง (Validity)

จากการศึกษา พบว่ามีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเที่ยงตรง ไว้ดังนี้

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายศ (2543: 46) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเป็นความสามารถวัดได้ตามลักษณะหรือจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 89) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเป็นความสามารถวัดในสิ่งที่ผู้วัดต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง

อรพินทร์ ชูชม (2545: 335) กล่าวว่า ความเที่ยงตรง เป็นคุณสมบัติที่สามารถวัดได้ตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ วิชาลภรณ์ (2540: 118) ที่ได้ให้ความหมายของความเที่ยงตรงไว้ว่า เป็นความถูกต้องที่เครื่องมือวัดในสิ่งที่ต้องการวัด และนอกจากนี้ความเที่ยงตรงยังหมายถึงคุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือวัดผลซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านความถูกต้องของผลที่ได้จากการวัด ทำให้สามารถนำคะแนนที่ได้ไปแปลความหมายถึง สิ่งที่มีงวัดได้อย่างเหมาะสม (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552: 99)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าความเที่ยงตรง หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดซึ่งสามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่ต้องการได้ถูกต้องตามความมุ่งหมายและยังสามารถนำคะแนนไปแปลเป็นความหมายเพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่มีงวัดได้อย่างเหมาะสม

4.3.1.1 ประเภทของความเที่ยงตรง

ความเที่ยงตรงเป็นความใกล้เคียงกันระหว่างค่าที่วัดได้กับค่าที่แท้จริง ถ้าผลการวัดที่ได้มีค่าใกล้เคียงกับค่าที่แท้จริงเพียงใดก็ถือว่าการวัดมีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้นเพียงนั้นความเที่ยงตรงจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของแบบวัด (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552: 103-104) ความเที่ยงตรงจำแนกตามลักษณะหรือจุดประสงค์ของการวัดได้ 3 ประเภทใหญ่ๆด้วยกันคือ

1.ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดได้ตามเนื้อหาที่ต้องการวัดความเที่ยงตรงของเนื้อหาจำแนกได้ 2 ชนิด

1) ความเที่ยงตรงเชิงเหตุผล (Logical Validity) เป็นความเที่ยงตรงที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อที่วัดได้ตรงตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือไม่

2) ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เป็นคุณภาพของแบบทดสอบที่พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือไม่ซึ่งเป็นการวัดความเที่ยงตรงที่เหมาะสมกับแบบวัดด้านความรู้สึก (Affective Domain) ก่อนสร้างข้อสอบจะต้องนิยามสิ่งที่วัดให้ชัดเจนก่อนหลังจากนั้นจะสร้างข้อสอบหรือวัดข้อความให้สอดคล้องกับนิยามไว้แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อสอบหรือข้อความแต่ละข้อว่าสร้างตามที่นิยามไว้หรือไม่ถ้าสร้างตามที่นิยามไว้ก็แสดงว่าแบบทดสอบนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

2.ความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion-Related Validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่เอาผลการวัดของแบบทดสอบไปหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ที่ต้องการจำแนกได้ 2 ชนิดคือ

1) ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เอาผลการวัดของแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ปัจจุบัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 251) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบกับคะแนนเกณฑ์ จากเครื่องมืออื่นที่ใช้บ่งบอกสถานภาพในปัจจุบันของลักษณะที่มุ่งวัดนั้นได้เครื่องมือวัดทั้งสองทำการวัดในเวลาเดียวกันสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกที่สูงขึ้นแสดงถึงแบบคะแนนจากแบบสอบถามใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของสถานภาพของลักษณะที่มุ่งวัดนั้น (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552: 103)

2) ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่ได้มาจากการเอาผลการวัดของแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปคำนวณหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ในอนาคต เพื่อที่จะเอาผลการสอบไปพยากรณ์ผลสำเร็จในอนาคต (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 257) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบกับคะแนนเกณฑ์จากเครื่องมือที่สามารถบ่งบอกผลสำเร็จของลักษณะที่มุ่งวัดในอนาคตเนื่องจากเครื่องมือวัดทั้งสองทำการวัดในเวลาต่างกันโดยแบบทดสอบที่สร้างทำการวัดในเวลาปัจจุบันแต่อีกเครื่องมือหนึ่งต้องทิ้งช่วงเวลาทำการวัดในเวลาต่อมาเพื่อให้ได้คะแนนเกณฑ์อนาคต (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552:103)

3. ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) (ล้วน สายยศ;

และอังคณา สายยศ. 2543: 320-325) ได้กล่าวว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หมายถึง การมองข้อคำถามของเครื่องมือวัดว่าวัดโครงสร้างหรือแนวคิดทฤษฎีใดจากผลการตอบคำถามของเครื่องมือ นั้นพิจารณาจากข้อมูลจากผลการตอบว่าเป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนดไว้หรือไม่มีวิธีการหาดังนี้

1) วิธีหาสหสัมพันธ์เป็นวิธีการที่นำเอาเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปหาความสัมพันธ์กับเครื่องมือมาตรฐานที่สร้างมาดีแล้วเอามาสอบกลุ่มตัวอย่างเดียวกันถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญก็แสดงว่าเครื่องมือมีโครงสร้างเดียวกับเครื่องมือมาตรฐานนั้น

2) การวิเคราะห์พหุลักษณะ-พหุวิธี (Multitrait-Multimethod ; MTMM) เป็นกระบวนการประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัดคุณลักษณะ ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นโดยCampbell and Fiskeในปี ค.ศ.1959 ซึ่งการวิเคราะห์เมตริกซ์พหุลักษณะ-พหุวิธีเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการวัดลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ด้วยวิธีการต่างๆ โดยถือหลักการว่า ถ้าวัดลักษณะเดียวกันในตัวมนุษย์ด้วยวิธีวัดหลายๆ วิธี แล้วผลการวัดด้วยวิธีเหล่านั้นย่อมมีความสัมพันธ์กันสูง แต่ถ้าวัดลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ด้วยวิธีการต่างกัน ผลจากการวัดเหล่านั้นย่อมไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันต่ำมาก (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์และคณะ. ม.ม.ป.: 120)

3) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นการพิสูจน์ว่าข้อคำถามแต่ละข้อเมื่อวัดแล้วยืนยันได้ไหมว่าวัดคุณลักษณะใดวัดคุณลักษณะเดียวกันหรือวัดที่ลักษณะเป็นไปตามการจัดคุณลักษณะเมื่อเขียนข้อคำถามตั้งแต่แรกหรือไม่นั่นคือการพิสูจน์โครงสร้างของข้อคำถามว่าเป็นแบบใดเป็นไปตามโครงสร้างหรือทฤษฎีที่ตั้งไว้หรือไม่

สำหรับการใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอุทุมพร จามรมาน (2532: 31) กล่าวว่ามีการดังนี้

- (1) สร้างสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรทางจิตวิทยาน่าจะประกอบด้วยตัวประกอบอะไรบ้าง
- (2) สร้างข้อคำถามที่วัดตัวประกอบดังกล่าว
- (3) ตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องในการวัด
- (4) รวบรวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร
- (5) ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าได้ตัวประกอบตามที่ตั้งสมมติฐานไว้หรือไม่ถ้าใช่ก็แสดงว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

เสรี ชัดเข้ม (2547: 16-17) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) สนับสนุนการใช้ทฤษฎีเป็นแนวทางในการศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อในเครื่องมือใช้วัดได้ตรงตามองค์ประกอบของทฤษฎีที่คาดหวังหรือไม่ผู้วิจัยอาจกำหนดให้คำถามแต่ละข้อวัดได้มากกว่าหนึ่งองค์ประกอบแล้วใช้สถิติวัดความสอดคล้องของโมเดลตรวจสอบว่าโมเดลองค์ประกอบที่กำหนดไว้สอดคล้องกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาหรือไม่หรืออาจกล่าวได้ว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเป็นไปตามองค์ประกอบของโมเดลที่กำหนดไว้หรือไม่ในวิธี CFA มีสถิติวัดความสอดคล้องของโมเดลเพื่อเสนอแนะว่าโมเดลองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

4.3.2 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 130) ได้กล่าวค่าอำนาจจำแนกเป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถจำแนกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่มที่มีคุณลักษณะต่างกันในเรื่องที่ศึกษาถ้าเป็นเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบความรู้และปัญญา (Cognitive doment) ก็จะจำแนกออกเป็นกลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อนแต่ถ้าเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นหรือมาตรวัดทัศนคติก็จะจำแนกเป็น 2 กลุ่มที่มีความคิดเห็นต่างกันหรือมีทัศนคติต่างกันคือมีความคิดเห็นหรือทัศนคติในทางบวกกับมีความคิดเห็นหรือทัศนคติในทางลบ

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ (2542: 298) ได้อธิบายว่าอำนาจจำแนกหมายถึง ความสามารถในการแยกลักษณะคน 2 กลุ่มได้การวัดอำนาจจำแนกมีหลายแบบ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของคะแนนที่ได้รับจากแบบสอบนั้นๆ ที่นิยมวัดด้านความรู้สึก มีดังนี้

1) ดัชนีพอยท์ไบซีเรียล (Point-Biserial Index) ดัชนีแบบนี้เป็นลักษณะสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวหรือคะแนน 2 กลุ่มนั่นเอง แต่มีข้อตกลงว่า คะแนนกลุ่มหนึ่งเป็นแบบค่าต่อเนื่อง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นแบบไม่ต่อเนื่อง มี 2 กลุ่ม เช่น ในกลุ่มที่ทดสอบเด็กมีโอกาสดูคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 10 แบบนี้ถือว่า คะแนนมีค่าต่อเนื่อง แต่ถ้ากลุ่มทดสอบแบบทดสอบสามารถตอบได้แค่ ใช่ ไม่ใช่ หรือ ถูกหรือผิด ตอบใช่ ให้ 1 คะแนน ตอบไม่ใช่ให้ 0 คะแนน แบบนี้เรียกว่า คะแนนมีค่าไม่ต่อเนื่อง หากจำเป็นต้องหาค่าสหสัมพันธ์ของแต่ละคนจากข้อคำตอบทั้งหมดสามารถหาค่าสหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล

2) ดัชนีสหสัมพันธ์เพียร์สัน ดัชนีแบบนี้มีข้อตกลงว่า กรณีตัวเลือกเป็นคะแนนแบบช่วงคะแนน เช่น 1 2 3 4 5 หรือมากกว่านี้ก็ได้ ด้านคะแนนมากจะเป็นลักษณะเห็นด้วยอย่างมาก หรือมีคุณลักษณะนั้นอยู่มาก เมื่อผู้ตอบตอบก็จะมีคะแนนมาก ทำให้คะแนนรวมมีมาก

ด้วย เมื่อผู้ตอบมีลักษณะนั้นอยู่น้อย ผลคะแนนก็จะน้อย หากลักษณะคะแนนของ 2 อย่างขึ้นลงตามกัน แสดงว่าข้อนั้นจำแนกได้

3) การหาอำนาจจำแนกจากการทดสอบค่าที (t-test Index) การเลือกใช้ดัชนีนี้ใช้เมื่อกรณีสร้างมาตรวัด เจตคติที่ในข้อนั้นมีคะแนนความรู้สึกในแต่ละข้อมีมากกว่า 1 คะแนน หลักการคือพยายามหาความแตกต่างของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำว่าเป็นไปตามสภาพจริงหรือไม่ ดังนั้นหากคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีคะแนนแตกต่างกันแสดงว่าจำแนกได้

4) การหาอำนาจจำแนกรวมทั้งฉบับ การหาอำนาจจำแนกในแต่ละข้อแสดงเพื่อให้เราสามารถปรับปรุงแก้ไขเป็นรายข้อทำให้แบบสอบมีคุณภาพ หากมีความจำเป็นต้องใช้แบบสอบอย่างเร่งด่วน สามารถหาค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับเพื่อแก้ไขปัญหานั้นได้

5) การหาค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับ

วิธีที่ 1 กรณีหาค่าอำนาจจำแนกเป็นค่าสหสัมพันธ์ในแต่ละข้อถ้าหาค่าอำนาจจำแนกรวมจะนำค่าจำแนกมาเฉลี่ยโดยตรงไม่ได้เพราะตัวเลขของค่าสหสัมพันธ์มีช่วงไม่เท่ากันจึงต้องเปลี่ยนค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นคะแนนช่วงเท่ากันคือ z ก่อนค่า z ตัวนี้เรียกว่า Fisher's z เมื่อคำนวณค่า z ได้แล้วสามารถเปิดค่า r กลับจากค่า Fisher's z ได้ในตารางเดียวกัน

วิธีที่ 2 พิจารณาการกระจายของคะแนนกิลฟอร์ด (Guilford, 1954) ให้ความคิดเห็นว่าข้อสอบจะจำแนกคนแต่ละบุคคลได้ก็ต่อเมื่อคะแนนแจกแจงกระจายการพิจารณาการแจกแจงของคะแนนของข้อสอบ เป็นแนวทางการหาค่าอำนาจจำแนกแต่ละคนจะจำแนกกันได้ถ้าแต่ละคนทำคะแนนได้แตกต่างกันในขณะเดียวกันถ้าแต่ละคนทำคะแนนได้เหมือนกันข้อสอบชุดนั้นจำแนกคนไม่ได้การเอาจำนวนข้อสอบมาสัมพันธ์กับคะแนนการตอบของคนมองในรูปของความถี่แต่ละคะแนนจึงทำให้ได้สูตรจำแนกเกิดขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกสร้างเครื่องมือเป็นแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดทางด้านจิตพิสัย มีการให้คะแนนแบบช่วงคะแนน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ค่าอำนาจจำแนกจากดัชนีสหสัมพันธ์เพียร์สัน

4.3.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 120) กล่าวว่าความเชื่อมั่น หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือนั้นให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอแน่นอนคงที่มากน้อยเพียงใดถ้าเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผลการวัดที่แน่นอนคงที่มากไม่ว่าจะนำไปวัดกี่ครั้งก็ตามเครื่องมือนั้นก็มีความ

เชื่อมั่นสูงในทางตรงกันข้ามถ้าเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผลการวัดที่มีความคงที่น้อยเครื่องมือนั้นก็มีความเชื่อมั่นต่ำ

ศิริชัย กาญจนวสี (2552: 58) ได้กล่าวไว้ว่าความเชื่อมั่น หมายถึง ความคงที่ หรือความคงเส้นคงวาของผลที่ได้จากการวัดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ(ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2542: 310) ที่กล่าวไว้ว่า ความเชื่อมั่น หมายถึง ความสม่ำเสมอ หรือความคงที่ของค่าที่วัดได้โดยใช้เครื่องมือเดิม เมื่อวัดจากกลุ่มตัวอย่างเดิม ในพื้นที่เดิม

การตรวจสอบความเชื่อมั่น(ล้วนสายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 193-207) ได้กล่าวถึงวิธีหาความเชื่อมั่นของแบบวัดจะมีวิธีการคำนวณอยู่หลายวิธี ดังนี้

1) วิธีการสอบซ้ำ (Test- Retest) วิธีนี้เป็นการวัดความเชื่อมั่นของแบบวัดในความหมายของความคงที่แน่นอน (Stability) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ดังนั้นวิธีการคำนวณจึงใช้หลักสถิติในรูปสหสัมพันธ์ (Correlation) คือ คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรกกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งที่2โดยใช้สูตร Pearson Product- Moment Coefficient Correlation ซึ่งการสอบวิธีนี้อาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากความจริงขึ้นได้หากผู้สอบไปค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมหรือเพื่อหน่วยต่อการทำแบบทดสอบซ้ำอีกครั้ง

2) วิธีใช้แบบทดสอบคู่ขนาน (Parallel Form) แบบทดสอบคู่ขนาน หมายถึงแบบทดสอบสองฉบับที่มีเนื้อหาความยากง่าย อำนาจจำแนก คะแนนเฉลี่ย คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานเหมือนกันและจำนวนข้อเท่ากันนำไปสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองฉบับแล้วหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทั้งสอง ฉบับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ก็คือ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบนั่นเองและการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบคู่ขนานนี้จะใช้สูตรเดียวกันกับการหาความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำโดยใช้สูตร Pearson Product- Moment Coefficient Correlation

3) วิธีแบ่งครึ่งฉบับ (Split-Half) วิธีนี้ใช้หลักการของการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบคู่ขนาน โดยการนำเครื่องมือที่มีจำนวนข้อสอบหลายข้อมาแบ่งครึ่งเป็น 2 ฉบับเมื่อวิเคราะห์ความยากง่ายเป็นรายข้อ แล้วก็เรียงข้อสอบจากข้อง่ายไปยังข้อยากแล้วนำไปสอบกับกลุ่มตัวอย่างเมื่อสอบเสร็จแล้วก็ตรวจให้คะแนนโดยแยกเป็นคะแนนข้อคู่กับคะแนนข้อคี่แล้วนำมาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคู่กับข้อคี่โดยใช้สูตร Pearson Product- Moment Coefficient Correlation ก็จะได้ค่าความเชื่อมั่นเพียงครึ่งฉบับจากนั้นจึงนำไปหาความเชื่อมั่นของทั้งฉบับโดยใช้สูตรขยายของสเปียร์แมนบราวน์ (Spearman-Brown)

4) วิธีแบบคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) การหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสันนี้เครื่องมือจะต้องมีลักษณะที่วัดองค์ประกอบรวมและคะแนนแต่ละข้อต้องอยู่ในลักษณะที่ถ้าทำถูกได้ 1 คะแนนทำผิดได้ 0 คะแนนเท่านั้นถ้าตรวจให้คะแนนนอกเหนือจากนี้จะใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นไม่ได้และวิธีนี้จะมีสูตรที่ใช้ในการหาความเชื่อมั่นอยู่ 2 สูตร คือ สูตร KR-20 กับ KR-21

5) วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) การหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) ได้ดัดแปลงมาจากสูตร KR-20 เมื่อปีค.ศ. 1951 ทั้งนี้เป็นเพราะจะได้ใช้หาความเชื่อมั่นกับเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน 1 กับ 0 ได้เพราะสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟานี้เครื่องมือไม่จำเป็นจะต้องตรวจให้คะแนนเป็น 1 กับ 0 เสมอไปจะต้องตรวจให้คะแนนลักษณะใดก็ได้

จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกันซึ่งผู้วิจัยจะต้องเลือกใช้ให้มีความเหมาะสมกับแบบวัดที่สร้างขึ้นซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภวัฒน์ ดีสงคราม (2540) ได้ทำการศึกษาจริยธรรมด้านความไม่เห็นแก่ตัวกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด กระบวนการสร้างแบบทดสอบให้เป็นมาตรฐานได้ทดสอบ 3 ครั้งการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 100 คนและ 105 คนตามลำดับทดสอบเพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อสอบการทดสอบครั้งที่ 3 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 403 คนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อค่าความเชื่อมั่นค่าความเที่ยงตรงและสร้างเกณฑ์ปกติในรูปคะแนนที่-ปกติผลการศึกษาพบว่าค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบที่หาโดยใช้ t - test มีค่าตั้งแต่ 1.936 ถึง 15.313 ทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์มาตรฐานค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าตั้งแต่ 0.713 ถึง 0.845 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบหาโดยวิธี Known Group Technique พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของคะแนนแต่ละฉบับอยู่ระหว่าง 0.372 ถึง 0.496 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนแบบทดสอบแต่ละฉบับกับรวมทุกฉบับอยู่ระหว่าง 0.668 ถึง 0.919 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

นรินทร์ ศรีสว่าง (2541) ได้ทำการศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรม ด้านความใฝ่รู้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 618 คนผลการศึกษา พบว่า แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ 5 ด้านย่อย คือ ด้านช่างสังเกต อยากรู้ อยากเห็น ด้านพยายามและตั้งใจ ด้านขยันและอดทน ด้านรับผิดชอบและด้านคิดริเริ่มและมั่นใจในตนเอง จำนวน 62 ข้อ พบว่าค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ด้านช่างสังเกตอยากรู้ อยากเห็น มีค่าอยู่ระหว่าง .286 ถึง .518 ด้านมีความพยายามและตั้งใจมีค่า .306 ถึง .605 ด้านขยันและอดทนมีค่าอยู่ระหว่าง .314 ถึง .560 ด้านรับผิดชอบมีค่าอยู่ระหว่าง .346 ถึง .500 และด้านคิดริเริ่มและมั่นใจในตนเองมีค่าอยู่ระหว่าง .233 ถึง .525 และข้อสอบทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพบว่ามีค่าตั้งแต่ .67 ถึง .77 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .92 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจพบว่าทุกข้อมีความสอดคล้องตามเกณฑ์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างพบว่าทุกข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกอยู่ระหว่าง .555 ถึง .718 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีรัตน์ หมื่นมา (2546) ได้สร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยเด็กตอนปลาย โดยมุ่งวัดสมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจ และมุ่งวัดสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และด้านทักษะทางสังคม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ และแบบวัดชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ผลจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีวิเคราะห์หลักคุณลักษณะ-พหุวิธี ได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แสดงถึงความเที่ยงตรงคล้อยตามตั้งแต่ .414 ถึง .829 และความเที่ยงตรงเชิงจำแนกตั้งแต่ .180 ถึง .412 พบว่า แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทั้งคู่

จุลพงษ์ กลิ่นหอม (2549) สนใจศึกษาสร้างแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 1,410 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นจำนวน 2 ฉบับคือฉบับมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับและฉบับสถานการณ์ฉบับละ 90 ข้อแต่ละฉบับประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านความอดทนมุ่งมั่น ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการมีใจกว้างยอมรับ

ฟังก์ชันการคิดเห็นหรือเหตุผลที่เพียงพอ ด้านมีความสงสัยและกระตือรือร้นที่จะหาคำตอบและด้านความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงฟิสิกซ์ของแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ฉบับมาตราส่วนประมาณค่ามีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง -0.283 ถึง 7.410 และฉบับสถานการณ์มีค่าอำนาจจำแนก(t)อยู่ระหว่าง -1.213 ถึง 5.996 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ฉบับมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งหาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ในแต่ละด้านมีค่าระหว่าง 0.625 ถึง 0.859 และค่าเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.928 ฉบับสถานการณ์ซึ่งหาโดยใช้สูตรของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (KR20) มีค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านอยู่ระหว่าง .630 ถึง .820 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.920

อรจณีย์ ชูช่วยสุวรรณ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 374 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่วัดเฉพาะความสามารถในการเชื่อมโยงภายในวิชาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัยโดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบภาพรวมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งปรับปรุงมาจากเกณฑ์การให้คะแนนของกรมวิชาการ พบจากการวิจัยพบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่วัดเฉพาะความสามารถในการเชื่อมโยงภายในวิชาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีดัชนีความยากตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.61 และมีดัชนีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.71 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ตั้งแต่ 0.817 ถึง 0.903 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.821 คุณภาพด้านความเชื่อมั่นของผู้ตรวจให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจ 2 คนและผู้ตรวจ 3 คน มีดัชนีความสอดคล้อง 0.929 และ 0.934 ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงภายในวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 71.39

มยุรา ชันเสมา (2553) สนใจศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจริยธรรมการทำความดีสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,143 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัยเป็นแบบวัดจริยธรรมการทำความดีจำนวน 63 ข้อ ประกอบด้วยด้านทานมัย ด้านศีลมัย และด้านภาวามัยซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นสถานการณ์เลือกตอบ 3 ตัวเลือก พบจากการวิจัยพบว่า แบบวัดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.308 – 0.682 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจริยธรรมการทำความดีทั้งฉบับจำนวน 54 ข้อความเชื่อมั่นตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.928 และความเชื่อมั่นตามสูตรของเฟลด์-ราจู (Feldt-Raju) มีค่าเท่ากับ 0.931

เบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ (2556) ได้สนใจศึกษาการสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยยึดตามคุณลักษณะนักวิจัยตามแนวคิดของเบิร์กและลาติน ซึ่งจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ ความใจกว้าง ความอยากรู้อยากเห็น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรู้ และตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดที่สร้างขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบไปด้วย 5 ด้านข้างต้น ด้านละ 12 ข้อ ทั้งสิ้นจำนวน 60 ข้อ ผลจากการวิจัยพบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.35 ถึง 0.72 ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละด้านมีตั้งแต่ 0.86 ถึง 0.92 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมีค่า 0.90 และค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตรวจสอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าค่าดัชนีวัดความกลมกลืนของโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดพบว่างานวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัยนั้น มีการพัฒนามีรูปแบบในการสร้างที่หลากหลายรูปแบบ และมีการหาคุณภาพที่หลากหลายวิธีการเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจเลือกการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เครื่องมือในการวัดคือ แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับและแบบวัดชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก ในการสร้างแบบวัดผู้วิจัยจะนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมเข้ามาใช้ประกอบในการสร้างข้อคำถามให้ตรงกับช่วงวัยและพัฒนาการของนักเรียนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ
4. ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 59 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 22,851 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จำนวน 8 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างโดยพิจารณาจากเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบของแฮร์และคนอื่นๆ (สุวิมล ติรภานันท์. 2555: 37; อ้างอิงจาก Hair; et al. 2010: 117) มีอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรเป็น 10-20 :1 โดยยึดจากจำนวนข้อคำถามจากการวิจัย ซึ่งในงานวิจัยนี้มีจำนวนข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงควรอยู่ในช่วง 500-1,000 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน(Two-Stage Random Sampling) ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 720 คน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน

จำนวน 180 คน และสำหรับวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวม จำนวน 540 คน รายละเอียดมีดังนี้

1.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน

การวิจัยในขั้นตอนนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 4 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 180 คน โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ได้โรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้

- ขนาดเล็ก ตั้งแต่ 499 คนลงมา
- ขนาดกลาง 500-999 คน
- ขนาดใหญ่ 1,000 -1,499 คน
- ขนาดใหญ่พิเศษ 1,500 คนขึ้นไป

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: ออนไลน์)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) โดยจะสุ่มอย่างง่าย มาระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 180 คน

ตาราง 4 แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดรายด้าน

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่พิเศษ	หนองฉางวิทยา	ม.4	1	15
		ม.5	1	15
		ม.6	1	15
ใหญ่	อุทัยวิทยาคม	ม.4	1	15
		ม.5	1	15
		ม.6	1	15
ปานกลาง	สว่างอารมณ์วิทยาคม	ม.4	1	15
		ม.5	1	15
		ม.6	1	15

ตาราง 4 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
เล็ก	พุทธมงคลวิทยา	ม.4	1	15
		ม.5	1	15
		ม.6	1	15
รวม	4		12	180

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวม

สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 (จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดนครสวรรค์) จำนวน 8 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 540 คน มีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ได้โรงเรียนจำนวน 8 โรงเรียน โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) โดยจะสุ่มอย่างง่าย มาระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในทั้งหมด 540 คน

ตาราง 5 แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดในภาพรวม

ขนาด โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่พิเศษ	2	นครสวรรค์ (จังหวัดนครสวรรค์)	ม.4	1	34
			ม.5	1	32
			ม.6	1	30
		หนองฉางวิทยา (จังหวัดอุทัยธานี)	ม.4	1	30
			ม.5	1	28
			ม.6	1	25

ตาราง 5 (ต่อ)

ขนาด โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่	2	ท่าตะโกวิทยาคม (จังหวัดนครสวรรค์)	ม.4	1	30
			ม.5	1	28
			ม.6	1	25
		อุทัยวิทยาคม (จังหวัดอุทัยธานี)	ม.4	1	23
			ม.5	1	21
			ม.6	1	20
ปานกลาง	2	บรรพตพิสัยพิทยาคม (จังหวัดนครสวรรค์)	ม.4	1	28
			ม.5	1	25
			ม.6	1	25
		สว่างอารมณ์วิทยาคม (จังหวัดอุทัยธานี)	ม.4	1	20
			ม.5	1	18
			ม.6	1	18
เล็ก	2	จินเสนาธิงสุวรรณอนุสรณ์ (จังหวัดนครสวรรค์)	ม.4	1	20
			ม.5	1	15
			ม.6	1	12
		พุทธมงคลวิทยา (จังหวัดอุทัยธานี)	ม.4	1	13
			ม.5	1	10
			ม.6	1	10
รวม	8			24	540

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

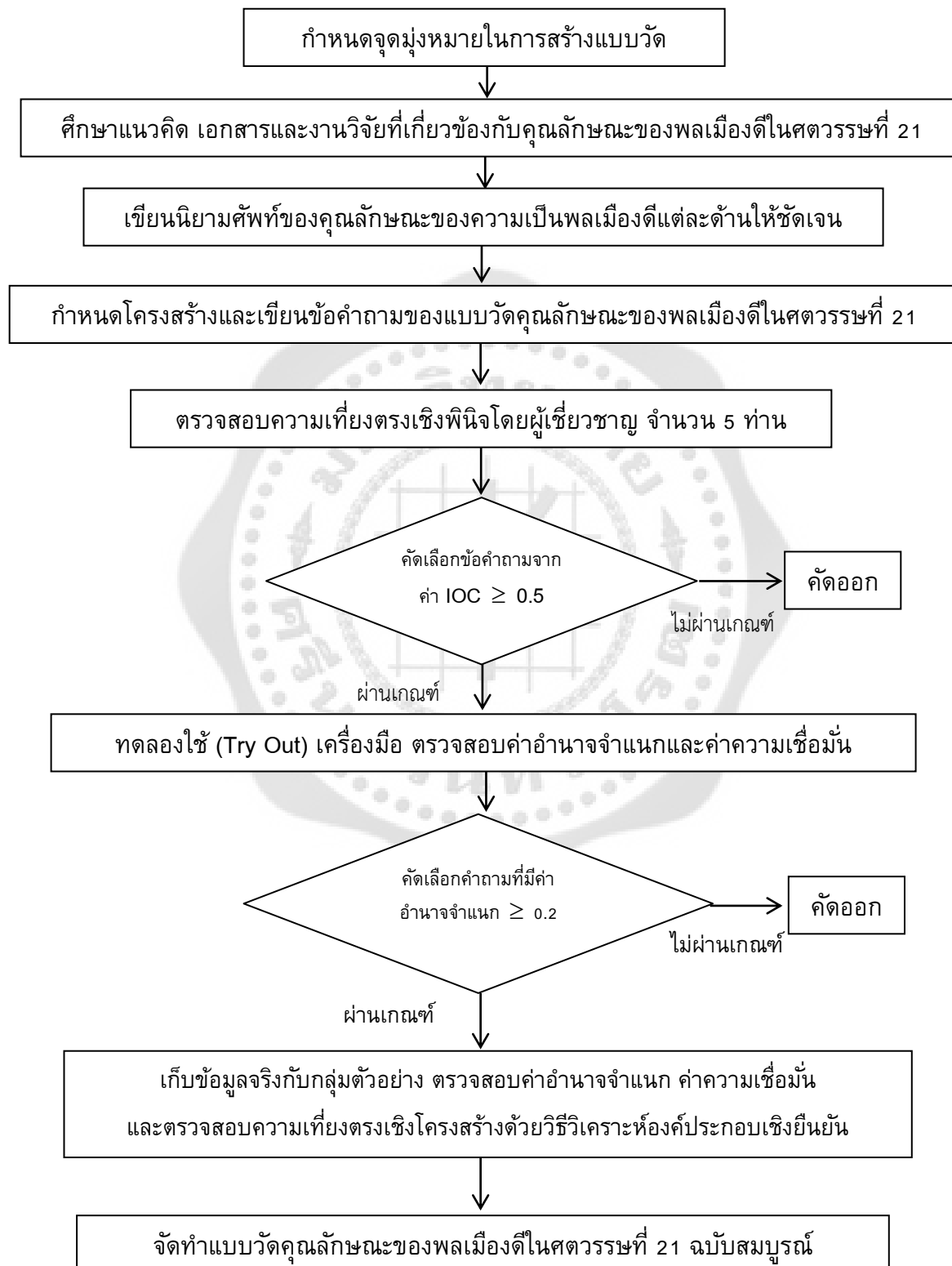
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบวัดคุณลักษณะพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1-5 จำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบวัดชนิดสถานการณ์มีตัวเลือกตอบ 3 ตัวเลือก การให้คะแนนเป็น 3 2 และ 1 คะแนน จำนวน 25 ข้อ

3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 นี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 3 การแสดงขั้นตอนในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

จากภาพประกอบ 3 เป็นการแสดงขั้นตอนในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจากแนวคิดของนักวิชาการ นักวิจัย โดยแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 และศึกษาแนวทางการหาคุณภาพของแบบวัด
2. ศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ในแต่ละคุณลักษณะให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เขียนนิยามศัพท์ที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ของแต่ละด้านให้ชัดเจน
4. จัดทำตารางกำหนดโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือกจำนวน 25 ข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อมีการคัดออกในระหว่างการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 59 ข้อ และชนิดสถานการณ์ จำนวน 29 ข้อ ซึ่งในการสร้างตัวเลือกของแบบวัดผู้วิจัยนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มาประกอบการสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การสร้างตัวเลือกจึงต้องมีความเหมาะสมกับอายุและพัฒนาการแต่ละช่วงของนักเรียน

ตาราง 6 การกำหนดโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะ	พฤติกรรมบ่งชี้	แบบวัด	
		มาตราส่วนประมาณค่า	สถานการณ์
1.ความรับผิดชอบ	1.ช่วยเหลือการทำงานในบ้านตามโอกาสอันสมควร 2.เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา 3.พยายามปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 4.ทำงานที่กลุ่มมอบหมายให้ทำด้วยความตั้งใจ ยืนยันแข็ง 5.ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	12	7

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณลักษณะ	พฤติกรรมบ่งชี้	แบบวัด	
		มาตราส่วน ประมาณค่า	สถานการณื
2.เคารพกฎหมาย	1.การปฏิบัติตามคำสั่งข้อบังคับที่บัญญัติไว้ในสังคม 2.ปฏิบัติตนตามกฎหมาย 3.ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับของโรงเรียน 4.รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน	11	5
3.รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	1.ยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่างๆ 2.ร่วมกันอภิปรายโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน 3.ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการตัดสินใจ 4.เต็มใจที่จะเผยแพร่ความรู้ความคิดแก่ผู้อื่น 5.ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจแก้ปัญหา 6.การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	11	5
4.คุณธรรม จริยธรรม	1.มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม คำสอนของศาสนา 2.ประพฤติตนเป็นคนดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ 3.ไม่ปฏิบัติตนให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น 4. ให้อภัยเพื่อนในกลุ่มหากทำงานผิดพลาด	8	4
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพของ ตนเองและผู้อื่น	1.ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้สิทธิและเสรีภาพที่ตนเองได้รับ 2.ไม่ปฏิบัติตนละเมิดสิทธิและเสรีภาพผู้อื่นของผู้อื่น	8	4
รวม		50	25

5. เขียนข้อคำถามแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 โดยให้ครอบคลุมแต่ละนิยามของแต่ละคุณลักษณะ เสร็จแล้วจึงนำมาวิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ที่ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้าง ทฤษฎีและคัดเลือกข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

ตัวอย่างลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
จำนวน 50 ข้อ โดยครอบคลุมด้านต่างๆ 5 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบ	จำนวน 12 ข้อ
2. เคารพกฎหมาย	จำนวน 11 ข้อ
3. รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	จำนวน 11 ข้อ
4. คุณธรรม จริยธรรม	จำนวน 8 ข้อ
5. เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	จำนวน 8 ข้อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่าเป็นความจริงระดับมากหรือน้อย แล้ว
ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงความคิดเห็นที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนที่มีต่อคำถามนั้น
โดยที่

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียน

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	ด้านความรับผิดชอบ					
	ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงเวลา					
(00)	หากต้องกลับบ้านผิดเวลา ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งให้					
	ผู้ปกครองทราบ					
(0)	ด้านเคารพกฎหมาย					
	ถ้าต้องเดินข้ามถนน ข้าพเจ้าจะเดินข้ามสะพานลอยหรือ					
(00)	ทางม้าลาย					
	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกระเบียบของสถานศึกษา					

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยเป็นดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

1.00 – 1.50	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับต่ำ
1.51 – 2.50	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างต่ำ
2.51 – 3.50	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับปานกลาง
3.51 – 4.50	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างสูง
4.51 – 5.00	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับสูง

ฉบับที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก ครอบคลุมด้านต่างๆ 5 ด้าน รวมทั้งฉบับ จำนวน 25 ข้อ

1. ความรับผิดชอบ	จำนวน 8 ข้อ
2. เคารพกฎหมาย	จำนวน 7 ข้อ
3. รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	จำนวน 7 ข้อ
4. คุณธรรม จริยธรรม	จำนวน 4 ข้อ
5. เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	จำนวน 4 ข้อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าตัวเลือกในข้อใดที่ค่อนข้างตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุดแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกนั้น

ด้านความรับผิดชอบ

ข้อ 0 นักเรียนย้ายมาเรียนในกรุงเทพ ได้มาอาศัยอยู่กับลุงและป้าซึ่งทุกคนต้องออกไปทำงานตอนเช้าทุกวันจึงไม่มีเวลาดูแลบ้าน นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

ก. ช่วยทำงานบ้าน	เพราะลุงและป้าจะได้ชมว่าขยัน	(1 คะแนน)
ข. ช่วยทำงานบ้าน	เพราะเป็นหน้าที่ของผู้อยู่อาศัยที่ดี	(3 คะแนน)
ค. ช่วยทำงานบ้าน	เพราะจะได้แบ่งเบาภาระงานของลุงและป้า	(2 คะแนน)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ 00 ถ้ามีผู้ใหญ่หยิบอาหารที่นักเรียนไม่ชอบมาให้ นักเรียนจะปฏิบัติตนเช่นไร

ก. ยกมือไหว้แล้วรับของมาเพราะกลัวผู้ใหญ่ตำหนิ	(2 คะแนน)
ข. ยกมือไหว้แล้วรับของมาเพราะการแสดงความอ่อนน้อมเป็นสิ่งที่ควรทำ	(3 คะแนน)
ค. ยืมรับของมาแล้วกล่าวขอบคุณ	(1 คะแนน)

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 มีการกำหนดน้ำหนักให้คะแนนของแต่ละตัวเลือก ดังนี้

ให้ 3 คะแนน	สำหรับตัวเลือกที่แสดงถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีในระดับสูง
ให้ 2 คะแนน	สำหรับตัวเลือกที่แสดงถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีในระดับปานกลาง
ให้ 1 คะแนน	สำหรับตัวเลือกที่แสดงถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1.00 – 1.40	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับต่ำ
1.41 – 1.80	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างต่ำ
1.81 – 2.20	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับปานกลาง
2.21 – 2.60	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างสูง
2.61 – 3.00	นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ในระดับสูง

6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานหรือมีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 5 ท่าน พิจารณาคูณลักษณะที่ได้เหมาะสมที่จะเป็นคุณลักษณะของพลเมืองดีหรือไม่ และข้อคำถามแต่ละข้อวัดในคุณลักษณะในด้านนั้นๆหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร และพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความลำเอียงของเนื้อหา (Content Bias) จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 249; อ้างอิงจาก Rowinelli; & Hambleton. 1977) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามและตัวเลือกตามข้อเสนอแนะแล้วมาจัดทำเป็นแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

7. นำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ได้มาจากโรงเรียนอุทัยวิทยาคม แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คน โดยให้นักเรียนทำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 59 ข้อ และชนิดสถานการณ์ จำนวน 29 ข้อ โดยผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บข้อมูลของแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ โดยจะเว้นช่วงเวลาในการเก็บประมาณ 1-2 สัปดาห์ เพื่อป้องกันความอ่อนล้าและความเบื่อหน่ายในการทำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

8. จัดทำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนของแต่ละโรงเรียน
2. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการของแต่ละโรงเรียน
3. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และนัดหมายกำหนดเวลา
4. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 42 จำนวน 8 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 720 คน โดยให้นักเรียนทำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 2 ฉบับ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 ค่าเฉลี่ย(Mean)

5.1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.3 สัมประสิทธิ์ของการแปรผัน (coefficient of variation)

5.1.4 การวัดความเบ้ (Skewness)

5.1.5 การวัดความโด่ง (Kurtosis)

5.2 สถิติที่ใช้ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเชิงพินิจโดยผู้เชี่ยวชาญได้จากดัชนีวัดความสอดคล้องพิจารณาจากค่า IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50

5.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยเกณฑ์การแปลผล ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.00 – 1.00 ยิ่งใกล้ 1.00 ยิ่งมีความเชื่อมั่นสูง (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 218)

5.2.3 ค่าอำนาจจำแนกของของแบบวัดด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด (Item-total Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product – moment Correlation) ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543: 209) กล่าวว่าค่าความเชื่อมั่นควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบวัดที่มีความเชื่อมั่นได้

5.2.4 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์มีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ไม่เกิน 2 ดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปมาตรฐาน (Standardized RMR) มีค่าต่ำกว่า 0.05 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าต่ำกว่า 0.08 (เนงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 45-52; อ้างอิงจาก Joreskog Sorbom. 1989: 23-28; Long. 1983: 61-64; Bollen. 1989: 256-281. 335-338)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการนำเสนอและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
k	แทน	จำนวนข้อคำถามของแบบวัด
b	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน
Sk	แทน	ค่าความเบ้
Ku	แทน	ค่าความโด่ง
R^2	แทน	ค่าความแปรปรวนสหสัมพันธ์
χ^2	แทน	ค่าไค-สแควร์
df	แทน	องศาอิสระ
χ^2/df	แทน	ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์
GFI	แทน	ค่าดัชนีความกลมกลืน
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับค่า
SRMR	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน

RMSEA	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ
RES	แทน	องค์ประกอบคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ
LAW	แทน	องค์ประกอบคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย
MOR	แทน	องค์ประกอบคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม
LIS	แทน	องค์ประกอบคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
RIG	แทน	องค์ประกอบคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
2. ผลการทดลองใช้ (Try Out) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

1. ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน

ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดภาพรวมด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

จากการสังเคราะห์จากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถามวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ฉบับนี้ ทั้งชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพ

เบื้องต้น ด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ เกี่ยวกับความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านพิจารณาข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงพินิจเหมาะสมจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามในแบบวัดทั้ง 2 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 โดยแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 59 ข้อ และแบบวัดชนิดสถานการณ์ มีจำนวนข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 29 ข้อ ได้ผลดังตารางที่แสดงในภาคผนวก ก

2. ผลการทดลองใช้ (Try Out) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดสอบกับนักเรียนโรงเรียนอุทัยวิทยาคม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 รวมทั้งสิ้นจำนวน 150 คน ให้นักเรียนทำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 59 ข้อ และชนิดสถานการณ์ จำนวน 29 ข้อ

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

คุณลักษณะของพลเมืองดี	ก่อนคัดเลือก			หลังคัดเลือก		
	k	r	α	k	r	α
1.ความรับผิดชอบ	17	0.16-0.49	0.91	12	0.30-0.49	0.92
2.เคารพกฎหมาย	14	0.16-0.45	0.91	11	0.25-0.45	0.91
3.คุณธรรม จริยธรรม	12	0.24-0.62	0.91	11	0.28-0.62	0.91
4.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	8	0.24-0.59	0.91	8	0.24-0.59	0.91
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	8	0.27-0.60	0.91	8	0.27-0.60	0.91
รวม	59	0.16-0.62	0.90	50	0.24-0.62	0.91

จากตาราง 7 พบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 59 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 และมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.16-0.62 แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำออกจำนวน 9 ข้อ ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 50 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 รองลงมาคือ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเอง

และผู้อื่น ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากัน คือ 0.91 ส่วนค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง 0.24-0.62 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบจำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30-0.49 ด้านเคารพกฎหมายจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25-0.40 ด้านคุณธรรม จริยธรรมจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.28-0.62 ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จำนวน 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24-0.59 และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นจำนวน 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.60

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

คุณลักษณะของพลเมืองดี	ก่อนคัดเลือก			หลังคัดเลือก		
	k	r	α	k	r	α
1.ความรับผิดชอบ	8	0.22-0.62	0.87	7	0.33-0.62	0.87
2.เคารพกฎหมาย	6	0.25-0.55	0.87	5	0.30-0.55	0.87
3.คุณธรรม จริยธรรม	6	0.28-0.56	0.87	5	0.31-0.56	0.87
4.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	5	0.31-0.56	0.87	4	0.31-0.56	0.87
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	4	0.34-0.58	0.87	4	0.34-0.58	0.87
รวม	29	0.22-0.62	0.87	25	0.30-0.62	0.87

จากตาราง 8 พบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 29 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.22-0.62 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำออกจำนวน 5 ข้อ ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 25 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเชื่อมั่นเท่ากัน คือ 0.87 ส่วนค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.30-0.62 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบจำนวน 7 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33-0.62 ด้านเคารพกฎหมาย จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30-0.56 ด้านคุณธรรม จริยธรรมจำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.56 ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.56 และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นจำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.34-0.58

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับ คือแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณ จำนวน 50 ข้อ และชนิดสถานการณ์ จำนวน 25 ข้อ ทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 180 คน มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

1) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ si_1 , si_2 , si_3 , si_4 , si_5 , si_6 , si_7 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 7 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 15 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (Si_4) และ (Si_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.233 และตัวแปร (Si_5) และ (Si_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.832 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 7 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 643.78$, $df = 21$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.614 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 7 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.554-0.900 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 25.28$, $df = 13$, $p = 0.211$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.961 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.916 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.073 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.017

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.248-1.000 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (Si_1) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.968

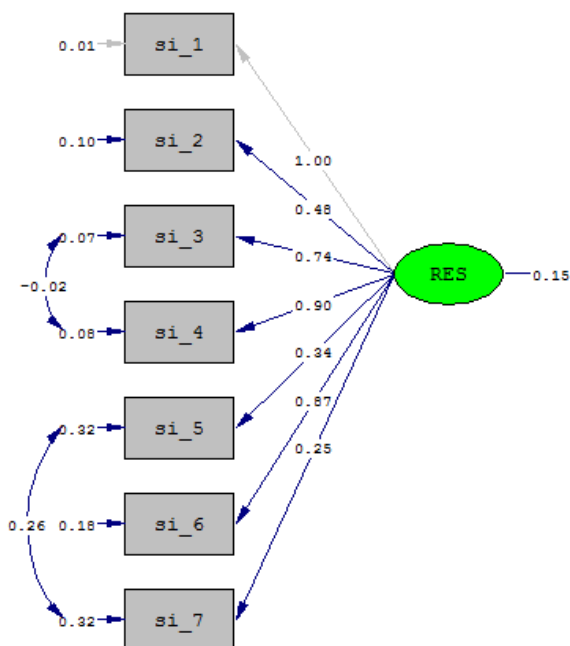
และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับสูง (ร้อยละ 93.7) รองลงมาคือ ตัวแปร (Si_4) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.777 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.4) สำหรับตัวแปร (Si_7) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.166 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 20.8) จากน้ำหนักที่ใกล้เคียงกันแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 7 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 9 ภาพประกอบ 4 และตาราง 10

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	Si_1	Si_2	Si_3	Si_4	Si_5	Si_6	Si_7
Si_1	1.000						
Si_2	0.492**	1.000					
Si_3	0.712**	0.330**	1.000				
Si_4	0.754**	0.354**	0.464**	1.000			
Si_5	0.189*	0.082	0.190*	0.236**	1.000		
Si_6	0.594**	0.284**	0.471**	0.464**	0.341**	1.000	
Si_7	0.134	0.077	0.109	0.233**	0.832**	0.281**	1.000
Mean	2.86	2.88	2.83	2.88	2.72	2.72	2.71
SD	0.397	0.370	0.388	0.444	0.579	0.540	0.574

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 643.78$, df = 21, p = 0.000 , KMO = 0.696 ,

MSA = 0.61 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=25.28, df=13, P-value=0.211, RMSEA=0.073

ภาพประกอบ 4 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
Si_1	1.000	-	-	0.725	0.968	0.937
Si_2	0.477	0.065	7.360	0.033	0.496	0.246
Si_3	0.743	0.055	13.539	0.107	0.736	0.541
Si_4	0.898	0.059	15.225	0.109	0.777	0.604
Si_5	0.335	0.113	2.973	0.009	0.223	0.050
Si_6	0.866	0.087	9.982	0.035	0.616	0.379
Si_7	0.248	0.113	2.197	-0.002	0.166	0.028

$\chi^2 = 25.28$, df=13, p=0.211, GFI=0.961, RMSEA=0.073, RMR=0.017

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

2) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ si_8 , si_9 , si_10 , si_11 , si_12 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 7 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (Si_8) และ (Si_12) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.209 และตัวแปร (Si_9) และ (Si_11) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.533 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 114.055$, $df = 10$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.70 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 5 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.682-0.761 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

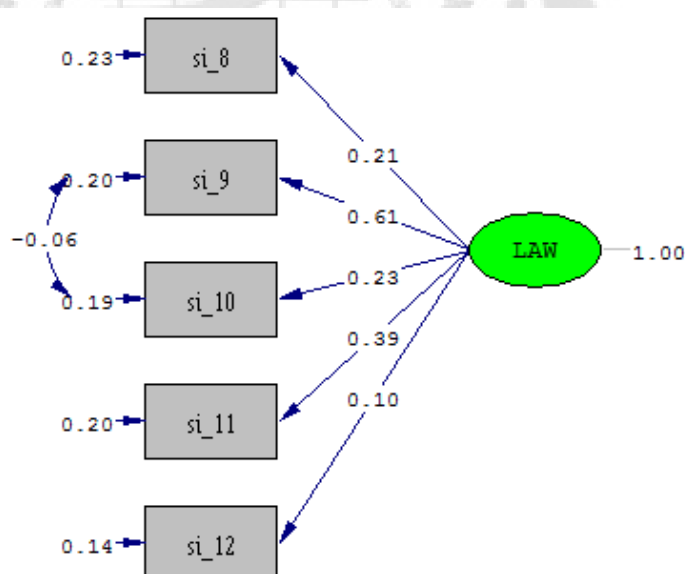
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 3.48$, $df = 4$, $p = 0.481$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.992 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.971 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.095-0.611 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (Si_9) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.809 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 65.5) รองลงมาคือ ตัวแปร (Si_11) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.659 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.4) สำหรับตัวแปร (Si_12) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.245 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 6) จากน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 แปร รายละเอียดดังตาราง 11 ภาพประกอบ 5 และตาราง 12

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ใน
โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ด้านการกฎหมายของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	Si_8	Si_9	Si_10	Si_11	Si_12
Si_8	1.000				
Si_9	0.326**	1.000			
Si_10	0.186*	0.213**	1.000		
Si_11	0.260**	0.533**	0.317**	1.000	
Si_12	0.209**	0.208**	0.740	0.133	1.000
Mean	2.62	2.57	2.74	2.71	2.82
SD	0.520	0.755	0.497	0.593	0.388

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 114.055$, df = 10, p = 0.000, KMO = 0.670 ,
MSA = 0.70 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=3.48, df=4, P-value=0.481, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 5 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านการกฎหมาย
ของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี
ด้านเคารพกฎหมายของแบบวัดชนิดสถานการณ

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
Si_8	0.212	0.043	4.914	0.191	0.408	0.167
Si_9	0.611	0.077	7.958	0.780	0.809	0.655
Si_10	0.231	0.052	4.478	0.488	0.465	0.216
Si_11	0.391	0.054	7.211	0.397	0.659	0.434
Si_12	0.095	0.032	2.943	0.136	0.245	0.060

$$\chi^2 = 3.48, df=4, p=0.481, GFI=0.922, RMSEA=0.000, RMR=0.006$$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

3) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ si_13 , si_14 , si_15 , si_16 , si_17 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 7 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (Si_13) และ (Si_17) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.206 และตัวแปร (Si_14) และ (Si_15) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.379 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 95.510, df = 10, p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.66 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าเท่ากับ 0.635-0.715 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 0.61, df = 3, p = 0.894$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.993 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนใน

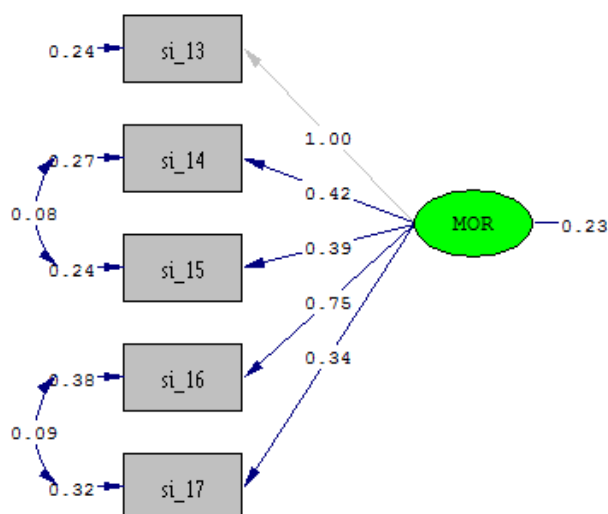
การประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.004

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 1.000-0.343 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (Si_13) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.697 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 48.6) รองลงมาคือ ตัวแปร (Si_16) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.503 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 25.3) สำหรับตัวแปร (Si_17) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.277 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 77.7) จากน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 แปร รายละเอียดดังตาราง 13 ภาพประกอบ 6 และตาราง 14

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	Si_13	Si_14	Si_15	Si_16	Si_17
Si_13	1.000				
Si_14	0.247**	1.000			
Si_15	0.251**	0.379**	1.000		
Si_16	0.347**	0.199**	0.174*	1.000	
Si_17	0.206**	0.065	0.077	0.343**	1.000
Mean	2.62	2.65	2.58	2.56	2.71
SD	0.687	0.554	0.527	0.711	0.593

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 114.055$, df = 10, p = 0.000, KMO = 0.670 , MSA = 0.70 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=0.61, df=3, P-value=0.894, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 6 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม
ของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
Si_13	1.000	-	-	0.374	0.697	0.486
Si_14	0.417	0.155	2.686	0.109	0.360	0.130
Si_15	0.390	0.146	2.660	0.110	0.354	0.125
Si_16	0.746	0.258	2.898	0.167	0.503	0.253
Si_17	0.343	0.158	2.166	0.051	0.277	0.777

$\chi^2 = 0.61$, df=3, p=0.894, GFI=0.999, RMSEA=0.000, RMR=0.004

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

4) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ si_18 , si_19 , si_20 , si_21 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 3 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (Si_18) และ (Si_19) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.333 และตัวแปร (Si_19) และ (Si_21) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.713 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 4 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 169.181$, $df = 6$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.70 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 4 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.574-0.857 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

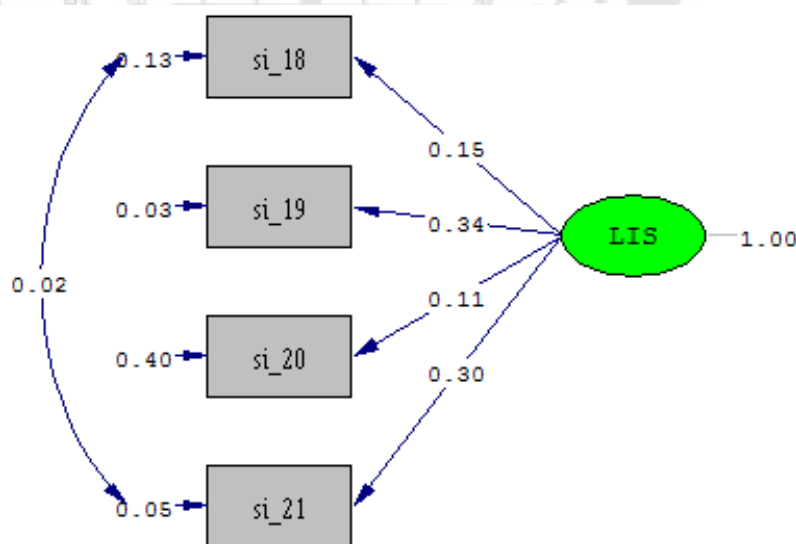
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 0.43$, $df = 1$, $p = 0.511$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.988 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.003

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.111-0.343 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (Si_19) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.884 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 78.20) รองลงมาคือ ตัวแปร (Si_21) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.806 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 65) สำหรับตัวแปร (Si_20) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.173 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 3) จากน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 15 ภาพประกอบ 7 และตาราง 16

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ใน
โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ของแบบวัดชนิด
สถานการณ์

ตัวแปร	Si_18	Si_19	Si_20	Si_21
Si_18	1.000			
Si_19	0.333**	1.000		
Si_20	0.108	0.153*	1.000	
Si_21	0.443**	0.713**	0.138	1.000
Mean	2.83	2.83	2.63	2.85
SD	0.388	0.388	0.643	0.373

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 169.181$, df = 6, p = 0.000, KMO = 0.614 ,
MSA = 0.70 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=0.43, df=1, P-value=0.511, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 7 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
ของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
Si_18	0.147	0.042	3.498	0.030	0.379	0.143
Si_19	0.343	0.070	4.908	1.615	0.884	0.782
Si_20	0.111	0.052	2.127	0.043	0.173	0.030
Si_21	0.301	0.062	4.824	0.939	0.806	0.650

$\chi^2 = 0.43$, $df=1$, $p=0.511$, $GFI=0.999$, $RMSEA=0.000$, $RMR=0.003$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

5) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ si_22 , si_23 , si_24 , si_25 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 3 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (Si_23) และ (Si_25) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.197 และตัวแปร (Si_22) และ (Si_24) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.819 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 4 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 216.693$, $df = 6$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.61 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าเท่ากับ 0.520-0.737 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 0.55$, $df = 2$, $p = 0.785$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.988 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ย

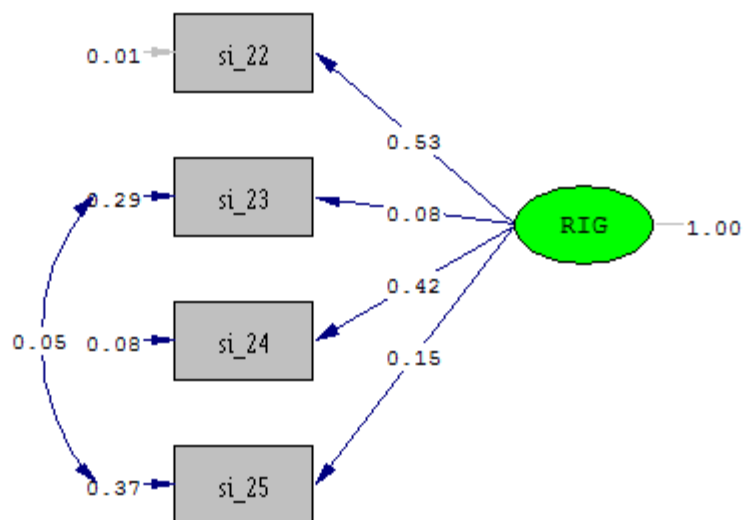
กำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.003

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.081-0.532 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (Si_22) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.983 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับสูง (ร้อยละ 96.6) รองลงมาคือ ตัวแปร (Si_24) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.833 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 69.4) สำหรับตัวแปร (Si_23) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.148 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 2) จากน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 17 ภาพประกอบ 8 และตาราง 18

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	Si_22	Si_23	Si_24	Si_25
Si_22	1.000			
Si_23	0.148*	1.000		
Si_24	0.819**	0.97	1.000	
Si_25	0.244**	0.197**	0.189*	1.000
Mean	2.62	2.64	2.62	2.67
SD	0.541	0.545	0.509	0.624

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 216.693$, df = 6, p = 0.000, KMO = 0.539 , MSA = 0.61 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=0.55, df=2, P-value=0.758, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 8 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของ
ตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
Si_22	0.532	0.029	18.274	1.682	0.983	0.966
Si_23	0.081	0.041	1.960	0.006	0.148	0.022
Si_24	0.424	0.031	13.676	0.169	0.833	0.694
Si_25	0.154	0.047	0.157	0.012	0.247	0.061

$\chi^2 = 0.55$, df=2, p=0.785, GFI=0.998, RMSEA=0.000, RMR=0.002

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

1.2 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

1) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ ra_1 , ra_2 , ra_3 , ra_4 , ra_5 , ra_6 , ra_7 , ra_8 , ra_9 , ra_10 , ra_11, ra_12 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 12 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 30 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (ra_8) และ (ra_9) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.260 และตัวแปร (Si_2) และ (Si_6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.995 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 12 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 1693.733$, df = 66, p = 0.000) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.67 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 12 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.553-0.838 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบได้

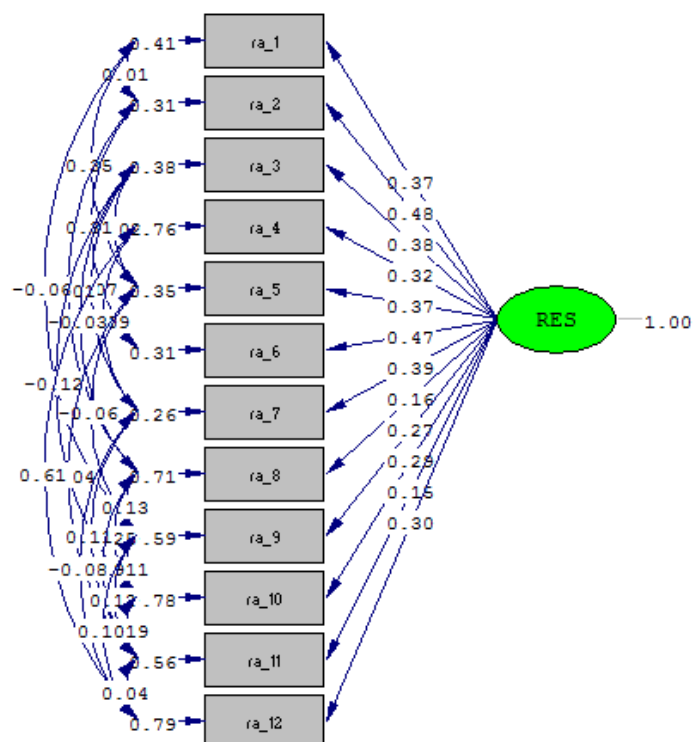
ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 44.48$, df = 31 , p = 0.055) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.960 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.900 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.049 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.046

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.147-0.484 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (ra_2) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.484658 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับปานกลาง(ร้อยละ 43.3) รองลงมาคือ ตัวแปร (ra_6) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.647 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 41.8) สำหรับตัวแปร (ra_8) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.189 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ (RES) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 3.6) จากน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี (RES) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 12 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 19 ภาพประกอบ 9 และตาราง 20

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ใน
โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดมาตราส่วน
ประมาณค่า

ตัวแปร	ra_1	ra_2	ra_3	ra_4	ra_5	ra_6	ra_7	ra_8	ra_9	ra_10	ra_11	ra_12
ra_1	1.000											
ra_2	0.398**	1.000										
ra_3	0.269**	0.301**	1.000									
ra_4	0.171*	0.192**	0.176*	1.000								
ra_5	0.947**	0.422**	0.231**	0.140	1.000							
ra_6	0.388**	0.995**	0.292**	0.179*	0.422**	1.000						
ra_7	0.279**	0.417**	0.190*	0.111	0.312**	0.417**	1.000					
ra_8	0.790	0.210	0.900	0.238**	0.061	0.23	0.120	1.000				
ra_9	0.800	0.142	0.267**	0.190*	0.059	0.130	0.162*	0.260**	1.000			
ra_10	0.760	0.212**	0.17	0.181*	0.77	0.207**	0.191*	0.367**	0.237**	1.000		
ra_11	0.260	0.19	0.178*	0.329**	-0.041	0.017	0.285**	0.362**	0.270**	0.330**	1.000	
ra_12	0.201**	0.140	0.174*	0.813**	0.174*	0.127	0.100	0.241**	0.295**	0.139	0.331**	1.000
Mean	4.30	4.29	4.08	3.86	4.32	4.29	4.29	3.80	4.38	3.79	4.16	3.78
SD	0.732	0.736	0.724	0.928	0.706	0.730	0.632	0.855	0.820	0.920	0.768	0.949

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 1693.733$, df = 66 , p = 0.000, KMO = 0.619 ,
MSA = 0.67 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=44.48, df=31, P-value=0.5536, RMSEA=0.049

ภาพประกอบ 9 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านความรับผิดชอบ
ของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านความรับผิดชอบของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_1	0.366	0.060	6.092	-0.214	0.498	0.248
ra_2	0.484	0.059	8.214	1.073	0.658	0.433
ra_3	0.381	0.066	5.745	0.406	0.526	0.277
ra_4	0.319	0.082	3.899	0.155	0.344	0.118
ra_5	0.373	0.057	6.506	0.513	0.531	0.282
ra_6	0.472	0.059	8.046	-0.716	0.647	0.418
ra_7	0.393	0.056	6.965	0.557	0.614	0.377
ra_8	0.162	0.077	2.104	0.030	0.189	0.036
ra_9	0.273	0.071	3.539	0.120	0.334	0.111
ra_10	0.289	0.082	2.105	0.146	0.312	0.097

ตาราง 20 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_11	0.147	0.070	2.105	-0.102	0.194	0.037
ra_12	0.296	0.083	3.561	0.009	0.316	0.100

$$\chi^2 = 44.48, df=31, p=0.063, GFI=0.960, RMSEA=0.049, RMR=0.046$$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

2) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัว คือ ra_13 , ra_14 , ra_15 , ra_16 , ra_17 , ra_18 , ra_19 , ra_20 , ra_21 , ra_22 , ra_23 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัว พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 28 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (ra_15) และ (ra_16) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.192 และตัวแปร (ra_13) และ (ra_19) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.861จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 11 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 668.342, df = 55, p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.68 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 11 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.576-0.784 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

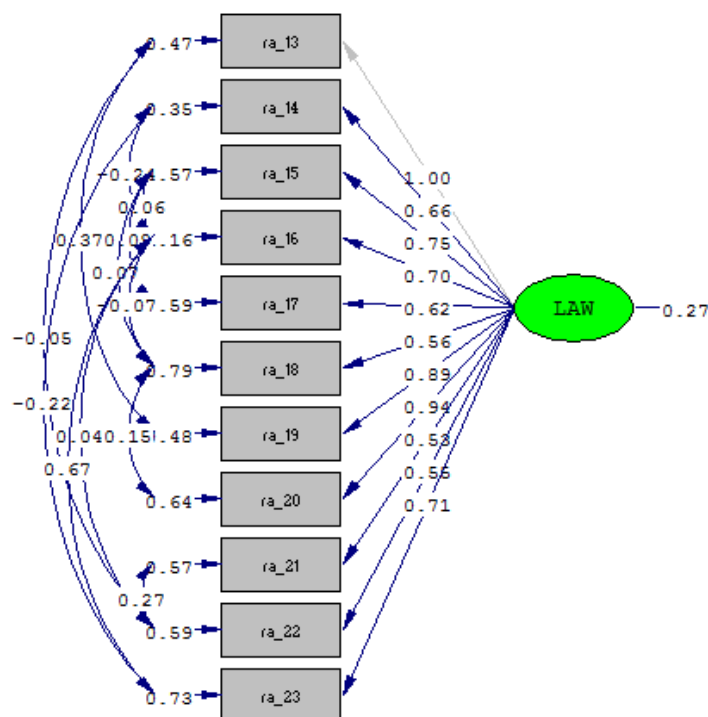
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 41.01, df = 32, p = 0.1319$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.960 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.918 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.1319 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.033

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.531-1.000 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (ra_13) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.606 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 36.7) รองลงมาคือ ตัวแปร (ra_19) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.557 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 31) สำหรับตัวแปร (ra_18) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.312 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 9.7) จากน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย (LAW) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 21 ภาพประกอบ 10 และตาราง 22

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพกฎหมายของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	ra_13	ra_14	ra_15	ra_16	ra_17	ra_18	ra_19	ra_20	ra_21	ra_22	ra_23
ra_13	1.000										
ra_14	0.328**	1.000									
ra_15	0.292**	0.206**	1.000								
ra_16	0.197**	-0.154*	0.192**	1.000							
ra_17	0.256**	0.145	0.295**	0.133	1.000						
ra_18	0.255**	0.160*	0.247**	-0.011	0.54	1.000					
ra_19	0.861**	0.271**	0.332**	0.190*	0.302**	0.250**	1.000				
ra_20	0.227**	0.266**	0.343**	0.132	0.153*	0.354**	0.276**	1.000			
ra_21	0.159*	0.215**	0.090	0.164*	0.206**	0.20	0.064	0.212**	1.000		
ra_22	0.113	0.180*	0.090	0.211*	0.280**	0.075	0.128	0.142	0.522**	1.000	
ra_23	0.233**	-0.142	0.156*	0.767**	0.154*	0.078	0.206**	0.221**	0.148*	0.189*	1.000
Mean	3.84	3.88	3.83	3.57	4.58	4.24	3.79	3.79	4.23	4.04	3.77
SD	0.860	0.682	0.849	1.139	0.832	0.943	0.830	0.938	0.806	0.814	0.928

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 668.342$, df = 55 , p = 0.000, KMO = 0.645 , MSA = 0.68 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=41.01, df=32, P-value=0.1319, RMSEA=0.040

ภาพประกอบ 10 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย
ของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านเคารพกฎหมายของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_13	1.000	-	-	0.152	0.606	0.367
ra_14	0.661	0.145	4.548	0.240	0.504	0.254
ra_15	0.748	0.167	4.491	0.085	0.458	0.210
ra_16	0.699	0.225	3.104	0.013	0.320	0.103
ra_17	0.615	0.157	3.907	0.067	0.385	0.148
ra_18	0.562	0.176	3.201	0.028	0.312	0.097
ra_19	0.888	0.076	11.745	0.025	0.557	0.310
ra_20	0.944	0.190	4.972	0.107	0.524	0.274

ตาราง 22 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_21	0.531	0.149	3.557	0.041	0.343	0.118
ra_22	0.546	0.157	3.489	0.064	0.348	0.121
ra_23	0.709	0.188	3.778	0.135	0.398	0.158

$\chi^2 = 41.10$, $df=32$, $p=0.131$, $GFI=0.960$, $RMSEA=0.040$, $RMR=0.033$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

3) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัว คือ ra_24 , ra_25 , ra_26 , ra_27 , ra_28 , ra_29 , ra_30 , ra_31 , ra_32 , ra_33 , ra_34 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัว พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 36 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (ra_24) และ (ra_30) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.215 และตัวแปร (ra_26) และ (ra_30) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.879 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 11 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 671.365$, $df = 55$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.77 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 11 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.634-0.888 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

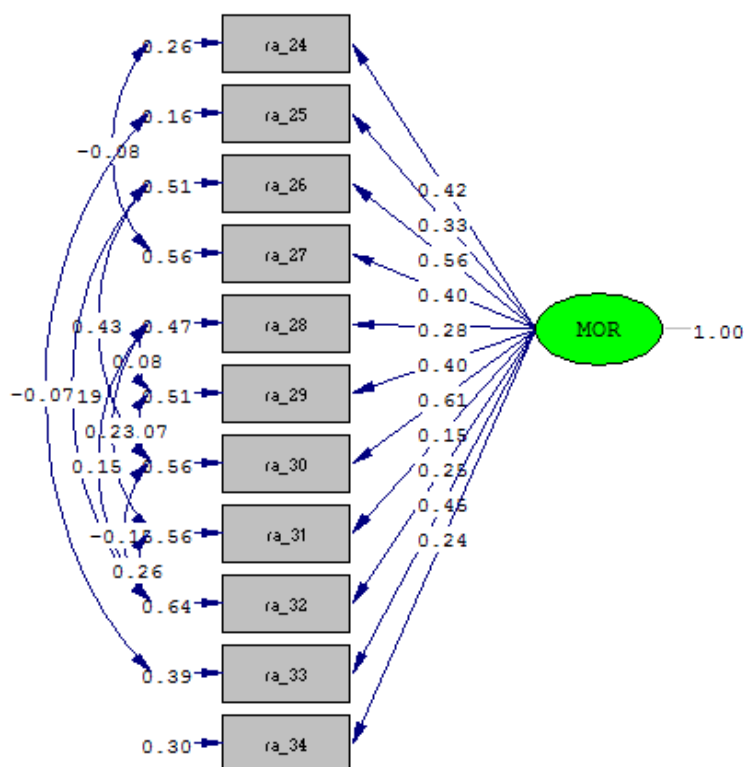
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 48.12$, $df = 34$, $p = 0.054$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.953 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.910 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.048 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.037

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.152-0.608 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (ra_24) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.636 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 40.4) รองลงมาคือ ตัวแปร (ra_30) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.630 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 39.7) สำหรับตัวแปร (ra_31) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.199 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 4) จากน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม (MOR) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 23 ภาพประกอบ 11 และตาราง 24

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	ra_24	ra_25	ra_26	ra_27	ra_28	ra_29	ra_30	ra_31	ra_32	ra_33	ra_34
ra_24	1.000										
ra_25	0.442**	1.000									
ra_26	0.375**	0.429**	1.000								
ra_27	0.159*	0.226**	0.382**	1.000							
ra_28	0.291**	0.231**	0.79	0.154*	1.000						
ra_29	0.280**	0.350**	0.226**	0.244**	0.369**	1.000					
ra_30	0.387**	0.424**	0.879**	0.365**	0.088	0.152*	1.000				
ra_31	0.77	0.007	0.096	0.074	0.493**	0.225**	0.056	1.000			
ra_32	0.167*	0.111	-0.079	0.081	0.424**	0.279**	-0.048	0.474**	1.000		
ra_33	0.352**	0.179*	0.379**	0.263**	0.273**	0.250**	0.377**	0.289**	0.238**	1.000	
ra_34	0.263**	0.161*	0.187*	0.245**	0.156*	0.269**	0.215**	0.217**	0.217**	0.258**	1.000
Mean	4.29	4.57	3.99	3.79	4.27	4.03	3.91	4.46	4.06	4.28	4.58
SD	0.664	0.518	0.909	0.846	0.746	0.818	0.970	0.765	0.847	0.772	0.597

หมายเหตุ: $n = 180$, Bartlett's test: $\chi^2 = 671.365$, $df = 55$, $p = 0.000$, $KMO = 0.744$, $MSA = 0.77$, ** หมายถึง $P < 0.1$; * หมายถึง $P < 0.5$

Chi-Square=48.12, df=34, P-value=0.0549, RMSEA=0.048

ภาพประกอบ 11 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม
ของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_24	0.422	0.050	8.488	0.340	0.636	0.404
ra_25	0.325	0.040	8.207	0.495	0.628	0.394
ra_26	0.565	0.068	8.260	0.108	0.621	0.386
ra_27	0.397	0.067	5.882	0.175	0.469	0.220
ra_28	0.248	0.059	4.668	0.053	0.376	0.141
ra_29	0.402	0.063	6.328	0.159	0.491	0.241
ra_30	0.608	0.073	8.360	0.174	0.630	0.397
ra_31	0.152	0.063	2.418	-0.043	0.199	0.040

ตาราง 24 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_32	0.255	0.069	3.675	0.150	0.304	0.092
ra_33	0.450	0.060	7.471	0.298	0.582	0.339
ra_34	0.241	0.047	5.116	0.145	0.404	0.163

$\chi^2 = 48.12$, $df=34$, $p=0.054$, $GFI=0.953$, $RMSEA=0.048$, $RMR=0.037$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

4) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัว คือ ra_35 , ra_36 , ra_37 , ra_38 , ra_39 , ra_40 , ra_41 , ra_42 , ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 19 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (ra_36) และ (ra_40) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.192 และตัวแปร (ra_37) และ (ra_39) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.608 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 8 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 332.244$, $df = 28$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.77 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 8 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.671-0.756 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษาไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

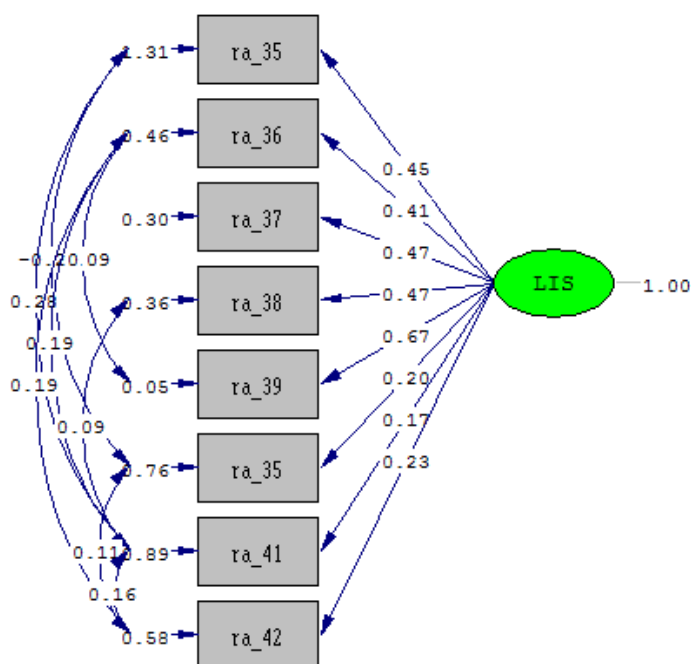
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 16.03$, $df = 12$, $p = 0.189$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.978 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.934 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.043 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.045

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.175-0.669 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (ra_39) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.947 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับสูง (ร้อยละ 89.8) รองลงมาคือ ตัวแปร (ra_37) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.652 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 42.6) สำหรับตัวแปร (ra_41) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.182 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 3) จากน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 25 ภาพประกอบ 12 และตาราง 26

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	ra_35	ra_36	ra_37	ra_38	ra_39	ra_40	ra_41	ra_42
ra_35	1.000							
ra_36	0.087	1.000						
ra_37	0.269**	0.363**	1.000					
ra_38	0.165*	0.319**	0.409**	1.000				
ra_39	0.380**	0.336**	0.608**	0.585**	1.000			
ra_40	-0.036	0.192**	0.104	0.212**	0.207**	1.000		
ra_41	0.239**	0.325**	0.095	0.214**	0.183*	0.266**	1.000	
ra_42	0.110	0.459**	0.180*	0.167*	0.279**	0.257**	0.298**	1.000
Mean	3.79	4.16	4.22	4.02	4.12	4.03	3.73	4.22
SD	1.219	0.790	0.719	0.766	0.706	0.893	0.950	0.800

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 332.244$, df = 28 , p = 0.000, KMO = 0.714 , MSA = 0.71 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=16.03, df=12, P-value=0.189, RMSEA=0.043

ภาพประกอบ 12 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
ของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_35	0.451	0.092	4.881	0.034	0.366	0.134
ra_36	0.413	0.068	6.090	0.322	0.522	0.272
ra_37	0.469	0.052	9.089	0.070	0.652	0.426
ra_38	0.474	0.055	8.550	0.073	0.618	0.382
ra_39	0.669	0.049	13.707	1.141	0.947	0.898
ra_40	0.203	0.068	2.982	0.031	0.227	0.051
ra_41	0.175	0.075	2.340	-0.065	0.182	0.033
ra_42	0.234	0.061	3.830	-0.076	0.295	0.087

$\chi^2 = 16.03$, $df=12$, $p=0.1899$, $GFI=0.978$, $RMSEA=0.043$, $RMR=0.045$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

5) ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

ตัวแปรคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 8 ตัว คือ ra_43 , ra_44 , ra_45 , ra_46 , ra_47 , ra_48 , ra_49 , ra_50 , ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 15 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร (ra_48) และ (ra_50) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.197 และตัวแปร (ra_46) และ (ra_50) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.855 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 8 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 379.220$, $df = 28$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.67 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 8 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.552-0.856 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

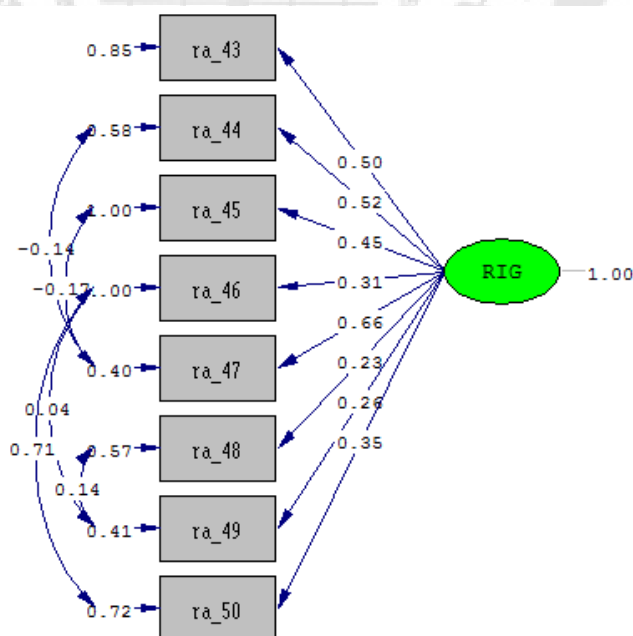
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 21.11$, $df = 15$, $p = 0.133$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.971 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.931 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.048 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.050

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.233-0.661 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปร (ra_47) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.723 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 52.2) รองลงมาคือ ตัวแปร (ra_44) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.563 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 31.7) สำหรับตัวแปร (ra_48) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.295 และมีความแปรผันร่วมกับคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ในระดับต่ำ (ร้อยละ 8.7) จากน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 11 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 27 ภาพประกอบ 13 และตาราง 28

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ใน
โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดี ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัด
ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	ra_43	ra_44	ra_45	ra_46	ra_47	ra_48	ra_49	ra_50
ra_43	1.000							
ra_44	0.228**	1.000						
ra_45	0.146*	0.227**	1.000					
ra_46	0.20	0.304**	0.068	1.000				
ra_47	0.406**	0.244**	0.126	0.165*	1.000			
ra_48	0.105	0.139	0.102	0.150*	0.230**	1.000		
ra_49	0.167*	0.181*	0.223**	0.259**	0.254**	0.367**	1.000	
ra_50	0.930	0.33**	0.151*	0.855**	0.207**	0.197**	0.248**	1.000
Mean	3.89	4.03	3.37	3.63	3.83	4.18	4.25	3.68
SD	1.049	0.924	1.094	1.052	0.914	0.787	0.692	0.918

หมายเหตุ: n = 180 , Bartlett's test: $\chi^2 = 379.220$, df = 28 , p = 0.000, KMO = 0.634 ,
MSA = 0.67 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=21.11, df=15, P-value=0.1334, RMSEA=0.048

ภาพประกอบ 13 โมเดลการวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพ
ของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดี
ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นของแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
ra_43	0.499	0.091	5.502	0.129	0.476	0.226
ra_44	0.520	0.095	5.478	0.329	0.563	0.317
ra_45	0.446	0.108	4.138	0.193	0.407	0.166
ra_46	0.311	0.089	3.491	-0.045	0.297	0.088
ra_47	0.661	0.102	6.471	0.561	0.723	0.522
ra_48	0.233	0.067	3.458	0.059	0.295	0.087
ra_49	0.265	0.059	4.471	0.127	0.383	0.146
ra_50	0.351	0.078	4.481	0.152	0.382	0.146

$\chi^2 = 21.11$, $df=15$, $p=0.133$, $GFI=0.971$, $RMSEA=0.048$, $RMR=0.050$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

2.ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดภาพรวม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีใน
ศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความ
เชื่อมั่น

1) การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีใน ศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับ
ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 (จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี) จำนวน 8
โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 540 คน มาวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงดังตาราง 29 และตาราง 30

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมของแบบวัดคุณลักษณะของ
พลเมืองดี ชนิตสถานการณ

คุณลักษณะ ของพลเมืองดี	k	$\bar{X}$	SD	SK	KU	CV	แปล ความหมาย
1.ความรับผิดชอบ	7	2.80	0.49	-2.53	5.70	0.18	สูง
2.เคารพกฎหมาย	5	2.70	0.56	-1.64	1.63	0.21	สูง
3.คุณธรรม จริยธรรม	5	2.64	0.60	-1.37	0.86	0.23	สูง
4.รับฟังความคิดเห็น ผู้อื่น	4	2.79	0.48	-2.34	4.75	0.17	สูง
5.เคารพสิทธิเสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	4	2.59	0.61	-5.03	0.60	0.24	ค่อนข้างสูง
รวม	25	2.70	0.68	-3.90	2.70	0.25	สูง

จากตารางการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นพบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษ
ที่ 21 ชนิตสถานการณ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 2.70 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.68 ค่าความเบ้มีค่า -3.90 ค่าความโด่งมีค่า 2.70 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย 0.25
เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ 2.80
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง
และผู้อื่น มีค่าเท่ากับ 2.59 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 เมื่อพิจารณาการกระจายพบว่า
แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21ด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและ
ผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันมากที่สุด และด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นมีค่าสัมประสิทธิ์การ
แปรผันน้อยที่สุด

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมของแบบวัดคุณลักษณะของ
พลเมืองดี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

คุณลักษณะ ของพลเมืองดี	k	$\bar{X}$	SD	SK	KU	CV	แปล ความหมาย
1.ความรับผิดชอบ	12	4.16	0.79	-0.61	-0.13	0.19	ค่อนข้างสูง
2.เคารพกฎหมาย	11	4.01	0.83	-0.70	0.78	0.20	ค่อนข้างสูง
3.คุณธรรม จริยธรรม	11	4.22	0.74	-0.75	0.20	0.17	ค่อนข้างสูง
4.รับฟังความคิดเห็น ผู้อื่น	8	4.07	0.83	-0.52	-0.30	0.20	ค่อนข้างสูง
5.เคารพสิทธิเสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	8	3.87	0.90	-0.40	-0.17	0.23	ค่อนข้างสูง
รวม	50	4.06	0.81	-0.60	0.07	0.20	ค่อนข้างสูง

จากตารางการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นพบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษ
ที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.06 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้าง
สูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.81 ค่าความเบ้มีค่า -0.60 ค่าความโด่งมีค่า 0.07 และ
ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย 0.20 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน
คุณธรรม จริยธรรม มีค่าเท่ากับ 4.22 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ
ที่สุด คือ ด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีค่าเท่ากับ 3.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณาการกระจายพบว่า แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
ด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันมากที่สุด และด้าน
คุณธรรม จริยธรรมมีค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันน้อยที่สุด

2) การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับ มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น แสดงดังตาราง 31

ตาราง 31 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่าและชนิดสถานการณ์

คุณลักษณะของ พลเมืองดี	มาตราส่วนประมาณค่า			สถานการณ์		
	k	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ค่าความ เชื่อมั่น (α)	k	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ค่าความ เชื่อมั่น (α)
1.ความรับผิดชอบ	12	0.31-0.65	0.93	7	0.44-0.72	0.84
2.เคารพกฎหมาย	11	0.33-0.67	0.94	5	0.49-0.72	0.92
3.คุณธรรม จริยธรรม	11	0.34-0.68	0.94	5	0.36-0.65	0.92
4.รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	8	0.33-0.64	0.94	4	0.46-0.68	0.92
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	8	0.40-0.56	0.94	4	0.35-0.71	0.92
รวม	50	0.31-0.68	0.94	25	0.35-0.72	0.92

จากตารางพบว่า ค่าอำนาจจำแนกแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31-0.68 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.72 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 จากการวิเคราะห์พบว่าแบบวัด ทั้ง 2 ชนิด มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นที่สอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นสูงสุด เท่ากับ 0.94 ส่วนแบบวัดสถานการณ์ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นสูงสุด เท่ากับ 0.92

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษ ที่ 21 ด้วยวิธีวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้งแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่าและแบบวัดสถานการณ์ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

ตัวแปรแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ ความรับผิดชอบ (RES) เคารพกฎหมาย (LAW) คุณธรรม จริยธรรม (MOR) รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 10 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร ความรับผิดชอบ (RES) และคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.355 และตัวแปร ความรับผิดชอบ (RES) และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ 0.938 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 2186.114$, $df = 10$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณา รายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.71 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 5 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.609-0.937 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 1.87$, $df = 1$, $p = 0.171$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.040 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.053

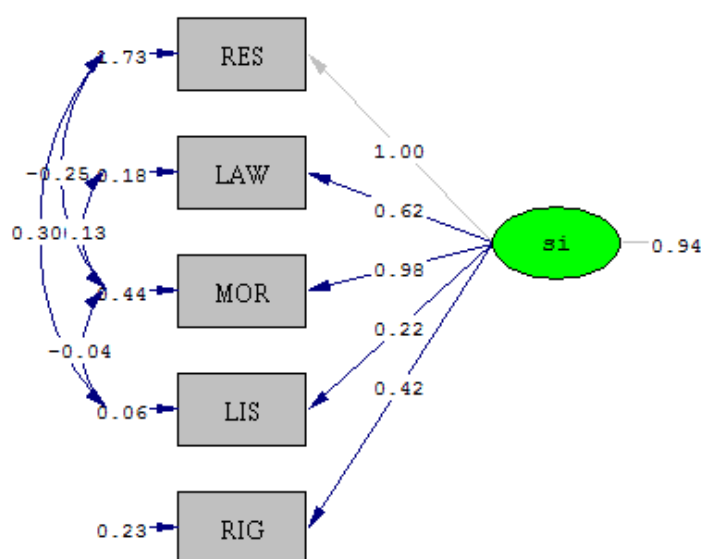
ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.22-1.00 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.82 และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68) รองลงมาคือ ตัวแปรเคารพกฎหมาย (LAW) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.82

และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 67) สำหรับตัวแปร ความรับผิดชอบ (RIG) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูป น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.22 และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ ในระดับค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 43) จากค่าน้ำหนักดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวัดแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 32 ภาพที่ 14 และตารางที่ 33

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	RES	LAW	MOR	LIS	RIG
RES	1.000				
LAW	0.480**	1.000			
MOR	0.355**	0.825**	1.000		
LIS	0.938**	0.536**	0.439**	1.000	
RIG	0.405**	0.537**	0.533**	0.432**	1.000
Mean	12.40	4.01	7.04	2.62	2.95
SD	1.63	0.73	1.16	0.33	0.63

หมายเหตุ: n = 540 , Bartlett's test: $\chi^2 = 2186.114$, df = 10, p = 0.000, KMO = 0.685 , MSA = 0.71 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=1.87, df=1, P-value=0.171, RMSEA=0.040

ภาพประกอบ 14 โมเดลการวัดแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
ชนิดสถานการณ์

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีใน
ศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
RES	1.000	-	-	0.04	0.59	0.35
LAW	0.62	0.06	10.48	0.32	0.82	0.67
MOR	0.98	0.10	9.55	0.34	0.82	0.68
LIS	0.22	0.01	34.03	0.58	0.66	0.43
RIG	0.42	0.04	10.78	0.30	0.65	0.43

$\chi^2 = 1.87$, df=1, p=0.171, GFI=0.999, RMSEA=0.040, RMR=0.053

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

2) การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปรแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ ความรับผิดชอบ (RES) เคารพกฎหมาย (LAW) คุณธรรม จริยธรรม (MOR) รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (LIS) เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัว พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 10 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร ความรับผิดชอบ (RES) และเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น (RIG) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.529 และตัวแปร เคารพกฎหมาย (LAW) และคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.832 จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 5 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's test: $\chi^2 = 1611.204$, $df = 10$, $p = 0.000$) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (MSA) เท่ากับ 0.88 และค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าเท่ากับ 0.839-0.909 ซึ่งมากกว่า 0.5 ทุกค่า แสดงว่าสามารถนำตัวแปรทุกตัวที่ศึกษาไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 1.35$, $df = 3$, $p = 0.716$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.995 ค่าดัชนีรากของของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.019

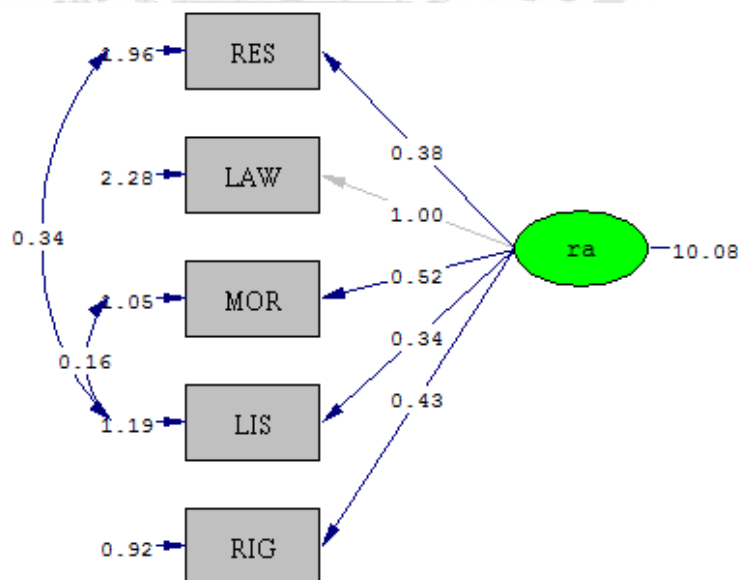
ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 1.00-0.34 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรเคารพกฎหมาย (LAW) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.903 และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ในระดับสูง (ร้อยละ 81.5) รองลงมาคือ ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม (MOR) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 0.849 และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 72.1) สำหรับตัวแปร ความรับผิดชอบ (RES) มีน้ำหนักความสำคัญวัดในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากับ 0.658 และมีความแปรผันร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ในระดับก่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 43.3) จากน้ำหนักที่ใกล้เคียงกันแสดงให้เห็นว่าการวัดแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ควรต้องวัดจากตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 34 ภาพที่ 15 และตาราง 35

ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	RES	LAW	MOR	LIS	RIG
RES	1.000				
LAW	0.603**	1.000			
MOR	0.553**	0.766**	1.000		
LIS	0.581**	0.636**	0.652**	1.000	
RIG	0.529**	0.739**	0.701**	0.587**	1.000
Mean	15.31	29.15	16.01	11.92	11.73
SD	1.85	3.51	1.93	1.54	1.68

หมายเหตุ: n = 540 , Bartlett's test: $\chi^2 = 1611.204$, df = 10, p = 0.000, KMO = 0.874 , MSA = 0.88 , ** หมายถึง P < 0.1 ; * หมายถึง P < 0.5

Chi-Square=1.35, df=3, P-value=0.716, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 15 โมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีใน
ศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	สปส	SE	t	FS	SC	
RES	0.385	0.022	17.325	0.149	0.658	0.433
LAW	1.000	-	-	0.395	0.903	0.815
MOR	0.520	0.020	25.642	0.422	0.849	0.721
LIS	0.344	0.018	18.756	0.162	0.707	0.500
RIG	0.433	0.018	24.483	0.425	0.820	0.673

$$\chi^2 = 1.35, df=3, p=0.716, GFI=0.999, RMSEA=0.000, RMR=0.019$$

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression , ค่า SC หมายถึง completely
standardized solution, ค่า C.R. หมายถึง construct reliability

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดในด้านค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ในเขตจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 4 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 180 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน(Two-Stage Random Sampling) เพื่อนำผลที่ได้มาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 540 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เพื่อนำผลที่ได้มาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 2 ฉบับ คือ แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ในการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์ มาตรวจสอบคุณภาพของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างของแต่ละข้อกับคะแนนรวมของแต่ละด้านของแบบสอบถาม (Item-total Correlation Coefficient) ตรวจสอบความเชื่อมั่นค่าความเชื่อมั่นรายด้านและทั้งฉบับของแบบวัดโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากผลการวิจัยสามารถสรุปคุณภาพของเครื่องมือได้ดังนี้

1. จากการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับ ได้ข้อคำถามที่สามารถคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีได้ตรงตามนิยามทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00

2. ค่าอำนาจจำแนกที่ได้จากการหาค่าสหสัมพันธ์ (r) พบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนการประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.31-0.68 ส่วนแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ จำนวน 25 ข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.35-0.72

3. ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนการประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.94 และพบว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก

4. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรายด้าน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันพบว่า

4.1 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 44.48$, $df = 31$ ($p = 0.7$) ค่า GFI = 0.96 , ค่า AGFI = 0.91 , ค่า RMSEA = 0.07 , SRMR = 0.03 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.98 , NNFI = 0.97 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.48-0.14 2) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 41.01$, $df = 32$ ($p = 0.1$) ค่า GFI = 0.96 ค่า AGFI = 0.91 , ค่า RMSEA = 0.04 , SRMR = 0.04 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.98 , NNFI = 0.97 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 1.00-0.53 3) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 48.12$, $df = 34$ ($p = 0.00$) ค่า GFI = 0.95 , ค่า AGFI = 0.91 , ค่า RMSEA = 0.048 , SRMR = 0.04 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.97 , NNFI = 0.96 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.60-0.15 4) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านรับผิดชอบต่อความคิดเห็นผู้อื่น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 16.03$, $df = 12$ ($p = 0.18$) ค่า GFI = 0.97 , ค่า AGFI = 0.99 , ค่า RMSEA = 0.043 , SRMR = 0.05 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.98 , NNFI = 0.97 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.67-0.17 5) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 21.11$, $df = 15$ ($p = 0.13$) ค่า GFI = 0.97 , ค่า AGFI = 0.93 , ค่า RMSEA = 0.048 , SRMR = 0.04 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.98 , NNFI = 0.96 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.66-0.23

4.2 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 25.28$, $df = 13$ ($p = 0.2$) ค่า GFI = 0.96 , ค่า AGFI = 0.91 , ค่า RMSEA = 0.07 , SRMR = 0.03 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบ พบว่า CFI = 0.98 , NNFI = 0.97 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 1.00-0.25 2) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านเคารพกฎหมาย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 3.48$, $df = 4$ ($p = 0.4$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.97 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.03 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.01 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.61-0.09 3) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 0.61$, $df = 3$ ($p = 0.8$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.99 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.01 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 1.00-0.24 4) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีด้านรับผิดชอบต่อความคิดเห็นผู้อื่น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 0.43$, $df = 1$ ($p = 0.5$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.98 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.01 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.34-0.11 5) โมเดลคุณลักษณะของพลเมืองดีเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 0.55$, $df = 2$ ($p = 0.7$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.99 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.00 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.03 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.53-0.08

5. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น นั้นสามารถรวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้อย่างมีความเที่ยงตรง โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าโมเดลทั้ง 2 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาจากดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 1.35$, $df = 3$ ($p = 0.7$) ค่า GFI = 0.99 , ค่า AGFI = 0.99 , ค่า RMSEA = 0.00 , SRMR = 0.00 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 0.34-0.11 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ พิจารณาจาก

ดัชนีกลุ่มสมบรูณ์ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2 = 1.87$, $df = 1$ ($p = 0.1$) ค่า GFI = 1.00 , ค่า AGFI = 0.98 , ค่า RMSEA = 0.04 , SRMR = 0.03 ส่วนในกลุ่มดัชนีเปรียบเทียบพบว่า CFI = 1.00 , NNFI = 1.00 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 1.00-0.22 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจากผลการวิเคราะห์และการสรุปผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ด้านความรับผิดชอบ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ทั้ง 2 รูปแบบผลการวิเคราะห์พบว่าด้านความรับผิดชอบ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเลือกแล้วมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.60 – 1.00 ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ (2539: 249) และบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2547: 179) ที่ว่าไว้สอดคล้องกันว่าดัชนีความสอดคล้องจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด

2. ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยพบว่าแบบวัดทั้ง 2 ชนิด มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งหมด โดยแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.65 แบบวัดชนิดสถานการณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36-0.72 มีค่าอำนาจจำแนกผ่านตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ (2538: 212) ที่ว่าโดยทั่วไปแล้วข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไปถือว่ามีความจำแนกใช้ได้

3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้โดยชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93 ส่วนแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เช่น ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543: 209) กล่าวว่าค่าความเชื่อมั่นควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบวัดที่มีความเชื่อมั่นได้ ส่วนเกเบิล (Gable. 1986: 147) กล่าวว่าเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัยควรมีความเชื่อมั่นอย่างต่ำ 0.70 และบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2547: 202) กล่าวว่าเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานและไม่มีอิทธิพลทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่ผิดปกติแล้วในทางทฤษฎี

ต้องการค่าความเชื่อมั่น 0.7 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง เมื่อพิจารณาจากแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

4. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ตรวจสอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 0.45 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ส่วนค่าที่สามารถบอความคลาดเคลื่อนของโมเดลได้แก่ ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardize RMR) เท่ากับ 0.00 และค่ารากเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ส่วนแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 แบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เช่นกันโดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.87 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ส่วนค่าที่สามารถบอความคลาดเคลื่อนของโมเดลได้แก่ ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardize RMR) เท่ากับ 0.03 และค่ารากเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนงลักษณ์ วิรัชชัย(นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2537 45-52; อ้างอิงจาก Joreskog; Sorbom, 1989: 23-28; Long, 1983: 61-64; Bollen, 1989: 256-281, 335-338) ที่ว่าค่าสถิติไค-สแควร์ มีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) ไม่เกิน 2 ดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปมาตรฐาน (Standardize RMR) มีค่าต่ำกว่า 0.05 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าต่ำกว่า 0.08 ซึ่งสรุปได้ว่าโมเดลทางทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงแสดงให้เห็นว่าแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 2 ฉบับที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านเคารพกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และด้านเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ และการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งฉบับมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับและฉบับสถานการณ์ 3 ตัวเลือกที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพใกล้เคียงกัน ในการนำไปประยุกต์ใช้ ครูสามารถเลือกใช้แบบใดแบบหนึ่งได้ แต่ควรพิจารณากำหนดเวลาที่ใช้ในการตอบคำถามให้เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของผู้ตอบด้วย

1.2 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น สามารถนำแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 นี้ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนและเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์การวางแผนปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองดีในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ระดับการศึกษา เพศ หรือในสังกัดของกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของพลเมืองดีในแต่ละระดับชั้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- กรรณชลิศา ชัยสุวรรณ. (2555). การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางจิตมิติระหว่างแบบวัดฉบับสั้นที่พัฒนาจากวิธีที่ต่างกัน: การศึกษาแบบวัดความสามารถในการเผชิญหน้าและฟันฝ่าอุปสรรค. ปรินญานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
-(2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
-(2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมพล ทอรรถธรรมาธิ. (2547). แบบเรียนหน้าที่พลเมือง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- (2551). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- กันยา พลาลัย. (2553). การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2547). การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กิริติกานต์ พุทธอร่าม. (2549). คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 (เทศบาลสงเคราะห์) จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกเมศ ขวัญเมือง; และ สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- เกียรติสุดา นาคูน. การพัฒนาแบบวัดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4. วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ชัดเชสมีเดีย.
- เกษรา เญงาม. (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอทีเอดี(STAD)ที่เรียนเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะอนุกรรมการการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. *ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี*. (2553). *ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง* พ.ศ. 2553-2561.
- คมกฤษ ใจคำปัน. (2544). *การสร้างแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จริญญา เฉลาประโคน. (2545). *การพัฒนาแบบประเมินจริยธรรมรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทนา บุญญานันต์. (2549). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง*. วิทยานิพนธ์. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จิรพร ปัทมสุคนธ์. (2543). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหาร*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา ธนวิบุรณ์ชัย. (2540). *คุณสมบัติในการวัดคุณภาพของมาตรวัดเจตคติจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้น โดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคค์*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุลพงษ์ กลิ่นหอม. (2549). *การสร้างแบบวัดจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียล แห่งประเทศไทยเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทนา มุตติ. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นในภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ มหามบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวาล แพรัตนกุล. (2552). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2549). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). *Good Governance* กับ การปฏิรูปการศึกษา – การปฏิรูป การเมือง. ม.ป.พ.
- ชลันดา สาสนทัญญาติ. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดี ของวัยรุ่นในภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฏฐนัท เลี้ยวไฟโรจน์. (2554). *คัมภีร์พิชิตสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำนึกคนไทย: การวิจัยและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2556). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทศนา แคมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสริมสิน ปริเพรส ชิสเท็ม.
- ทศนา แคมมณีและคณะ. (2549). *การนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับหลักสูตรครุศึกษา*. รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์ □ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนเศรษฐ์ จำปางาม. (2543). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร : ศึกษากรณีวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร. บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- ธัญวิษ วิเชียรพันธ์. (2556). *รายงานการพัฒนาเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน*. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สคค.).
- ทศวรรษณี ศรีขำ. (2542). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2530). *จริยธรรมกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง. (2548). *แนวคิดด้วยความเป็นพลเมือง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- นัยนา เกิดวิชัย. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

- นิภา วิจิตรศิริ. (2525). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแค “สริกขีพิตยา” จังหวัดสระบุรี ปรินิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาสังคม. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 2.
- นรินทร์ ศรีสว่าง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชจรี คงโพธิ์น้อย. (2555). การพัฒนาแบบวัดความภูมิใจในความเป็นไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นำพงศ์ สุขสบาย. (2551). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). การวิจัยทางวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- บุญสม วราเอกศิริ. (ม.ป.ป.). การพัฒนารูปแบบการป้องกันปรามพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2547). จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2547). การวัดประเมินการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่). ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเดือน ปั่นแสง. (2535). ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัตินิพนธ์วัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ. (2556). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินิพนธ์ กศ.น. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ประนอม สุขนาคะ. (2545). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2549). รากฐานการเมืองภาคประชาชน : เวทีนโยบายสาธารณะว่าด้วยเรื่อง เครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: นานาปีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- ประภัสสร ไพบูลย์รัฐติ. (2553). การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพาณิชย์การบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อการสร้างพลเมือง (Civic Education). กรุงเทพฯ : นานาปีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- ปิยาร กุมภีวัฒน์. (2546). ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของวัยรุ่นใน จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพรรณ วีระปรียากร. (2543). การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก. (2543). ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พัฒนาแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2547). มงคลชีวิต ฉบับ “ทางก้าวหน้า”. กรุงเทพฯ: ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2527) “คุณธรรมสำหรับครู” ใน ธนนิยมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- พิบูลย์ กระแสสุข. (2541). การส่งเสริมพฤติกรรมครูตามจรรยาบรรณในโรงเรียนสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอด่าน. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พัชร มาศมุสิก. (2551). คู่มือสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.5 ช่วงชั้นที่ 2. กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์.

- พัฒนาวดี อนุสรเทวินทร์. (2544). การใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุมพุก (วันครู 2503) อำเภอคำเขื่อนแก้วจังหวัดยโสธร.
วิทยานิพนธ์.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้กับทัศนคติต่อ
ประชาคมอาเซียนของพระธรรมวิทยากร. วิทยานิพนธ์. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เพ็ชรี รูปะวิษิตและคณะ. (2550). สัมพันธภาพระหว่างการศึกษ ทักษะและสมรรถนะชุดโครง
การวิจัยศูนย์วิจัยเพื่อศึกษาและแรงงาน (CELS). คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาวณี โสธายะเพ็ชร. (2549). การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและ
ความรับผิดชอบ ให้กับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิชัย สุวรรณดีและคณะ. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : นิติธรรม
มยุรา ชั้นเสมา. (2553). การสร้างแบบวัดจริยธรรมการทำความดี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.น. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:
มาลัยพร นนท์แก้ว. (2551). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย : การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธา วาดีเจริญ. (2546). ถาม-ตอบประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ : สุตรไพศาล.
- ยศ สันติสมบัติ และคณะ. (2527). บุคลิกภาพและวัฒนธรรมไทย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น .
วารสารธรรมศาสตร์.
- รพีพรรณ แพนดี. (2549). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักแก้ปัญหาของนักศึกษาภาคปกติ ระดับ
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุค
กพัลลิเคนส์.
- รัชต์ แสงมะหมัด. (2555). การวัดความเป็นพลเมือง. เอกสารเผยแพร่ในการประชุมวิชาการ
สถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13.

- รุ่งรัตน์ สนธิพันธ์. (2551). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนกลุ่มสนามชัยสังกัด กรุงเทพมหานครที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนภรณ์ พลชา. (2544). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและความมีวินัยในการเรียนโดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกุกระดังงาวิทยาคม. วิทยานิพนธ์. สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น..
- ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรารักษ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง, มติชน ฉบับวันที่ 3 มี.ค. 2554 (กรอบข่าว) สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news>
- วัชร ฐวธรรม. (2539). จิตวิทยาบุคลิกภาพ (53 กลยุทธ์ เสริมพลังตน). กรุงเทพฯ: พหลชัย.
- วัตรภู อจหาญ. (2542). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกองวิชาการ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2545). การวิจัยทางการศึกษา : หลักการและแนวทางในการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์
- วัลลภา จันท์เพ็ญ. (2544). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา ข้าราชการกรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา. วิทยานิพนธ์. ปรินิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์
- วิชัย ภูโยธิน และคณะ. (2551). หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-ม.6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิภา เจียรนุ้ย. (2540). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพเรียกร้องความสนใจ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภา ทาโบราณ. (2542). ผลของการรับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำเพื่อปรับ พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์).ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วิลาวรรณ บุญซึ้ง. (2546). การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา. ปรินซ์นิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวัฒน์ รักษาเคน . (2531). ความสำนึกในความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. ปรินซ์นิพนธ์ ศึกษาสาส์ตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวัฒน์ ดีสงคราม. (2540). การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความไม่เห็นแก่ตัวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ม.ป.ป.) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. มหาสารคาม.
- ศรีสุตา ลิขิตวงศ์. (2529). การเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย. สาขาการศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (ม.ป.ป.). บทความกฎหมาย: ความเสมอภาค: กลุ่มพลเมืองเข้มแข็ง. สืบค้นจาก <http://www.powerfulcitizen.com/index.php?option=comcontent&view=article&id=13%3A2009-07-09-08-28-02&catid=3%3A2009-07-01-09-55-59&Itemid=19&lang=th>
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. จริยศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ศิรินนท์ วรรัตนกิจ. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมบุรณ์ ชิตพงศ์. (2544). การวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมและจริยธรรม .กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). รายงานผลการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการศึกษาและสังคม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สินทพานนท์. (2544). หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา 043 กฎหมายน่ารู้. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุชาติ วราหพันธ์. (2556). หนังสือเรียนวิชาทักษะชีวิตและสังคมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ. เอ็มพันธ์.
- สุชนา คุปติยานุวัฒน์. (2543). ดัชนีวัดผลการทำงาน กรณีศึกษา การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุศักดิ์ แก้วเอี่ยม. (2552). การวิจัยและพัฒนาเทคนิคการออกแบบแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มความเต็มใจในการตอบและอัตราการตอบกลับ. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงความไม่เที่ยงตรงและความเชื่อมั่น. ปรินญาณิพนธ์กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุศักดิ์ ปาเฮ. (ม.ป.ป.) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2557. (Online): สืบค้นจาก <http://www.addkute3.com>
- สุริยา ผันพลี. (2552). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม : กรณีศึกษาโรงเรียนเซนต์ยอแซฟ ศรีสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์. สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2555). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2543). การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ สังข์อ่อง. (2555). เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา CN 811 ศาสตร์การเรียนรู้. หลักสูตร คุุณบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- เสกสรร วัฒนพงษ์. (2542). ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตพื้นที่ทางหลวง หมายเลข 34 (บางนา-บางประกง).วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์และคณะ. (ม.ป.ป.). การวัดและการประเมินผลการศึกษา สารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ก๊อบบี้ แอนด์พริ้นท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เสรี ชำมชัด. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.วารสารการวิจัยและการวัดผล การศึกษามจร. 2(1): 15-42.
- โสภาพร เสนีย์โสตร. (2551). แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานเบื้องต้นการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2551). สสส.เผยสิ่งห่อมควันหน้าใหม่พุ่ง.ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2551. (Online): [http:// www.thaihealth.or.th/healthcontent/featured/5600](http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/featured/5600)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.(2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. (2542). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยในกรุงเทพมหานคร .วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อรรถนีย์ ชูช่วยสุวรรณ. (2552). การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). เอกสารคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรอุมา ขำขันมะลี. (2533). การพัฒนาแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณาและความยุติธรรมของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. ชัยภูมิ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- อรรถัย โสภา. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และเรียนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนันต์ ศรีโสภา. (2525). ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). การเมืองของพลเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์คบไฟ.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2538). การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎิบัณฑิต. สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารีรัตน์ หมิ่นมา. (2546). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และสถานการณ์ สำหรับวัยเด็กตอนปลาย. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทุมพร จามรมาน. (2532). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับลิชชิ่ง.
- (2537). ทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟันนี่พับลิชชิ่ง.

- Abdolrahim Navehebrahim. (2011). *Gender Differences in Citizenship Behavior Among the Iranian Elementary School Students*. Islamshahr Branch Islamic Azad University.
- Fernando M. Reimers. (2008). *Assessing Citizenship Skills in Latin America. The Development of a Regional Module as part of the International Civic and Citizenship Study*: Harvard University.
- Gable, Robert K. (1986). *Instrument in the Affective Domain*. Boston: Klnwer-Nijhoff.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. (7th ed). New Jersey: Pearson Education Inc.
- James E. Davis and Phyllis Maxey. (2005). *Civics: Participating in Government*. America: Pearson Custom Publishing.
- John J. Cogan, R. Derricot. (1998). *Citizenship for the 21st Century: An International Perspective On Education*. Kogan Page.
- Kohlberg Lawrence. (1976). *Moral Stages and Moralization : The Cognitive Development Approach, in Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issues*. Edited by T. Lickona. P.355. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Marc clark. 17 characteristics of a good citizen. May 16 , 2012 สืบค้นจาก <http://www.smartbizonline.com/2012/05/17-characteristics-of-a-good-citizen/>
- Ministry of education , Singapore (2014). 2014 Syllabus character and citizenship education secondary.
- Perry R. Davis. (2007). *Citizenship Skills and Teachnology Education in the 21st Century*. Millersville University.
- Sanford, N. (1970). *Twenty five years of higher education*. California: Hossey Base.
- Sara Rivelli. (2010). *Citizenship education at high school A comparative study between Bolzano and Padova (Italy)*. Freie University.
- Sarah Michaelis. *What is Citizenship and What Does it Mean for my Kids?*. March 7, 2007 สืบค้นจาก <http://tvoparents.tv.org/article/what-citizenship>

ภาคผนวก ก
คุณภาพของเครื่องมือ

ตาราง 36 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ

แบบวัดคุณลักษณะ ของพลเมืองดี	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
1.ความรับผิดชอบ	1	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	2	0	1	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	7	1	1	-1	1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
2. เคารพกฎหมาย	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	0	1	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	14	0	1	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
3. คุณธรรม จริยธรรม	15	-1	1	1	1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	16	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	17	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	18	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	19	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	20	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 36 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะ ของพลเมืองดี	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
4.รับฟังความคิดเห็น ผู้อื่น	21	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	22	0	1	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	23	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	24	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	25	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	26	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	27	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	28	-1	1	1	1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	29	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 37 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

แบบวัดคุณลักษณะ ของพลเมืองดี	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
1.ความรับผิดชอบ	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	15	1	0	0	1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	16	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	17	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
2.เคารพกฎหมาย	18	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	19	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	20	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	21	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	22	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	23	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	24	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 37 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะ ของพลเมืองดี	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
2.เคารพกฎหมาย	25	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	26	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	27	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	28	1	1	1	-1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	29	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	30	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	31	1	1	1	-1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
3.คุณธรรม จริยธรรม	32	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	33	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	34	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	35	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	36	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	37	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	38	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	39	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	40	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	41	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	42	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	43	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
4.รับฟังความคิดเห็น ผู้อื่น	44	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	45	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	46	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	47	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	48	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	49	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	50	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	51	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 37 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะ ของพลเมืองดี	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
5.เคารพสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	52	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	53	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	54	1	0	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	55	0	0	1	1	1	3	0.60	คัดเลือกไว้
	56	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	57	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	58	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	59	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ข

แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ชนิดสถานการณ์

**แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาเขต 42

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ระดับการศึกษา ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียน จังหวัด.....

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21

(มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ)

คำชี้แจง 1.นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียน

มากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือโดยที่

- มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
- มาก หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมาก
- ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
- น้อย หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อย
- ไม่ปฏิบัติ หมายถึง ข้อความนั้นไม่สอดคล้องหรือตรงกับการปฏิบัติของนักเรียน

2.ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายส่งครูภายในเวลาที่กำหนด					
2	หากจำเป็นต้องหยุดเรียนข้าพเจ้าจะพยายามติดตามเนื้อหาบทเรียนและงานที่ครูสอนจากเพื่อนๆ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	หากต้องกลับบ้านผิดเวลา ข้าพเจ้าจะรีบแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ					
4	ในแต่ละวันข้าพเจ้าจะทำการบ้านให้เสร็จก่อน ที่จะทำกิจกรรมอื่น					
5	ถึงแม้ผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ข้าพเจ้าจะทำงานที่ได้รับมอบหมายเหมือนเดิม					
6	ข้าพเจ้าเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง					
7	เมื่อต้องทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะทำงานในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่และให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่องานของตนเองเสร็จแล้ว					
8	เมื่อต้องทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะปล่อยให้เพื่อนทำหน้าที่ของเพื่อนๆ					
9	เมื่อหยิบหนังสือในห้องสมุดมาใช้แล้ว ข้าพเจ้าจะเก็บให้เข้าที่เดิม					
10	ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลืองานประเพณีต่างๆของชุมชน					
11	เมื่อข้าพเจ้ากระทำผิด จะยอมรับในสิ่งที่กระทำแม้ว่าจะถูกลงโทษ					
12	ข้าพเจ้าไม่ขีดเขียนหรือทำลายของสาธารณะสมบัติ					
13	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน					
14	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	ข้าพเจ้าเก็บและทิ้งขยะลงในถังที่จัดวางไว้ให้					
16	ข้าพเจ้านำโทรศัพท์มือถือมาไว้ในขณะที่ครูสอน					
17	ข้าพเจ้าเข้าแถวเพื่อซื้ออาหารตามลำดับอย่างเป็นระเบียบ					
18	ถ้าข้าพเจ้าต้องเข้าไปในห้องพักครู ข้าพเจ้าจะขออนุญาตก่อน					
19	หากมีข้อสงสัยในเวลาที่ครูสอน ข้าพเจ้าจะยกมือขออนุญาตก่อน					
20	เมื่อต้องขับขี่จักรยานยนต์ ข้าพเจ้าจะสวมหมวกกันน็อคและพกใบขับขี่เสมอ					
21	ข้าพเจ้าไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ เช่น การพนัน ยาเสพติด เทียวกลางคืน เป็นต้น					
22	เมื่อต้องหยิบของผู้อื่นมาใช้ ข้าพเจ้าจะขออนุญาตก่อนทุกครั้ง					
23	ข้าพเจ้าเคยแอบนำอาหารหรือขนมเข้าไปรับประทานในเวลาที่ครูสอน					
24	ข้าพเจ้ามีสัมมาคารวะต่อครูอาจารย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
25	ข้าพเจ้าแต่งกายด้วยชุดสุภาพ เมื่อต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา					
26	ข้าพเจ้าเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา					
27	เมื่อพบคนเดือดร้อน ข้าพเจ้าเข้าไปช่วยเหลือโดยไม่ต้องให้เขาร้องขอ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28	ข้าพเจ้าเดิมค้อมตัวเมื่อต้องเดินผ่านหน้าผู้ใหญ่					
29	ข้าพเจ้าไม่เคยพูดเยาะเย้ยให้เพื่อนเสียใจเมื่อเพื่อนพ่ายแพ้จากการแข่งขัน					
30	เพื่อนๆ มักบ่นเสมอว่าข้าพเจ้าชอบพูดคำหยาบคายและพูดเพ้อเจ้อ					
31	เมื่อผู้ใหญ่ให้สิ่งของ ข้าพเจ้าจะทำความเคารพและกล่าวขอบคุณเสมอ					
32	ถ้าเพื่อนกระทำผิดต่อข้าพเจ้าแล้วมาขอโทษ ข้าพเจ้าจะให้อภัยและไม่โกรธเคือง					
33	หากเพื่อนมีความทุกข์ ข้าพเจ้าจะปลอบใจเพื่อนให้คลายทุกข์					
34	เมื่อเพื่อนได้รับรางวัล ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีและภูมิใจในสิ่งที่เพื่อนทำ					
35	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าไม่ฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่น					
36	เมื่อเพื่อนในกลุ่มมีปัญหาขัดแย้งไม่เข้าใจกัน ข้าพเจ้าจะรับฟังปัญหาของทั้งสองฝ่าย					
37	ในการประชุมวางแผนการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของทุกคนในกลุ่ม					
38	ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้เพื่อนติชมหรือเสนอแนะข้อบกพร่องในผลงานของข้าพเจ้าก่อนนำไปส่งครู					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
39	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม โดยปราศจากอคติ					
40	ถ้าคนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าห้องไม่ใช่คนที่ข้าพเจ้าเลือก ข้าพเจ้าก็ยอมรับได้					
41	ในฐานะหัวหน้ากลุ่ม หากเพื่อนไม่เห็นด้วยกับหัวข้อย่อยงานที่ข้าพเจ้าเสนอ ข้าพเจ้าจะเรียกเพื่อนๆ มาประชุมหาข้อสรุปกันใหม่อีกครั้ง					
42	ถ้ามีกิจกรรมที่ต้องทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ ในกลุ่มจะช่วยกันออกแบบและเสนอความคิดเห็นร่วมกัน					
43	ข้าพเจ้าไม่เปิดเพลงหรือดูโทรทัศน์เสียงดัง เพราะรบกวนเพื่อนบ้าน					
44	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น					
45	ข้าพเจ้าจะเข้าร่วมการเดินรณรงค์ต่างๆ ที่ข้าพเจ้าสนใจ					
46	หากพบเห็นการทะเลาะวิวาท ข้าพเจ้าจะถ่ายรูปหรือคลิปวิดีโอเก็บไว้					
47	หากสินค้าที่ข้าพเจ้าซื้อมาจากสหกรณ์โรงเรียนหมดอายุ ข้าพเจ้าจะแจ้งให้แม่ค้าหรือผู้ที่รับผิดชอบมาตรวจสอบ					
48	ข้าพเจ้าไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง					
49	เมื่อมีโอกาสเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง ข้าพเจ้าจะชุมนุมโดยสงบ ไม่ก่อความวุ่นวาย					
50	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่นับถือศาสนาต่างกัน					

แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาเขต 42

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ระดับการศึกษา ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียน จังหวัด.....

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดแล้วเลือกคำตอบ ก ข หรือ ค ที่ตรงหรือ
 สอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท X ลงในกระดาษคำตอบ

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค
1				11				21			
2				12				22			
3				13				23			
4				14				24			
5				15				25			
6				16							
7				17							
8				18							
9				19							
10				20							

แบบวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดแล้วเลือกคำตอบ ก ข หรือ ค ที่ตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท X ลงในกระดาษคำตอบ

1. น้ำหวานย้ายมาเรียนหนังสือในกรุงเทพ และอาศัยอยู่กับลุงและป้า ซึ่งลุงและป้าต้องออกไปค้าขายทุกวันจึงไม่มีเวลาดูแลบ้าน หากนักเรียนเป็นน้ำหวานจะปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. ช่วยทำงานบ้าน เพราะลุงและป้าจะได้ชมว่าขยัน
 - ข. ช่วยทำงานบ้าน เพราะจะได้แบ่งเบาภาระงานในบ้านให้ลุงกับป้า
 - ค. ช่วยทำงานบ้าน เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้อาศัยที่ดี
2. ในวิชาสังคมศึกษา ครูมอบหมายให้นักเรียนทุกคนอ่านข่าวเศรษฐกิจจากหนังสือพิมพ์ทุกวัน เพื่อมารายงานหน้าชั้นเรียน แต่พลอยสนใจอ่านเฉพาะข่าวบันเทิง เมื่อถึงคิวนำเสนอพลอยจึงไม่มีเรื่องมารายงาน หากนักเรียนเป็นพลอยจะปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. ยอมรับกับครูว่าไม่พร้อมและยอมรับการลงโทษ
 - ข. ขอร้องให้เพื่อนนำเสนอแทนตนเองไปก่อน
 - ค. บอกครูว่าไม่สบายและขอไปนอนพักที่ห้องพยาบาล
3. ปีเตอร์ได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพมาประกอบการจัดป้ายนิเทศนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งเป็นภาพที่หายากมาก หากนักเรียนเป็นปีเตอร์จะปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. พยายามหารูปมาให้ได้ เพราะกลัวถูกเพื่อนๆ ตำหนิ
 - ข. พยายามหารูปมาให้ได้ เพราะถือเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 - ค. พยายามหารูปมาให้ได้ เพราะกลัวว่ากลุ่มจะถูกหักคะแนน
4. ไฟใส่ทำงานไม่ละเอียดถี่ถ้วน เมื่อเกิดข้อผิดพลาดคุณครูจึงตักเตือนให้ปรับปรุงตัว หากนักเรียนเป็นไฟใส่จะปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. พยายามปรับปรุงตนเอง เฉพาะในงานที่คุณครูตักเตือนเท่านั้น
 - ข. พยายามปรับปรุงตนเอง เพราะกลัวคุณครูลงโทษ
 - ค. พยายามปรับปรุงตนเอง ในการทำงานทุกครั้งเพื่อให้งานมีคุณภาพ
5. ในชุมชนของโบเตยจัดกิจกรรมการปลูกป่า โบเตยจึงชวนเพื่อนบ้านไปร่วมกิจกรรมด้วยกัน หากนักเรียนเป็นเพื่อนบ้านของโบเตยจะปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. ไป เพราะไม่อยากทำให้เพื่อนเสียใจ
 - ข. ไป เพราะการปลูกต้นไม้มากๆ ช่วยให้อากาศบริสุทธิ์
 - ค. ไป เพราะจะได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของตน

6.โรงเรียนจัดกิจกรรมธรรมะในวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยขอให้นักเรียนทุกคนมาช่วยจัดกิจกรรม แต่ในวันนั้นครอบครัวของแพทตีวางแผนไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด หากนักเรียนเป็นแพทตีจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ไม่เข้าร่วม เพราะนานแล้วที่ไม่ได้ไปเจอญาติที่ต่างจังหวัด
- ข.เข้าร่วม เพราะเป็นกิจกรรมที่สำคัญของโรงเรียน
- ค.เข้าร่วม เพราะเกรงว่าจะถูกมองว่าไม่เคารพนับถือศาสนา

7.สงกรานต์ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการแข่งขันทักษะด้านการอ่านภาษาอังกฤษ แต่เป็นช่วงที่ใกล้สอบปลายภาคพอดี ถ้านักเรียนเป็นสงกรานต์จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ร่วมการแข่งขัน เพราะถือเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยขยันอ่านหนังสือให้มากขึ้น
- ข.ร่วมการแข่งขัน เพราะไม่อยากเสียโอกาสในการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและโรงเรียน
- ค.ปฏิเสธการเข้าร่วม เพราะกลัวทำคะแนนสอบปลายภาคได้น้อย

8.พลมาโรงเรียนสาย และต้องรีบเข้าแถวเคารพธงชาติให้ทันเวลาไม่เช่นนั้นจะถูกลงโทษ แต่สะพานลอยอยู่ห่างจากหน้าโรงเรียนไปประมาณ 10 เมตร ถ้านักเรียนเป็นพลจะปฏิบัติอย่างไร

- ก.รอจังหวะรถแล่นผ่านน้อยๆ แล้วจึงวิ่งข้ามถนน
- ข.วิ่งขึ้นสะพานลอย เพราะเห็นตำรวจจราจรยืนอยู่แถวหน้าโรงเรียน
- ค.วิ่งขึ้นสะพานลอย เพราะปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

9.หลังจากกลับจากโรงเรียน ภูมิรีบขับรถจักรยานยนต์ไปซื้อสมุดรายงานที่ตลาดเพื่อมาทำรายงานส่งในวันพรุ่งนี้เมื่อขับรถมาครึ่งทาง ภูมินึกได้ว่าลืมใส่หมวกกันน็อค ถ้านักเรียนเป็นภูมิจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.กลับไปเอาหมวกกันน็อค เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุหรือเป็นอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่นได้
- ข.กลับไปเอาหมวกกันน็อค เพราะไม่อยากเสียค่าปรับ
- ค.กลับไปเอาหมวกกันน็อค เพราะไม่อยากทำผิดกฎจราจร

10.โจอี้เพิ่งไปทำงานโรงงานในกรุงเทพฯ ได้ไม่กี่วัน ก็ถึงกำหนดต้องมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. หากนักเรียนเป็นโจอี้จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ
- ข.ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะจะได้หยุดงานและกลับบ้านต่างจังหวัด
- ค.ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะไม่อยากหยุดงานและเสียค่าแรงรายวัน

11.ช่วงพักกลางวัน เพื่อน ๆชวนอนุชาเล่นการพนันในห้องเรียน หากนักเรียนเป็นอนุชา จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ไม่เล่น เพราะกลัวครูจับได้และถูกลงโทษ
- ข.ไม่เล่น เพราะรู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
- ค.เล่น เพราะเป็นช่วงเวลาพักกลางวัน ยังไม่ถึงชั่วโมงเรียน

12.โดมซื้อรถจักรยานยนต์ไปซื้อขายให้แม่ที่กำลังป่วยหนัก เมื่อถึงสี่แยกที่มีสัญญาณไฟ ปรากฏว่าเป็นสัญญาณไฟแดงให้หยุดรอ แต่ในขณะนั้นถนนว่างไม่มีรถขับผ่าน ถ้านักเรียนเป็นโดมจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.หยุดรอ เพราะควรปฏิบัติตามกฎจราจรและเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น
- ข.หาจังหวะขับรถออกไป เพราะมีรถสวนต้องรีบไปซื้อขายให้แม่
- ค.หยุดรอ เพราะกลัวตำรวจจราจรมาเห็น

13.วันหนึ่งขณะที่นักเรียนเล่นกับเพื่อนอยู่ บังเอิญเพื่อนเล่นแรงไปหน่อย จึงทำให้เพื่อน ลื่นล้มบาดเจ็บ นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรกับเพื่อนคนนั้น

- ก.ไม่โกรธ เพราะรู้ว่าเพื่อนไม่ได้ตั้งใจ
- ข.ไม่โกรธ เพราะการให้อภัยถือเป็นสิ่งที่ดี
- ค.ไม่โกรธ เพราะไม่อยากทะเลาะและมีปัญหากับเพื่อน

14.ส้มและสาริต ได้เป็นตัวแทนโรงเรียนไปแข่งกีฬาแบดมินตันคู่ผสม ผลปรากฏว่าคู่ของส้มและสาริตได้ลำดับสุดท้าย ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของทั้งสองคนนักเรียน จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ปลอบใจเพื่อน เพราะกลัวเพื่อนหมดกำลังใจจนเลิกเล่นกีฬาที่ชอบ
- ข.ปลอบใจเพื่อน เพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมเป็นนักกีฬาของโรงเรียนอีก
- ค.ปลอบใจเพื่อน เพราะการแข่งขันกีฬาย่อมมีผลแพ้ชนะ

15.มานะพบลูกนกตัวหนึ่งตกลงมาจากรังซึ่งไม่สูงมากนัก ถ้านักเรียนเป็นมานะจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะกลัวลูกนกเป็นอันตราย
- ข.จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะถือเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ค. จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะสงสารพ่อแม่

16.เชอรี่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วมครั้งที่ผ่านมา เมื่อน้ำลดลงปรากฏว่าบ้านได้รับความเสียหายและต้องเร่งทำความสะอาดให้เรียบร้อย ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเชอรี่ จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก.ให้กำลังใจเชอรี่ ทำความสะอาดบ้าน
- ข.บริจาคอุปกรณ์ ทำความสะอาดบ้านให้เชอรี่
- ค.อาสาไปช่วยเชอรี่ ทำความสะอาดบ้าน

17. หากนักเรียนเห็นเพื่อน ๆ กำลังใช้ก้อนหินปาสุนัขที่กำลังนอนหลับอยู่บริเวณใต้รั้วไม้ นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. ตะโกนบอกเพื่อนให้หยุดรังแกสุนัข เพราะหากนักเรียนเดินเข้าไปห้ามอาจถูกสุนัขกัด
- ข. ห้ามปราม เพราะสงสารสุนัขที่ถูกทำร้าย
- ค. ห้ามปราม เพราะการรังแกสัตว์เป็นการกระทำที่ไม่ดีมีศีลธรรม

18. ครูมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนศึกษาวงจรชีวิตของสัตว์ที่นักเรียนสนใจ ฤดีในฐานะหัวหน้ากลุ่มเสนอให้เลือกหัวข้อวงจรชีวิตของกบ แต่เพื่อน ๆ ในกลุ่มเห็นด้วยบ้างไม่เห็นด้วยบ้าง หากนักเรียนเป็นฤดีนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. เลือกหัวข้อวงจรชีวิตของกบ เพราะเป็นหัวหน้ากลุ่มสามารถตัดสินใจได้
- ข. ให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มนำเสนอหัวข้ออื่น ๆ ที่สนใจ แล้วจึงตัดสินใจร่วมกัน
- ค. ให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มไปประชุมตกลงกันเอง

19. ในการประชุมสภานักเรียนเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน ได้เกิดปัญหาขึ้นเมื่อ ชานนท์และจิตรดาโต้เถียงกันเกี่ยวกับเกณฑ์คะแนนการประกวดขบวนพาเหรด หากนักเรียนเป็นประธานสภานักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. เรียกชานนท์และจิตรดามาพูดคุยเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน
- ข. ประธานสภานักเรียนตัดสินใจเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เพื่อน ๆ ทะเลาะกัน
- ค. เรียกประชุมสภานักเรียนทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อหาข้อตกลงที่ทุกคนยอมรับ

20. ญาดามาปรึกษาเพื่อนว่ากิตตินำเรื่องของตนที่ถูกครูว่ากล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่เหมาะสมไปเล่าให้เพื่อน ๆ ในห้องฟัง นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. เรียกกิตติและเพื่อน ๆ มาสอบถามข้อมูลที่เกิดขึ้น
- ข. นำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องครูที่ปรึกษา
- ค. ปลอบใจญาดาและเรียกกิตติมาสอบถามข้อมูลที่เกิดขึ้น

21. ก่อนนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน สมจิตรจะขอคำแนะนำให้เพื่อน ๆ ดูก่อน แล้วขอให้เพื่อน ๆ ช่วยติชมการนำเสนอของตน ปรากฏว่าเพื่อนแสดงความเห็นว่าการนำเสนอของสมจิตรมีข้อบกพร่องอยู่หลายส่วน ถ้านักเรียนเป็นสมจิตรจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. รับฟังคำติชม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของเพื่อน ๆ
- ข. รับฟังคำติชม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ตนเองเห็นสมควร
- ค. ไม่พอใจเพื่อน ๆ ที่มาติผลงานของตนเองมากเกินไป

22. หากบังเอิญว่านักเรียนและเพื่อน ๆเตะฟุตบอลเข้าไปในสนามหญ้าในบ้านของลุงชาติ
ซึ่งออกไปทำธุระนอกบ้านพอดี นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. ปีนเข้าไปเก็บลูกฟุตบอลภายในบ้านของลุงชาติ
- ข. หาไม้เขี่ยลูกฟุตบอลให้ออกมาจากบ้านของลุงชาติ
- ค. รอให้ลุงชาติกลับมา ก่อน แล้วจึงขออนุญาตเข้าไปเก็บลูกฟุตบอล

23. ในขณะที่อาหนนท์กำลังทำความสะอาดห้องเรียนอยู่ ได้เจอสมุดไดอารี่ของผู้ที่นั่งอยู่ใน
ห้องเรียน หากนักเรียนเป็นอาหนนท์จะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. เปิดไดอารี่อ่านเรื่องราวภายในก่อน แล้วจึงค่อยนำไปให้คุณครูประกาศหาเจ้าของ
- ข. เก็บไดอารี่นั้นไปให้คุณครูประกาศหาเจ้าของ
- ค. เปิดไดอารี่ดูว่าเป็นของใคร เพื่อที่จะนำไปคืนเจ้าของได้ถูกต้อง

24. นิดีเป็นนักเรียนที่มีความสนใจ เรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มักติดตามพ่อไป
ร่วมชุมนุมทางการเมืองอยู่เสมอ นิดีคิดว่านิตควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อไปร่วม
ชุมนุมทางการเมือง

- ก. เข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบ โดยปราศจากอาวุธ
- ข. เข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบ แต่พกอาวุธเข้าไปด้วยเพื่อป้องกันอันตราย
- ค. เข้าร่วมการชุมนุมโดยคอยพูดโน้มน้าวให้ผู้ชุมนุมใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

25. ปกรณ์ได้รับมอบหมายให้เก็บข้อมูลพฤติกรรมการเล่นการพนันของผู้มีรายได้น้อย
ในชุมชน ปกรณ์ควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อต้องนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้
หน้าชั้นเรียน

- ก. ปกปิดชื่อและข้อมูล เพราะจะเกิดความเสียหายและเสื่อมเสียชื่อเสียงกับผู้ให้ข้อมูล
- ข. ปกปิดชื่อและข้อมูล เพราะรับปากผู้ให้ข้อมูลไว้แล้ว
- ค. ปกปิดชื่อและข้อมูล เพราะกลัวว่าผู้ให้ข้อมูลจะมาต่อว่าตน

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ข้าราชการบำนาญ
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ฤทัย คลังพหล อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. อาจารย์ ดร.เรืองเดช ศิริกิจ อาจารย์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.ปิยพงษ์ คล้ายคลึง อาจารย์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร. พนิดา มารุ่งเรือง อาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุภาวดี กระแสสินธุ์
วัน เดือน ปีเกิด	8 มกราคม 2529
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4 หมู่ 5 ตำบลโนนเหล็ก อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี 61000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนอุทัยวิทยาคม จังหวัดอุทัยธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนอุทัยวิทยาคม จังหวัดอุทัยธานี
พ.ศ. 2551	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) สังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
พ.ศ. 2559	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการทดสอบและวัดผลทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ